

เอกสารภาคผนวก

โครงการศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม / องค์กร / พื้นที่
ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ระยะที่ ๒

โดย นายพิพัฒน์ ยอดพฤติการ และคณะ

เมษายน ๒๕๕๐

เอกสารภาคผนวก

โครงการศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม / องค์กร / พื้นที่ ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ระยะที่ ๒

คณะผู้วิจัย	สังกัด
๑. ดร.พิพัฒน์ ยอดพุตติการ	บจ. ชื่อไทย.คอม
๒. นางสาววีรญา ปริยาพันธ์	บจ. ชื่อไทย.คอม
๓. นางสาวปริyanุช แซ่หงาว	บจ. ชื่อไทย.คอม
๔. นายพงศ์ธร เจริญทอง	บจ. ชื่อไทย.คอม
๕. นางสาวสุนทรี เจริญงาม	สถาบันไทยพัฒน์
๖. นางสาวจินตนา จันสน	สถาบันไทยพัฒน์
๗. นางสาวปิยเลขา ไหล่แท้	สถาบันไทยพัฒน์
๘. นางสาวประภาพร โสภณรนเศรษฐ์	สถาบันไทยพัฒน์
๙. ดร. สุธิดา แจ่มใส	ม.อุบลราชธานี
๑๐. ดร. ประเทือง หงส์ราษฎร์	ม.อุบลราชธานี
๑๑. ดร.รุ่งรัศมี บุญดาว	ม.อุบลราชธานี
๑๒. ดร. อรรถพล ชุมเมี	ม.อุบลราชธานี
๑๓. อ.สีบพงษ์ วงศ์ภักดี	ม.อุบลราชธานี

ชุดโครงการ แผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการวิจัย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

ภาคผนวก	หน้า
ก. เกณฑ์ชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียง	๑
ข. เครื่องมือการเรียนรู้: ปริศนา “๒ วง ๓ ปม”	๙
ค. เครื่องมือการเรียนรู้: แผนที่กลยุทธ์และดัชนีชี้วัดความพอเพียง	๑๖
ง. เครื่องมือการเรียนรู้: บัญชีแก้มลิง	๓๖
จ. กระบวนการเรียนรู้จากการวิจัยเชิงพื้นที่	๔๑

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในกิจการที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ	๑๐
ตารางที่ ๒ แผ่นแบบตัวอย่างตัวชี้วัด เป้าหมาย ข้อมูลปัจจุบัน และกิจกรรมของแต่ละวัตถุประสงค์.....	๑๔
ตารางที่ ๓ ตัวอย่างค่าดัชนี ค่าน้ำหนักความสำคัญ และผลลัพธ์รวมเฉลี่ยจากการดำเนินงานตามเป้าหมายในแต่ละตัวชี้วัดของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ	๓๐

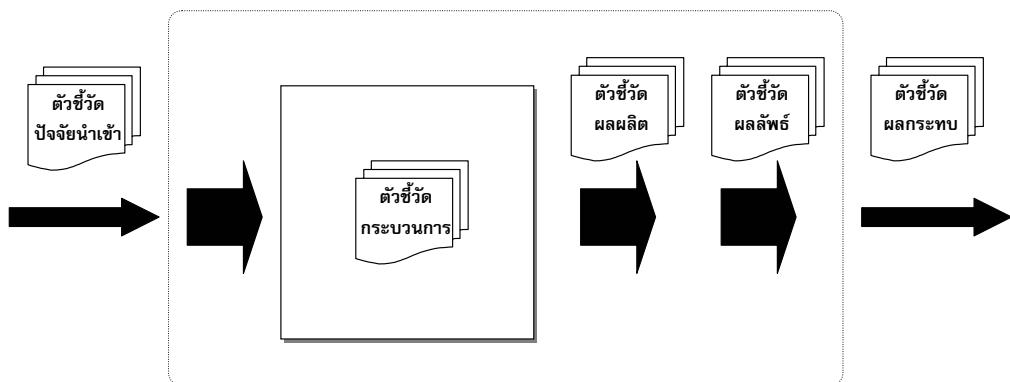
สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑ ตำแหน่งของตัวชี้วัดกลุ่มต่างๆ ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ.....	๑๒
แผนภาพที่ ๒ ภาวะอุดมคติในระบบเศรษฐกิจ	๑๐
แผนภาพที่ ๓ ภาวะปกติในระบบเศรษฐกิจ.....	๑๐
แผนภาพที่ ๔ ปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๑	๑๑
แผนภาพที่ ๕ ปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๒	๑๑
แผนภาพที่ ๖ ปัญหาที่ต่อเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ	๑๒
แผนภาพที่ ๗ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน	๑๓
แผนภาพที่ ๘ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน.....	๑๔
แผนภาพที่ ๙ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๑	๑๔
แผนภาพที่ ๑๐ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๒	๑๕
แผนภาพที่ ๑๑ องค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	๑๗
แผนภาพที่ ๑๒ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	๑๗
แผนภาพที่ ๑๓ ผังความสัมพันธ์แห่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๘
แผนภาพที่ ๑๔ ผังการปรับwangระดับความพอเพียง (Sufficiency Alignment Map) ขององค์กร.....	๑๙
แผนภาพที่ ๑๕ ผังการปรับwangระดับความพอเพียงขององค์กรที่เน้นเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน	๒๖
แผนภาพที่ ๑๖ ผังการปรับwangระดับความพอเพียงขององค์กรที่ครอบคลุมเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า.....	๒๗
แผนภาพที่ ๑๗ ผังการปรับwangระดับความพอเพียงขององค์กรที่แสดงถึงความสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ.....	๒๘
แผนภาพที่ ๑๘ ผังการปรับwangระดับความพอเพียงขององค์กรตัวอย่าง	๓๑
แผนภาพที่ ๑๙ ผังการปรับwangระดับความพอเพียงขององค์กรตัวอย่างที่มีการเพิ่มค่าน้ำหนักชุมชนและประชาสังคม	๓๑
แผนภาพที่ ๒๐ บันไดสามขั้นของการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	๓๕

ภาคผนวก ก.

เกณฑ์ชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อพิจารณาความหมายของตัวชี้วัด (Indicators) ตามคัพท์ที่ประกอบกันขึ้น จะมีอยู่ ๓ ส่วน ด้วยกัน คือ สิ่งที่สนใจ (ตัว) ครอบคลุมทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม หรือสิ่งที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถานะในเวลาใดเวลาหนึ่ง (ชี้) สามารถเป็นได้ทั้งสถานะที่ได้เกิดขึ้น มาแล้วในอดีต สถานะในปัจจุบัน หรือสถานะที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในอนาคต ค่าตัวเลขในลักษณะต่างๆ (วัด) มาจากการเก็บบันทึกค่าของสิ่งที่สนใจในลักษณะต่างๆ (จำนวนนับ ร้อยละ อัตราอัตราส่วน สัดส่วน ค่าเฉลี่ย ฯลฯ) ในช่วงเวลาต่างๆ กัน (เกณฑ์ต้น) หรือจากการเปรียบเทียบค่าของสิ่งที่สนใจกับค่าตัวเลขจากแหล่งอื่นๆ (เกณฑ์มาตรฐาน เกณฑ์กุ่ม) กล่าวโดยรวมแล้ว ตัวชี้วัดหมายถึง ข้อมูลเชิงตัวเลขที่แสดงสถานะของสิ่งที่สนใจในเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สามารถจำแนกตามตำแหน่งความสัมพันธ์ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้เป็น ตัวชี้วัดผลผลิต ตัวชี้วัดผลลัพธ์ ตัวชี้วัดผลกระทบ ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า และตัวชี้วัดกระบวนการ ซึ่งเป็นได้ทั้งกระบวนการผลิตและการบริโภค ดังแผนภาพที่ ๕

แผนภาพที่ ๑ ตำแหน่งของตัวชี้วัดกุ่มต่างๆ ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากแนวคิดของตัวชี้วัดข้างต้น สามารถนำไปสู่การสร้างตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของพุทธเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

ตัวชี้วัดความพอประมาณ

การสร้างตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะด้านความพอประมาณ จะพิจารณาใน ๒ มุมมอง คือ ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภคเอง กับตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

เมื่อพิจารณาที่กิจกรรมภายในกระบวนการผลิต ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตมีอยู่ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต ผลผลิต และของเสียจากการผลิต ตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างผลผลิตและทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต คือ **ประสิทธิภาพการผลิต** ซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลผลิต และตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างผลผลิตและของเสียจากการผลิต คือ **ประสิทธิผลการผลิต** ซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลลัพธ์ ในลักษณะเดียวกันกับการพิจารณาที่กิจกรรมภายในกระบวนการบริโภค ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการบริโภค คือ **ประสิทธิภาพการบริโภค และประสิทธิผลการบริโภค** ตัวชี้วัดความพอประมาณ ๔ ตัวนี้เป็น “ตัวชี้วัดเชิงเปรียบเทียบ” (Comparative Indicator) ที่เกิดจากการเปรียบเทียบค่าของปัจจัยส่งออกกับปัจจัยนำเข้า (ประสิทธิภาพ) และเปรียบเทียบค่าของปัจจัยส่งออกที่ใช้การได้กับที่ใช้การไม่ได้ (ประสิทธิผล)

ตัวชี้วัดความพอประมาณเพื่อกำหนดรั้ดดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์นี้ มีได้หมายความว่า ให้มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลในกระบวนการผลิตหรือกระบวนการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ และอาจนำไปสู่ข้อสรุปผิดๆ ว่า ธุรกิจหรือหน่วยการผลิตอื่นใดที่มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลสูง จำต้องลดศักยภาพหรือออมความสามารถในการผลิตให้อยู่ในระดับพอประมาณ ตรงกันข้าม ตัวชี้วัดด้านความพอประมาณตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ นอกจากจะยังคงมุ่งหมายให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแล้ว ยังต้องทำให้เกิดการเบิดเบี้ยนกันให้น้อยที่สุดด้วย ซึ่งก็คือ การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการตัวหารในสมการของประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นเอง

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

เมื่อพิจารณาที่ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค ตัวชี้วัดความพอประมาณในกรณีนี้ จะเปรียบเทียบระหว่างปริมาณของผลผลิตที่คิดคำนวณเป็นมูลค่าจากการผลิตกับปริมาณของสินค้าและบริการที่ใช้บริโภคที่คิดคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภค โดยหน่วยเศรษฐกิจซึ่งอยู่ในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค เป็นได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศ โดยสามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ตัวชี้วัดความพอประมาณที่บ่งชี้ถึงระดับของความไม่พอเพียง เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความไม่สมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภคที่เกิดขึ้นจากปริมาณการผลิตที่น้อยเกินไป โดยที่มูลค่าการผลิตมีปริมาณน้อยกว่าค่าใช้จ่ายการบริโภค

ตัวชี้วัดความพอประมาณที่บ่งชี้ถึงระดับของความไม่พอเพียงอีกหนึ่ง นอกเหนือจากมูลค่าการผลิตมีปริมาณน้อยกว่าค่าใช้จ่ายการบริโภคแล้ว ยังรวมถึงกรณีของความไม่สมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภคที่เกิดขึ้นจากปริมาณการบริโภคที่น้อยเกินไป บุคคลหรือกลุ่มสังคมตระหนักรู้ในเรื่องของการใช้สอย พยายามเก็บออมมูลค่าการผลิตส่วนเกินนั้นไว้ โดยมีได้ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นตามที่ควรจะเป็น

ตัวชี้วัดความพอประมาณที่บ่งชี้ถึงระดับของความพอเพียงขั้นพื้นฐาน เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างการผลิตและการบริโภคที่สมดุล โดยมูลค่าการผลิตมีปริมาณพอต่อกับค่าใช้จ่ายการบริโภค

ตัวชี้วัดความพอประมาณที่บ่งชี้ถึงระดับของความพอเพียงขั้นก้าวหน้า เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างการผลิตและการบริโภคที่เกินดุล โดยมูลค่าการผลิตมีปริมาณมากกว่าค่าใช้จ่ายการบริโภค

จะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค ๓ ระดับ ได้แก่ ตัวชี้วัดความไม่พอเพียง ตัวชี้วัดความพอเพียงขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดความพอเพียงขั้นก้าวหน้า เป็น “ตัวชี้วัดเชิงสัมพัทธ์” (Relative Indicator) ที่เกิดจากการประเมินค่าของสิ่งที่ล้มพังกัน

ตัวชี้วัดด้านความพอประมาณที่ได้จากการวิเคราะห์ข้างต้น จึงมีจำนวน ๗ ตัว โดยจำแนกเป็นความพอประมาณในกระบวนการ ๔ ตัว ประกอบด้วย ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการผลิต ตัวชี้วัดประสิทธิผลการผลิต ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริโภค ตัวชี้วัดประสิทธิผลการบริโภค และความพอประมาณระหว่างกระบวนการ ๓ ตัว ประกอบด้วย ตัวชี้วัดความไม่พอเพียง ตัวชี้วัดความพอเพียงขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดความพอเพียงขั้นก้าวหน้า

ตัวชี้วัดความมีเหตุผล

การสร้างตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะด้านความมีเหตุผล จะพิจารณาใน ๓ มุมมอง คือ ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยนำเข้า ตัวชี้วัดที่ตัวกระบวนการ และตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างตัวกระบวนการ (Process) กับสิ่งภายนอก (Externalities)

ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยนำเข้า

เมื่อพิจารณาที่ปัจจัยนำเข้า ตัวชี้วัดความมีเหตุผลในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าที่คำนึงถึงคุณภาพของปัจจัยนำเข้าทั้งในกระบวนการผลิตและการบริโภค เรียกว่า ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยการผลิต และตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยการบริโภค ซึ่งในทางพุทธศาสนาจะมีอินทรียสังวรศีลเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า คือ การวินิจฉัยความมีคุณภาพของทรัพยากรต่างๆ ที่นำเข้าสู่กระบวนการผลิต และความมีคุณภาพของสินค้าและบริการต่างๆ ที่นำเข้าสู่กระบวนการบริโภคด้วยเหตุและผล

ตัวชี้วัดที่ตัวกระบวนการ

เมื่อพิจารณาที่ตัวกระบวนการ ตัวชี้วัดความมีเหตุผลในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดกระบวนการที่บ่งชี้ถึง “หลักการ” ที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการผลิตและการบริโภค ซึ่งในกระบวนการผลิตตามแนวพุทธศาสนาจะมีอาชีวປาริสุทธิศีลเป็นตัวชี้วัดกระบวนการ คือให้ล่วงการประกอบมิจฉาชีพที่ระบุไว้ในนิษชาต และส่งเสริมให้ประกอบสัมมาชีพหรืออาชีพที่สุจริต ขณะที่ในกระบวนการบริโภค จะมีปัจจัยสันนิสิตศีลเป็นตัวชี้วัดกระบวนการ คือให้ล่วงการบริโภคที่เป็นไปเพื่อสนองความต้องการที่ถูกขับดันโดยตัวเอง แต่เป็นไปเพื่อสนองความต้องการในแบบฉันทะ ทั้งนี้เพื่อให้เป็น “สัมมา” กระบวนการทั้งในการผลิตและการบริโภค หรืออีกนัยหนึ่งคือมุ่งเน้นการดำเนินกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภคให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม

สภาพของความถูกต้องดีงามในทางพุทธศาสนา คือ สภาพถูกต้องดีงามจริงแท้โดยธรรมชาติ ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามจารีตหรือวัฒนธรรมชนบดีที่เนียมประเพณีทางลังคอม และไม่ใช่ข้อตกลงที่ยอมรับโดยกลุ่มคนส่วนใหญ่หรือในสังคมหนึ่งๆ ว่า ถูกต้องดีงาม ทำให้ฐานะของตัวชี้วัดความมีเหตุผลนี้ เป็น “ตัวชี้วัดเชิงสัมบูรณ์” (Absolute Indicator) ที่ไม่ขึ้นกับเกณฑ์ตนเอง เกณฑ์กลุ่ม หรือแม้แต่เกณฑ์มาตรฐานเดียว ที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดขึ้น (Human Convention)

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างตัวกระบวนการกับสิ่งภายนอก

เมื่อพิจารณาที่ความเกี่ยวข้องระหว่างตัวกระบวนการและสิ่งภายนอก ตัวชี้วัดความมีเหตุผลในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดผลกระทบ ที่บ่งชี้ถึง “คุณค่า” หรือความเป็นประโยชน์ของปัจจัยส่งออก จากการผลิตและการบริโภคที่มีผลกระทบต่อสิ่งภายนอก ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องผลกระทบ ทั้งคุณค่าการผลิตและคุณค่าการบริโภค ซึ่งให้เห็นถึงการตัดสินใจในหลักการที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการผลิตและการบริโภคที่คำนึงถึงความมุ่งหมาย เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างหลักการ (ธรรม) ในฐานะที่เป็นเหตุปัจจัย กับความมุ่งหมาย (อรรถ) ในฐานะที่เป็นผลกระทบสู่

ภายนอก หรือเรียกว่าเป็น “อรรถอรรมสัมพันธ์”^๑ ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างตัวกระบวนการการและสิ่งภายนอก

“ผลกระทบสู่ภายนอก” สามารถพิจารณาลีกลงไปในรายละเอียดได้อีกว่า เป็นผลกระทบในมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านสิ่งแวดล้อม หรือมิติด้านวัฒนธรรม ซึ่งในแต่ละมิติย่อมจะมีชุดของตัวชี้วัดผลกระทบ (ในเชิงคุณค่า) ที่แตกต่างกันออกไป และมีความเกี่ยวเนื่องกับตัวชี้วัดผลผลิต (ในเชิงปริมาณ) และตัวชี้วัดผลลัพธ์ (ในเชิงคุณภาพ)

ด้วยเหตุที่ผลกระทบสู่ภายนอกมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับตัวชี้วัดกระบวนการ การสังเคราะห์ในลักษณะอรรถอรรมสัมพันธ์นี้ จะนำไปสู่การให้น้ำหนักความสำคัญของตัวชี้วัดระหว่างตัวชี้วัดกระบวนการในฐานะตัวชี้วัดที่เป็นเหตุ (Leading Indicator) กับตัวชี้วัดผลกระทบในมิติต่างๆ ในฐานะตัวชี้วัดที่เป็นผล (Lagging Indicator) ที่สามารถนำไปประยุกต์กับการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจที่สาเหตุจากภายนอก แทนการแก้ไขหรือเยียวยาซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อภายนอก

การพิจารณาตัวชี้วัดที่เป็นผล จะทำให้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตหรือลิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว ส่วนการพิจารณาตัวชี้วัดที่เป็นเหตุ จะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานในปัจจุบันและปัจจัยที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานในระยะยาว เช่น การวัดระดับความยั่งยืนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจหนึ่งๆ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เป็นผล อาจต้องรอให้การดำเนินงานผ่านพ้นไปแล้วระยะเวลาหนึ่ง จึงจะสามารถวัดได้ว่ายังยืนหรือไม่ ในขณะที่ตัวชี้วัดที่เป็นเหตุของความยั่งยืน ซึ่งอาจจะประกอบไปด้วย การผลิตที่เหมาะสม การลงทุนที่ไม่เกินตัว การใช้เทคโนโลยีที่ประหยัด การไม่เน้นกำไรง่ายสัน ฯลฯ ถ้าหากกิจการได้ดำเนินงานตามที่ระบุในตัวชี้วัดที่เป็นเหตุดังกล่าวได้ตามเป้าหมาย ความยั่งยืนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามที่ระบุในตัวชี้วัดที่เป็นผลก็จะเกิดขึ้นโดยปริยาย

ตัวชี้วัดด้านความมีเหตุผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้างต้น จึงมีจำนวน ๔ ตัว ประกอบด้วย ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยการผลิต ตัวชี้วัดคุณค่าการผลิต ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัยการบริโภค และตัวชี้วัดคุณค่าการบริโภค

ตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การสร้างตัวชี้วัดภายนอกให้คุณลักษณะด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จะพิจารณาใน ๒ มุมมอง คือ ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยนำเข้าและตัวกระบวนการ กับตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

^๑ พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือวิธีคิดตามหลักพุทธอธรรมว่า คำนี้ไม่ใช่องเดิมแต่จับใจความมาปูรุขขึ้นใหม่ ถ้าเรียงลำดับแท้ควรเป็น อรรถอรรม หรือ อัมมัตถะ แต่เรียงเป็น อรรถอรรม เพื่อความสละสละ.

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยนำเข้าและตัวกระบวนการ

เมื่อพิจารณาที่ความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยนำเข้าและตัวกระบวนการ ตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดีในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ที่บ่งชี้ถึง “สัดส่วน” หรือการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมการผลิตและการบริโภค โดยในกระบวนการผลิต จะให้ความสำคัญกับการพิจารณาใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในตัวก่อน เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ “สัดส่วนปัจจัยการผลิต” ระหว่างทรัพยากรที่มีอยู่ในตัวในห้องถังของตนกับทรัพยากรที่ต้องนำเข้าจากภายนอก เพื่อบริหารผลกระทบจากภายนอก ที่มีต่อกระบวนการผลิต

“ผลกระทบจากภายนอก” สามารถพิจารณาลึกลงไปในรายละเอียดได้ ๒ ปัจจัย คือ ปัจจัยแรกเป็นผลกระทบจากปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการได้ ได้แก่ ทรัพยากรมหุษ์ เช่น ความเสี่ยงจากการใช้แรงงานภายนอกทำงานให้ (Outsourcing) ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สิทธิประโยชน์ในที่ดิน การจัดการด้านพลังงาน และทรัพยากรที่มีนุษย์สร้างขึ้น เช่น การพึ่งพาเทคโนโลยี ทรัพย์สินทางปัญญา แหล่งทุนจากภายนอก ซึ่งจัดเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าและเกี่ยวข้อง กับการวางแผน การตัดสินใจ การออกแบบกระบวนการ และการบริหารจัดการในกระบวนการเพื่อรองรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ปัจจัยที่สองเป็นผลกระทบจากปัจจัยภายนอก (External) ที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ ภัยธรรมชาติ ความผันผวนของตลาด และนโยบายสาธารณะที่รวมถึง กฎหมาย กฎระเบียบ หรือจารีตทางสังคม อนึ่ง ผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้นี้ ไม่นิยมนำมาสร้างเป็นตัวชี้วัดปัจจัยภายนอก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัด มิได้เป็นผลมาจากการดำเนินงาน แต่จะใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกร่วมในการสร้างตัวชี้วัดกระบวนการ ทั้งนี้ เพื่อออกแบบและพัฒนากระบวนการที่สามารถรองรับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก นั้นๆ เช่นเดียวกันกับการบริหารจัดการผลกระทบจากปัจจัยนำเข้าที่ตัวกระบวนการ

ตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค

เมื่อพิจารณาที่ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภค ตัวชี้วัดการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีในมุมมองนี้ ได้แก่ ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ที่บ่งชี้ถึง “สัดส่วน” ปัจจัยนำเข้าของกระบวนการบริโภค หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การจัดสรรผลผลิตอันเป็นปัจจัยส่งออกจากการกระบวนการผลิต ที่เริ่มจากการพิจารณาบริโภคสินค้าและบริการที่ผลิตได้เองก่อน เป็นการบริหาร “สัดส่วนปัจจัยการบริโภค” ระหว่างการบริโภคสินค้าและบริการที่ผลิตได้เองหรือมีอยู่ในห้องถังของตนกับการบริโภคสินค้าและบริการที่ต้องนำเข้าจากภายนอก

ทั้งตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยนำเข้าและตัวกระบวนการ ได้แก่ **สัดส่วนปัจจัยการผลิต** กับตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและกระบวนการ

บริโภค ได้แก่ สัดส่วนปัจจัยการบริโภค เป็น “ตัวชี้วัดเชิงล้มพัก” (Relative Indicator) ที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้วยการหลีกเลี่ยงการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกมากจนเกินไป

ตัวชี้วัดด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีที่ได้จากการวิเคราะห์ข้างต้น จึงมีจำนวน ๒ ตัว ประกอบด้วย ตัวชี้วัดสัดส่วนปัจจัยการผลิต และตัวชี้วัดสัดส่วนปัจจัยการบริโภค

ตัวชี้วัดเพื่อกำหนดรัดดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้นจากการศึกษาวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายในการอธิบายถึงคุณลักษณะในมิติต่างๆ ที่สามารถใช้ในการวัดเพื่อแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยังไม่รวมถึงการนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติการ หรือนำไปทดลองกับบุคคลหรือกลุ่มต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นตัวเลขจริง

ภาคผนวก ข.
เครื่องมือการเรียนรู้: ปริศนา "๒ วง ๓ ปม"

เศรษฐกิจที่พัฒนาจนมาเป็นระบบที่เราเห็นกันอยู่ในทุกวันนี้นั้น ล้วนมีพื้นฐานจากกิจกรรมหลัก ๒ ประการ ได้แก่ กิจกรรมการผลิต และกิจกรรมการบริโภค หากระบบได้มีภาวะของการผลิตเท่ากับภาวะของการบริโภคแล้ว ก็จะเป็นระบบเศรษฐกิจที่สมดุลในตัวเอง ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยปัจจัยแวดล้อมภายนอกใดๆ เรียกว่าเป็นระบบที่อยู่ในภาวะอุดมคติ

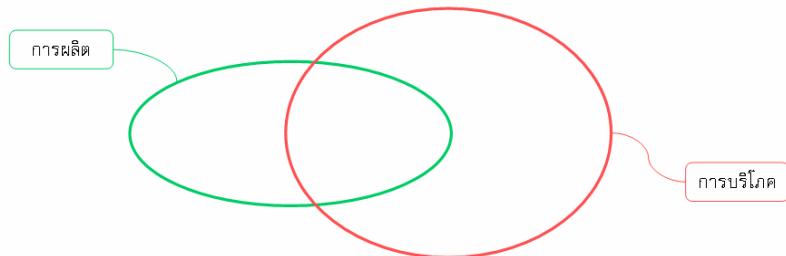
แผนภาพที่ ๒ ภาวะอุดมคติในระบบเศรษฐกิจ

ในความเป็นจริง ระบบเศรษฐกิจในชุมชนนั่นๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ จะไม่สามารถดำเนินการควบคู่ได้อย่างสมบูรณ์ในตัวเอง จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนหรือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในระบบเศรษฐกิจ จึงมีภาวะของการผลิตซ้อนเหลือกับภาวะของการบริโภค ไม่ซ้อนทับกันพอดี ซึ่งหมายความว่า ชุมชนนั้นๆ มีผลผลิตที่มีได้ใช้เพื่อการบริโภคเองทั้งหมด ในขณะที่ชุมชนก็มีได้บริโภคในสิ่งที่ตัวเองผลิตได้เท่านั้น จำเป็นต้องพึ่งพาปัจจัยการบริโภคจากภายนอกอยู่ส่วนหนึ่ง เรียกว่าเป็นระบบที่อยู่ในภาวะปกติ

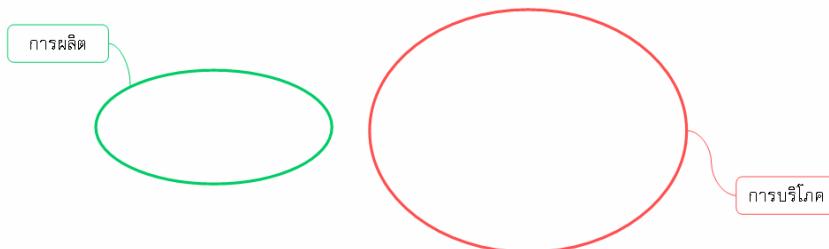
แผนภาพที่ ๓ ภาวะปกติในระบบเศรษฐกิจ

ทราบเท่าที่ชุมชนนั้นๆ สามารถที่จะรักษาสัดส่วนหรือขนาดของการผลิตให้เท่ากับสัดส่วนหรือขนาดของการบริโภคอยู่ได้ ชุมชนนั้นก็จะไม่ประสบกับปัญหาในระบบเศรษฐกิจ แต่หากเมื่อใดก็ตามที่ชุมชนนั้นไม่สามารถรักษาขนาดของการผลิตให้ใกล้เคียงกับขนาดของการบริโภคเป็นระยะเวลานาน ในการนี้คือ สัดส่วนการผลิตน้อยกว่าสัดส่วนการบริโภค ชุมชนก็จะประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ เกิดภาวะที่ต้องพึ่งพาปัจจัยการบริโภคจากภายนอกมาก ซึ่งหากไม่พยายามลดสัดส่วนการบริโภคของตัวเองลง ก็จะต้องกู้หนี้ยืมกันมาเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคเหล่านั้น

แผนภาพที่ ๔ ปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๑

ปัญหาเศรษฐกิจในยุคภาวะหนึ่ง เกิดจากการพัฒนาในยุคคุณภาพสากลรวมที่ผ่านมา ทำให้ กิจกรรมการผลิตและการบริโภคในระบบเศรษฐกิจนั้นแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ผู้ผลิต ไม่จำเป็นต้องบริโภคในสิ่งที่ตนเองผลิตได้ ในขณะที่ผู้บริโภคก็ไม่จำเป็นต้องผลิตในสิ่งที่ตนเอง ต้องการบริโภค

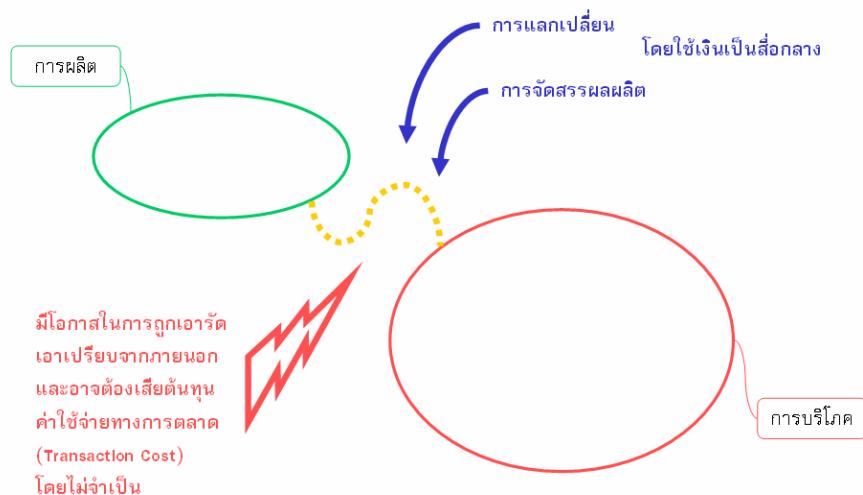

แผนภาพที่ ๕ ปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๒

ผลที่ตามมา ก็คือ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนและการจัดสรรผลผลิตในระบบเศรษฐกิจซึ่งเดิม มุ่งเน้นที่การแลกเปลี่ยนและการจัดสรรผลผลิต กลยุทธ์เป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและการจัดสรร ผลผลิตที่นอกจากจะใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแล้ว ยังใช้เงินทำหน้าที่ในการรักษามูลค่า ใช้เป็นทุน และใช้เป็นสินค้าได้ด้วย ผู้ผลิตจึงมุ่งผลิตสินค้าและบริการขายแลกกับเงินเพื่อการสะสม ทุนและการลงทุนสำหรับการผลิตในรอบต่อไป ในขณะที่ผู้บริโภคก็มุ่งทำงานแลกกับเงินเพื่อการเก็บ ออมและการใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าและบริการ พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจจึงเข้าสู่ยุคทุนนิยม ไปโดยปริยาย

ด้วยเหตุนี้ ทุกชุมชนต่างก็พยายามแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอดและเพื่อสะสมความมั่งคั่งไว้ใน ชุมชนของตัว สภาฯ ภารณ์ของการแข่งขันเช่นนี้ ก่อให้เกิดผลได้ผลเสียในระบบเศรษฐกิจของแต่ละ ชุมชน ชุมชนใดที่ไม่สามารถปรับตัวหรือพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันกับชุมชนอื่นๆ ได้ ก็จะ

ถูกดึงเอาทรัพยากรและความมั่งคั่งออกไปจากชุมชน จะเกิดการเอาไว้ด้วยการเอาไว้เพื่อเพิ่มรายได้ จนระบบเศรษฐกิจในชุมชนนั้นล้มลายในที่สุด

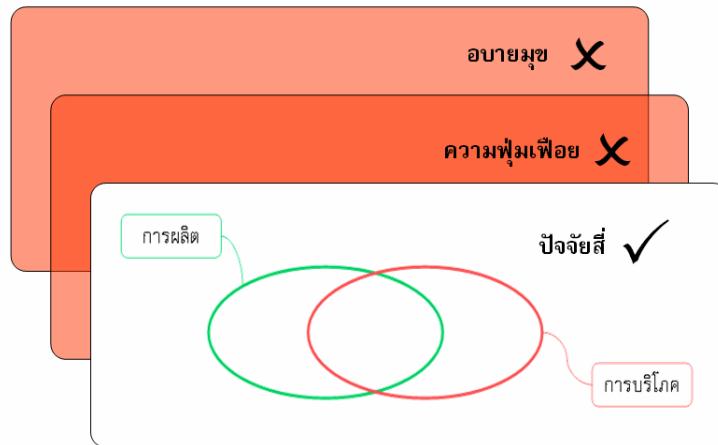
แผนภาพที่ ๖ ปัญหาที่ต่อเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ

การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน มักมุ่งไปที่ความพยายามในการลดการเอาไว้ด้วยการ โดยใช้วิธีการชดเชยหรือมาตรการตอบโต้ในรูปแบบต่างๆ ผ่านทางหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือหรือเข้าไปแก้ไขปัญหา อาทิ ขบวนการช่วยเหลือจากมูลนิธิในรูปของเงินบริจาค ทุนการศึกษา ทุนประกอบอาชีพ ฯลฯ ขบวนการอุดหนุนจากหน่วยงานรัฐในรูปของโครงการจำนำผลผลิต โครงการประกันราคาผลผลิต การจัดมหกรรมหรือนิทรรศการเพื่อระบายผลผลิต ฯลฯ และขบวนการเพิ่มอำนาจต่อรองจากองค์การพัฒนาเอกชนในรูปของการรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อเรียกร้องให้เกิดการแก้ปัญหา การเผยแพร่ปัญหาให้สังคมได้รับรู้ในวงกว้าง การสร้างกลุ่มแกนนำชุมชน ฯลฯ

แม้แต่การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจโดยการสร้างศักยภาพทางการแข่งขัน หรือการยกระดับชีดความสามารถในการแข่งขัน ก็อาจจะไม่ช่วยลดภาวะความเสียเบรียบไปได้ และอาจจัดเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งหากกรากเหงาของปัญหาเศรษฐกิจใน ๒ ภาวะข้างต้น ยังไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจังแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้

การที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าวให้มีความยั่งยืนนั้น ข้อพิจารณาแรก คือ “ความมีเหตุผล” ซึ่งเป็นการพิจารณาเรื่องผลกระทบประโยชน์หรือคุณค่าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจหนึ่งๆ ทั้งในด้านผลผลิตและการบริโภค และเป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่สำคัญในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ข้อพิจารนานี้ อธิบายได้ว่า ชุมชนหนึ่งๆ จะไม่สามารถรักษาระบบเศรษฐกิจให้มีความยั่งยืนได้เลย หากชุมชนนั้นมีการผลิตหรือการบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดคุณค่าหรือประโยชน์ในกระบวนการทาง

เศรษฐกิจ เช่น การผลิตหรือการบริโภคสิ่งที่เป็นอย่างมุขต่างๆ หรือการผลิตหรือการบริโภคสิ่งที่เป็นความสะอาดสบายนและความฟุ่มเฟือยซึ่งมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตต่างๆ

แผนภาพที่ ๗ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

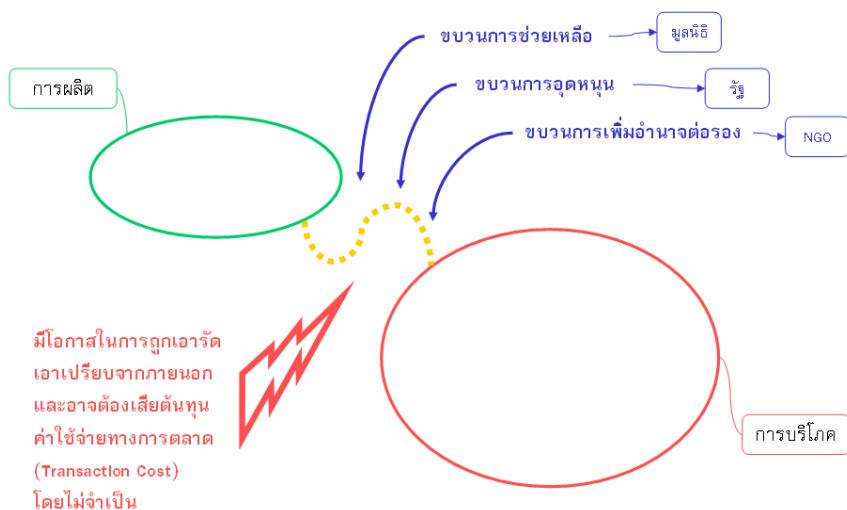
การพัฒนาระบบเศรษฐกิจจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น โดยมีเป้าหมายในการสร้างพื้นฐานความพอเพียงกินพอใช้ของสมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นเบื้องต้น เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอกควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างความเจริญและสถานะเศรษฐกิจในชั้นต่อไปด้วยความรับรองระมัดระวัง

กิจกรรมในระบบเศรษฐกิจชุมชนจึงควรเน้นการผลิตในสิ่งที่เป็นความจำเป็นพื้นฐาน (ปัจจัยสี่) ในการดำรงชีวิต ซึ่งมีน้ำหนักความสำคัญมากสุด รองลงมา คือความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต เรียกว่าเป็น “การผลิตเพื่อแก้ทุกข์” ในทำนองเดียวกันกับกิจกรรมการบริโภคที่ต้องให้ความสำคัญกับการบริโภคสิ่งที่เป็นความจำเป็นพื้นฐาน (ปัจจัยสี่) และความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต หรือเรียกว่าเป็น “การบริโภคเพื่อแก้ทุกข์” เป็นพื้นฐานก่อน

ในลำดับขั้นต่อมา คือการผลิตในสิ่งที่เป็นความสะอาดสบายนในการดำรงชีวิตและสิ่งที่เป็นความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีวิต ซึ่งมีน้ำหนักความสำคัญลดหล่นกันตามลำดับ ถือเป็น “การผลิตเพื่อสร้างสุข” ในทำนองเดียวกันกับการบริโภค ที่เรียกว่าเป็น “การบริโภคเพื่อสร้างสุข”

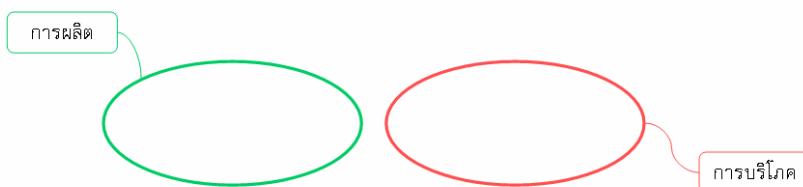
ส่วนกิจกรรมการผลิตที่ควรหลีกเลี่ยงและก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชุมชน ได้แก่ การผลิตสิ่งที่เป็นอย่างมุขต่างๆ เรียกว่าเป็น “การผลิตเพื่อสร้างทุกข์” ในขณะเดียวกันกิจกรรมการบริโภคที่ควรละเว้นและไม่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ การบริโภคสิ่งที่เป็นอย่างมุขต่างๆ ที่เรียกว่าเป็น “การบริโภคเพื่อสร้างทุกข์”

การพิจารณา กิจกรรมการผลิตและการบริโภคข้างต้น ซึ่งให้เห็นถึงทางเลือกในกระบวนการผลิตและการบริโภคที่ควรนำไปสู่ “การสื้นไปของความทุกข์” มากกว่าการใช้ทรัพยากรไปเพื่อการสร้างสุขหรือความพึงพอใจอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เป็นการตัดสินใจเลือกเล่นทางการผลิตและการบริโภคโดยใช้เหตุผลจากการพิจารณาเหตุปัจจัยต่างๆ ตลอดจนคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการทางเลือกนั้นๆ จึงเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความมีเหตุผลในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

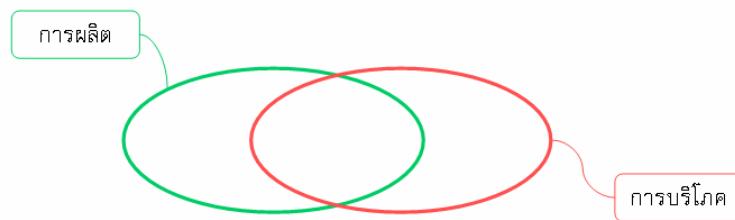
แผนภาพที่ ๔ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ส่วนการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยมุ่งจัดการที่รากเหง้าของปัญหาในภาวะที่ ๑ นั้น ได้แก่ การลดสัดส่วนการบริโภคให้มีปริมาณพอเหมาะสมโดยกับสัดส่วนการผลิต อีกทั้งเป็นการลดภาระหนี้ที่เกิดจากการถูกยืมมาเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคในส่วนที่เกินกำลังการผลิตของตัวเอง อันเป็นคุณลักษณะด้าน “ความพอประมาณ” คือ การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ที่ไม่เบียดเบี้ยนตนเองและผู้อื่น ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จานนี้จึงพิจารณาโอกาสที่ทำให้วางการผลิตและวางแผนการบริโภคข้อนั้นทับกันให้มากที่สุด แต่ถ้ายังไม่สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียง ก็จะต้องหาความรู้จากภายนอกมาต่อยอดเพื่อที่จะสามารถเพิ่มผลผลิตให้พอกับการบริโภคได้

แผนภาพที่ ๕ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๑

การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยมุ่งจัดการที่รากเหง้าของปัญหาในภาวะที่ ๒ นั้น ได้แก่ การผลิตในสิ่งที่ต้องบริโภคใช้สอยในครัวเรือนหรือในชุมชน หรือการบริโภคในสิ่งที่ชุมชนผลิตได้เอง ไม่ต้องซื้อมาจากภายนอก เป็นความพยายามที่จะไม่ทำให้กิจกรรมการผลิตและการบริโภคในระบบเศรษฐกิจนั้นแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้ เพื่อการสร้าง “การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” อันเป็นอีกคุณลักษณะหนึ่งในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก เพื่อเตรียมพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

แผนภาพที่ ๑๐ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภาวะที่ ๒

ด้วยวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจใน ๒ ภาวะที่กล่าวมานี้ จะทำให้ระบบเศรษฐกิจสามารถกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้ เป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างให้เกิดความสามารถด้านเศรษฐกิจและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนนั้น ต้องถึงพร้อมด้วยคุณลักษณะทั้งสามประการ คือ ความพอประมาณ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และความมีเหตุผล จึงจะเรียกว่าเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยแท้

ภาคผนวก ค.

เครื่องมือการเรียนรู้: แผนที่กลยุทธ์และตัวชี้วัดความพึงพอใจ

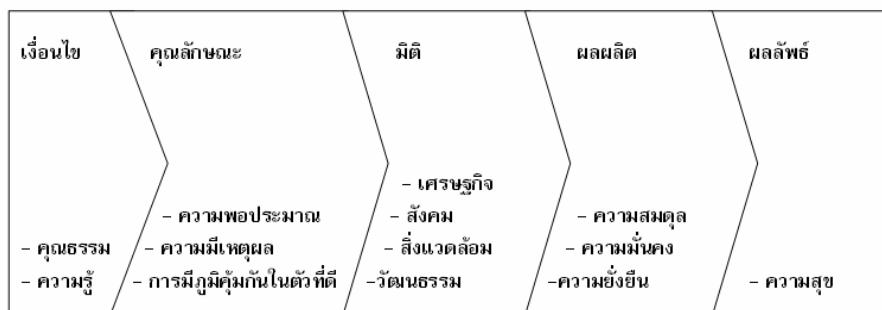
ปัญหาสำคัญของการหนึ่งของความพิษทางเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจ คือ ความยากลำบากในการแปลงปรัชญาที่เป็นนามธรรม ให้ได้มาซึ่งวิธีการอย่างเป็นขั้นตอน และเครื่องมือสนับสนุนการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรม โดยมีตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งรูปแบบกิจกรรมที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับองค์กรธุรกิจที่คุ้นเคยกับการบริหารจัดการโดยมีผลลัพธ์ที่วัดได้ในเชิงตัวเลข สามารถวิเคราะห์ ประเมินผล สำหรับการนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงาน หรือการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำเนินอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ด้วยคุณลักษณะสามประการ อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมด้วยเงื่อนไขของความรู้ ที่ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ การใช้สติและปัญญาในการดำเนินชีวิต ควบคู่กับเงื่อนไขด้านคุณธรรม อันประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน มีความเพียร ความรอบคอบระมัดระวังที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เกิดเป็นผลผลิตสามประการด้วยกัน คือ ความสมดุล ความมั่นคง และความยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ คือ ความสุข

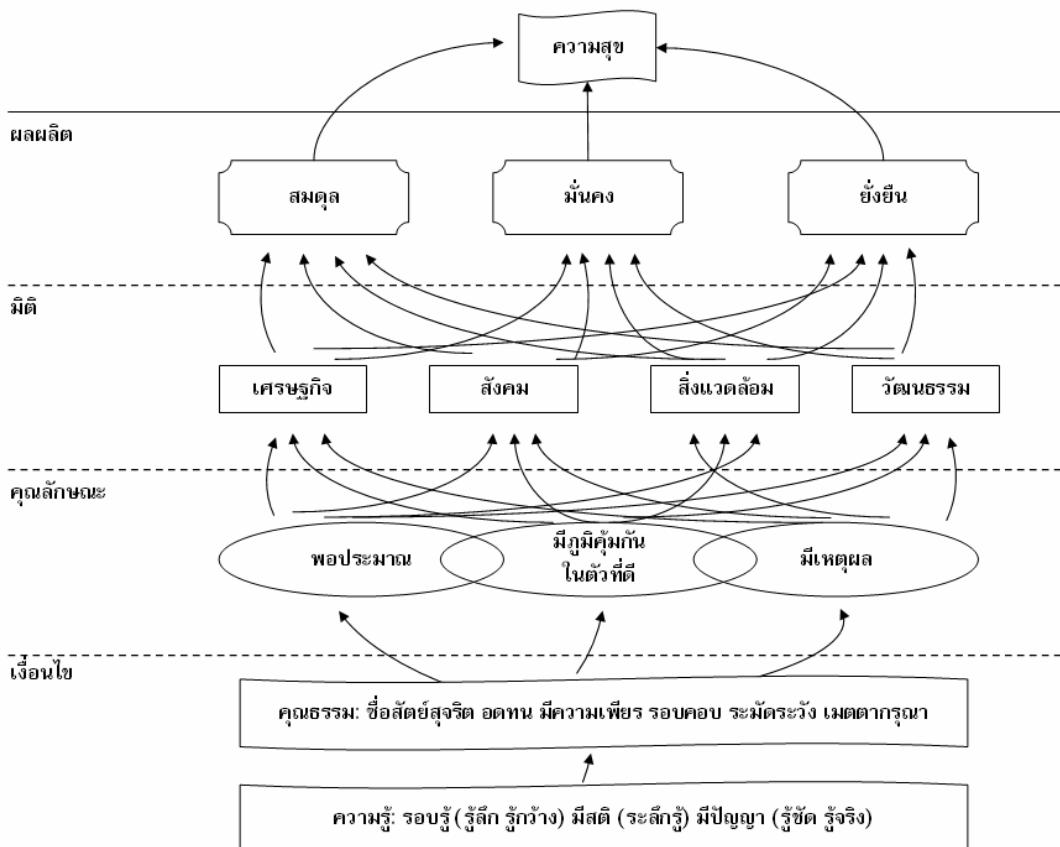
แผนภาพที่ ๑๑ องค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เราสามารถแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเงื่อนไข คุณลักษณะ มิติ ผลผลิต และผลลัพธ์ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ในรูปแบบหนึ่ง ตามแผนภาพที่ ๓

แผนภาพที่ ๑๒ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อนำความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น มาแสดงในเชิงเหตุและผล (Cause and Effect) จะปรากฏเป็นผังความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไข คุณลักษณะ มิติ ผลผลิต และผลลัพธ์ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

แผนภาพที่ ๑๓ ผังความสัมพันธ์แห่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การแสดงผังความสัมพันธ์ในรูปแบบข้างต้น จะมีความคล้ายคลึงกับการแสดงความเชื่อมโยงของกลยุทธ์ในองค์กรธุรกิจที่นำเสนอในรูปแบบของแผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map) ทำให้เกิดแนวคิดที่จะประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านทางเครื่องมือทางการจัดการสมัยใหม่ ด้วยเหตุผลที่ภาคธุรกิจเอกชนในปัจจุบัน มีความคุ้นเคยกับแผนที่กลยุทธ์ในเครื่องมือ Balanced Scorecard สำหรับใช้บริหารจัดการและการประเมินผลองค์กรอยู่แล้ว สามารถที่จะทำความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรได้ง่ายขึ้น จากการแปลงปรัชญาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ระดับของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังมีการจำแนกระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ออกเป็น ๒ ระดับ คือ เศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน และเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า ในระดับแรก เป็นความพอเพียงที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร (Internal Stakeholder) เน้นถึงการดำรงอยู่ของกิจการหรือความอยู่รอดในธุรกิจ สามารถพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระ (Independent) ดำเนินกิจการโดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรเองได้ มีรายรับที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการ ปราศจากภาระหนี้สิน หรือมีความสามารถในการชำระหนี้ในระยะเวลาที่กำหนด หรือเมื่อเจ้าหนี้ทวงถามโดยชอบ เนื่องพิจารณาเพียบกับทุนหรือรายรับของกิจการ มีการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) โดยยึดหลักของความถูกต้อง มีคุณธรรม และโปร่งใส

ในระดับที่สอง เป็นความพอเพียงที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กร (External Stakeholder) นอกเหนือจากประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรจะได้รับ เน้นถึงการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ การแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างคู่ค้าที่อยู่ต้นน้ำ (Upstream) เพื่อการสร้างประสิทธิภาพและการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในสายอุปทาน และคู่ค้าที่อยู่ปลายน้ำ (Downstream) เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในสายอุปสงค์ ภายใต้รูปแบบของการพึ่งพิงกัน (Inter-dependent) สร้างรายได้เกือกุลชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมรอบข้าง มีจริยธรรม มีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) และมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

จากการพิจารณาคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามการจำแนกระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในกิจการข้างต้น ทำให้สามารถที่จะแสดงตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Objectives) ของกิจการ ซึ่งเป็นสิ่งที่องค์กรมุ่งหวังหรือสิ่งที่องค์กรต้องการจะบรรลุในด้านต่างๆ ในรูปของตารางความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในกิจการที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในกิจการที่ต้องการนำเสนอปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในองค์กรตามรูปแบบของเครื่องมือการจัดการสมัยใหม่ได้อย่างเป็นระบบ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับพื้นฐาน			ระดับก้าวหน้า				
	ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร			ผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กร				
	ผู้อิทธิพล	ผู้บริหาร	พนักงาน	ลูกค้า	คู่ค้า	ชุมชน	ประชาสัมพันธ์	คู่แข่งขัน
ความพอประมาณ	- เน้นกำไรงาน	- สร้างความ	- สื่อสารให้เกิด	- เน้นสร้างผลิตภัณฑ์ที่มี	- มีการแบ่งปันหรือ	- สร้างเครือข่ายก่ออาชญากรรมที่องค์กรตั้งอยู่	- สร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนา (Benchmarking)	- มีการเปรียบเทียบเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา (Benchmarking)
ความมีเหตุผล	เศรษฐศาสตร์ (Economic Profit) มากกว่ากำไร	สมดุลในผลประโยชน์ระหว่างผู้อิทธิพลและพนักงาน	ความรู้ความเข้าใจในการจัดการ	คุณค่ามากกว่ามูลค่า	การใช้ทรัพยากร่วมกันหรือร่วมกันหรือการรวมกลุ่มในท้องถิ่นให้มีโอกาส	ส่งเสริมแรงงานท้องถิ่นให้เข้ามาร่วมงาน	ตรวจสอบและประเมินให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน	ดูแลกิจการให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้วยวิธีการทุ่มตลาด
การมีภารกิจกับที่ดีในตัว	- ไม่นเนนผลกำไร	ระดับสั้นเป็นหลัก	จับจ่ายใช้สอย	ผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค	มีภารกิจในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อ	อุปทาน (Supply Chain)	สนับสนุนแนวทางการตรวจสอบในภารกิจการที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคม	- ดูแลกิจการให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้วยวิธีการทุ่มตลาด
	- ฝึกอบรม	รับรองสิทธิและบริการ	ไม่ใช้เงินรายรับที่ได้	มีภารกิจการพัฒนาตัว	มีการยกระดับขีดความสามารถในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคม	การตรวจสอบในภารกิจการที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคม	มีการดำเนินกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility)	
	- ฝึกอบรม	ความเสี่ยงอย่างรอบด้าน	จัดทำมีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	การมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย	มีการริจัยและพัฒนา	แนวทางในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคม		
	- ฝึกอบรม	ประเมินภารกิจกับที่ดี	หักภาษี	ผลิตภัณฑ์ที่น่าพอใจ	นวัตกรรมในผลิตภัณฑ์	ลักษณะของเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster)		
ความรู้	- มีการศึกษา	จัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส	ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของพนักงาน	ให้ข้อมูลขององค์กรและตัวผลิตภัณฑ์อย่างเพียงพอและอย่างถูกต้องเที่ยงตรง	- มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูล	เปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม	รับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อสาธารณะทั้งการริบูรัมและการให้สัมภาษณ์ในทุกๆ ด้าน	- ดำเนินงานในทางต่อต้านการทุจริตรวมทั้งการกรรโชกและการให้สิ่งบนในทุกๆ ด้าน
คุณธรรม	- ฝึกอบรมในกิจกรรมในองค์กร	กิจการที่ดี (Corporate Governance)	ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของพนักงานอย่างต่อเนื่อง	อุดหนุน มีความเพียรในการให้บริการลูกค้าอย่างตั้งใจ	- มีความรับผิดชอบและมั่นคงในการดำเนินการที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม	ดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม	ทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา	

ตารางที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในกิจการที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ

ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรที่อยู่ภายใต้การดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของกิจการที่อาจมีสถานภาพเป็นทั้งผู้มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ หรือเป็นเพียงผู้ถือหุ้นที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการแต่อย่างใด ผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่อมา คือ ผู้บริหารในทุกระดับที่มีหน้าที่ถ่ายทอด สื่อสาร จัดการ กำกับดูแล และติดตามนโยบายหรือแผนงาน ที่ได้รับมอบหมายไปสู่การดำเนินงานในทางปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล และผู้มีส่วนได้เสียซึ่งเป็นพนักงาน ของกิจการ และอาจหมายรวมไปถึงครอบครัวของพนักงานด้วย

ในระดับของผู้ถือหุ้น ตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกิจการ ตามคุณลักษณะความ พอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การ เน้นกำไรทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Profit) มากกว่ากำไรทางบัญชี (Business Profit) เนื่องจาก การใช้กำไรทางเศรษฐศาสตร์เป็นวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ได้คำนึงถึงผลตอบแทนปัจจัยการผลิต ทุกชนิดอย่างเป็นธรรมประกอบด้วยแล้ว วัตถุประสงค์ต่อมา คือ การจัดสรรผลตอบแทนที่ สมเหตุสมผล ทำให้เกิดความสมดุลในประโยชน์ทั้งผู้ถือหุ้น การสำรองไว้ในกิจการ รวมถึงการรองรับ โอกาสในการลงทุนใหม่ๆ และวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ในด้านการบริหารความเสี่ยงในการลงทุนที่ดี โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน

ในขณะที่ตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกิจการ ตามองค์ประกอบด้านความรู้และ คุณธรรมในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ถือหุ้น ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนิน กิจการอย่างสม่ำเสมอ และการมีจริยธรรมในการเลือกลงทุนในกิจการที่ดี เป็นต้น

ในระดับของผู้บริหาร วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรคำนึงถึงตามคุณลักษณะในปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงทั้งสามด้าน ได้แก่ การสร้างความสมดุลในผลประโยชน์ระหว่างผู้ถือหุ้นและ พนักงาน การไม่เน้นผลกำไรระยะสั้นเป็นหลัก และการบริหารกิจการโดยคำนึงถึงความเสี่ยงอย่าง รอบด้าน ส่วนวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรคำนึงถึงตามองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงทั้งสองด้าน ได้แก่ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส และการกำกับดูแล กิจการที่ดี (Corporate Governance) เป็นต้น

ในระดับของพนักงาน วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรพิจารณาตามคุณลักษณะและ องค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสื่อสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการ จับจ่ายใช้สอยไม่ให้เกินรายรับที่เหมาะสมได้ การรับรองสิทธิและเสรีภาพของพนักงานที่พึงได้ การจัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนประกันสังคม การส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของ พนักงานอย่างต่อเนื่อง และการปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตต่อองค์กร เป็นต้น

ผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรที่อยู่ภายใต้การดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับ ก้าวหน้า ประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับองค์กรโดยตรง ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า ชุมชนท้องค์กร

ตั้งอยู่ และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ไปจนถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรโดยอ้อม ได้แก่ คู่แข่งขันทางธุรกิจ และประชาชนทั่วไป

ในระดับของลูกค้า ตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกิจการ ตามคุณลักษณะความพoporaman ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสร้างผลิตภัณฑ์ที่เน้นคุณค่ามากกว่ามูลค่า ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค การสร้างกลยุทธ์ในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อประโยชน์ระยะยาว การกระจายความเสี่ยงด้วยการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายหรือมีผลิตภัณฑ์ในหลายตลาด การวิจัยและพัฒนาหัวตกรรมในผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ในขณะที่ตัวอย่างวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกิจการ ตามองค์ประกอบด้านความรู้และคุณธรรมในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของลูกค้า ได้แก่ การให้ข้อมูลขององค์กรและตัวผลิตภัณฑ์อย่างเพียงพอและอย่างถูกต้องเที่ยงตรง ความอดทน มีความเพียรในการให้บริการลูกค้าอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้น

ในระดับของคู่ค้า วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรคำนึงถึงตามคุณลักษณะในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสามด้าน ได้แก่ การแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากร่วมกันหรือการรวมกลุ่มในแนวตั้งตามสายอุปทาน (Supply Chain) และการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการรวมกลุ่มในแนวราบในลักษณะของเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ส่วนวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรคำนึงถึงตามองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสองด้าน ได้แก่ การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกิจการ ความรอบคอบระมัดระวังในการผสานประโยชน์ที่เป็นธรรม เป็นต้น

ในระดับของชุมชนและสภาพแวดล้อม วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรพิจารณาตามคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การส่งเคราะห์เกื้อกูลชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ การส่งเสริมแรงงานท้องถิ่นให้มีโอกาสในตำแหน่งงานต่างๆ ในองค์กร การสนับสนุนแนวทางการระవัังในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ และการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เป็นต้น

ในระดับของประชาสังคม วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรพิจารณาตามคุณลักษณะและองค์ประกอบในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม การตรวจสอบมาตรฐานและมิให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน การดำเนินกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) การรับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และการทำหน้าที่ในการเลี้ยงภาครัฐในการให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้น

ในระดับของคู่แข่งขันทางธุรกิจ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ควรพิจารณาตามคุณลักษณะและองค์ประกอบในปัจจุบันของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การเปรียบเทียบเพื่อการปรับปรุงและการพัฒนา (Benchmarking) ในธุรกิจ การดูแลกิจกรรมให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้วยวิธีการทุ่มตลาด การดำเนินงานในทางต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการกรรโชก และการให้สินบนในทุกรูปแบบ เป็นต้น

การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงด้วยเครื่องมือสมัยใหม่

ตามหลักการของเครื่องมือ Balanced Scorecard เมื่อได้วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์แล้ว สิ่งที่องค์กรสามารถจะพัฒนาต่อจากวัตถุประสงค์ที่ถูกกำหนดขึ้น คือ ตัวชี้วัด (Measures หรือ KPIs) ที่ใช้ในการประเมินว่า องค์กรสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในแต่ละด้านหรือไม่เพียงได้ ตัวอย่างเช่น วัตถุประสงค์ในการเน้นกำไรงานเศรษฐศาสตร์มากกว่ากำไรงานบัญชี ตัวชี้วัดที่เหมาะสม ได้แก่ ปริมาณของผลผลิตที่ทำให้เกิดกำไรทางเศรษฐศาสตร์สูงสุด ^๑ หรือวัตถุประสงค์ในการจัดสรรงบประมาณที่สมเหตุสมผล ตัวชี้วัดที่เหมาะสม ได้แก่ สัดส่วนของเงินปันผลเมื่อเทียบกับเงินสำรองในกิจการและเงินลงทุน หรือวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงในการลงทุนที่ดี ตัวชี้วัดที่เหมาะสม ได้แก่ จำนวนโครงการลงทุนตามเกณฑ์คุณภาพของ SRI (Socially Responsible Investment) เป็นต้น

จากตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น กิจการสามารถที่จะเริ่มกำหนดเป้าหมาย (Targets) หรือตัวเลขที่องค์กรต้องการจะบรรลุภายใต้แต่ละตัวชี้วัด โดยอาจมีการค้นหาข้อมูลในปัจจุบัน (Baseline Data) ของตัวชี้วัด ที่จะเป็นตัวชี้วัดในการกำหนดเป้าหมายของตัวชี้วัดแต่ละตัวให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งกิจการสามารถสร้างแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม (Initiatives) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์สำหรับดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีผู้รับผิดชอบหลักในแต่ละวัตถุประสงค์ ตลอดจนการสร้างระบบผลตอบแทนและแรงจูงใจที่มุ่งไปสู่ทิศทางอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้ รายละเอียดนับตั้งแต่เป้าหมาย ข้อมูลในปัจจุบัน และแผนงานหรือกิจกรรม จะมีความแตกต่าง กันออกໄไปในแต่ละองค์กร โดยองค์กรสามารถจัดทำเป็นตารางที่ระบุถึงตัวชี้วัด เป้าหมาย ข้อมูล ปัจจุบัน และกิจกรรมของแต่ละวัตถุประสงค์ ได้ตั้งแต่แบบตัวอย่าง

^๑ สถานการณ์นี้เกิดขึ้นในกรณีที่ยังผลิตได้ต่ำกว่าขนาดที่ควรจะเป็น ซึ่งมีความหมายว่า มีความสามารถในการผูกขาด มีใช้สภาวะการแข่งขันสมบูรณ์

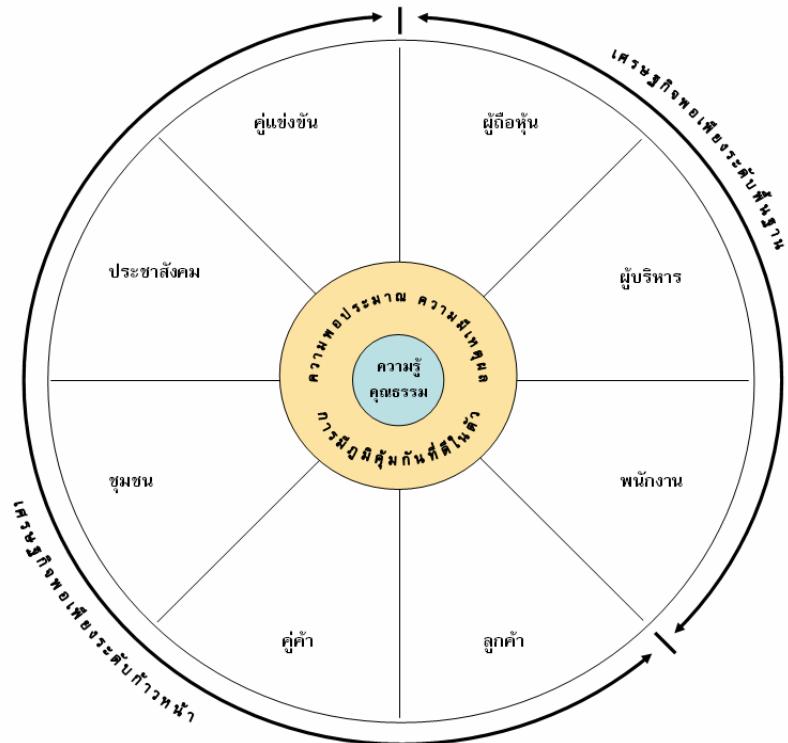
วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ข้อมูลปัจจุบัน	กิจกรรม
การเน้นกำไรมากกว่ากำไรทางเศรษฐศาสตร์	ปริมาณของผลผลิตที่ทำให้เกิดกำไรทางเศรษฐศาสตร์สูงสุด			
การจัดสรรผลตอบแทนที่สมเหตุสมผล	สัดส่วนของเงินปันผลเมื่อเทียบกับเงินสำรองในกิจการและเงินลงทุน			
การบริหารความเสี่ยงในการลงทุนที่ดี	จำนวนโครงการลงทุนตามเกณฑ์ค่าคะแนน SRI			

ตารางที่ ๒ แผ่นแบบตัวอย่างตัวชี้วัด เป้าหมาย ข้อมูลปัจจุบัน และกิจกรรมของแต่ละวัตถุประสงค์

การจัดวางองค์กรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

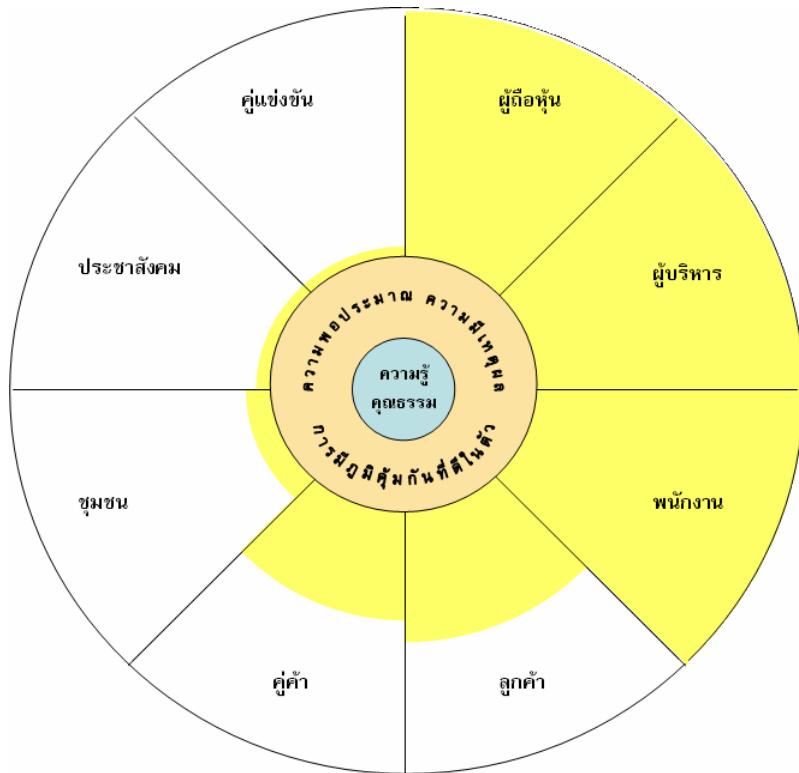
การตัดสินว่ากิจการหนึ่ง ๆ ดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน หรือเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้านั้น โดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่าง ๆ ในทางปฏิบัติจะไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากธรรมชาติของกิจการเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มนิคมคุณที่ต้องการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร เพียงแต่ระดับความเข้มข้นในดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละองค์กรอาจจะมีแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับนโยบายและทิศทางที่ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดขึ้น และขึ้นอยู่กับช่วงอายุของกิจการเป็นสำคัญ

การพิจารณาถึงการให้น้ำหนักความสำคัญในการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่าง ๆ นั้น จะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิธีในการจัดวางองค์กร หรือการปรับแนว (Alignment) การดำเนินงานขององค์กร โดยสามารถแสดงในรูปของผังการปรับ วางระดับความพอเพียงขององค์กรที่จำแนกตามผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่าง ๆ ดังแผนภาพที่ ๕

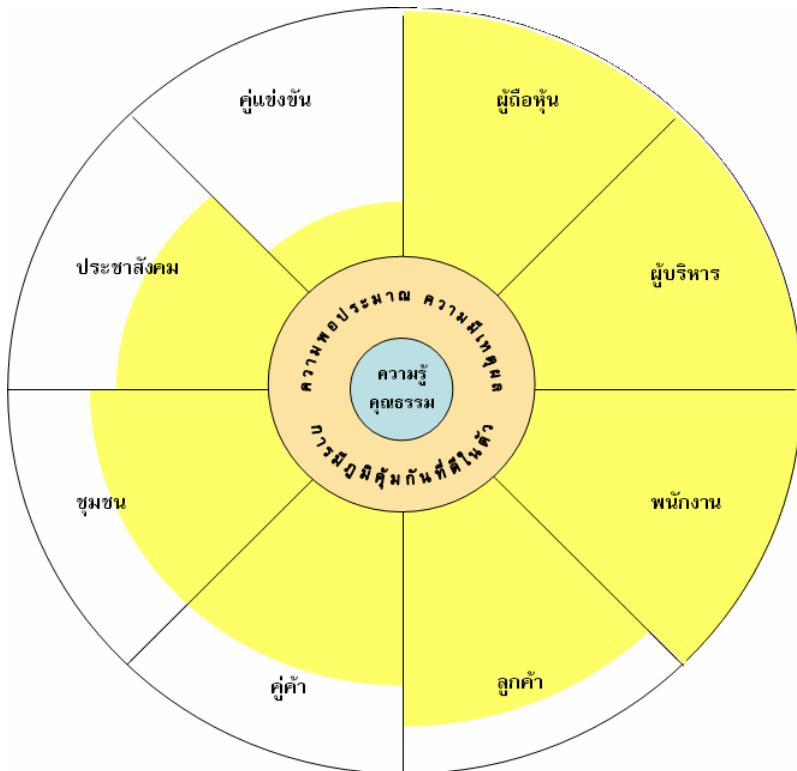
แผนภาพที่ ๑๔ แผนการปรับวางแผนดับความพอเพียง (Sufficiency Alignment Map) ขององค์กร

กิจการที่ให้ความสำคัญเฉพาะประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรจะได้รับ โดยไม่สนใจผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรมากนัก กิจการแห่งนี้ก็อาจเรียกว่าเข้าข่ายการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน ซึ่งจะสอดคล้องกับองค์กรที่เพิ่งอยู่ในช่วงก่อตั้ง และกำลังสร้างกิจการเพื่อให้อยู่รอดในธุรกิจ

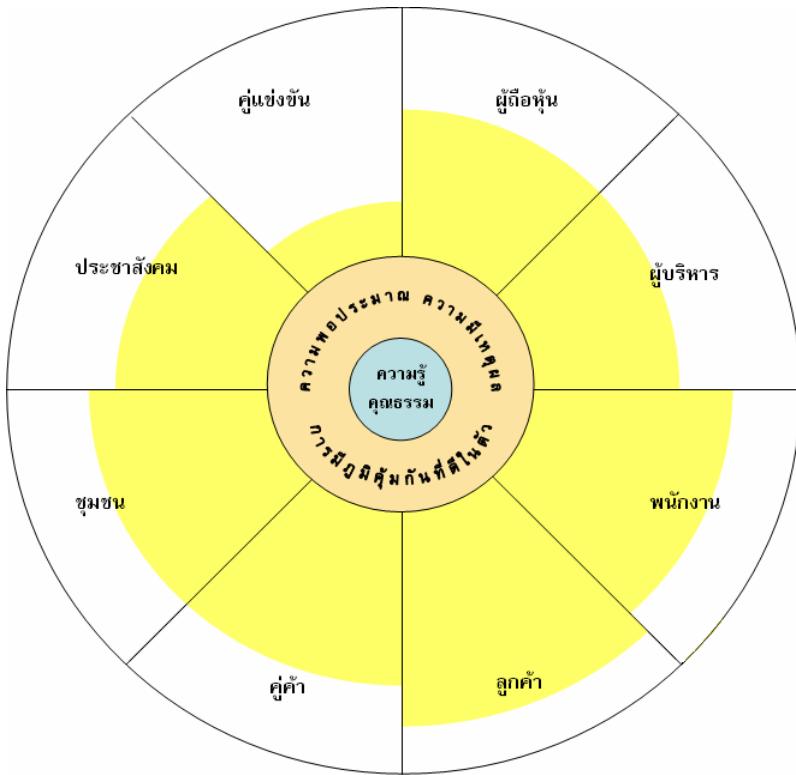
แผนภาพที่ ๑๕ ผังการปรับวางแผนระดับความพอเพียงขององค์กรที่เน้นเศรษฐกิจพอเพียงระดับพื้นฐาน

ในขณะที่องค์กรซึ่งพันช่วงการก่อร่างสร้างตัวมาแล้วและกำลังหาแนวทางสร้างความยั่งยืนในธุรกิจ จะให้ความสนใจกับผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรมากขึ้น กิจการหลังนี้ก็อาจเรียกว่าเข้าข่ายการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า

แผนภาพที่ ๑๖ ผังการปรับวางระดับความพอดเพียงขององค์กรที่ครอบคลุมเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า

ในบางกิจการซึ่งเป็นองค์กรธุรกิจประเภทที่มิได้มุ่งเน้นการแสวงหากำไรเป็นหลัก (Not-For-Profit Organization) แต่ก็มิใช่องค์กรสาธารณะประโยชน์ประเภทที่ไม่แสวงหากำไรเลย (Non-Profit Organization) ผังการปรับบางระดับความพอดีย์ขององค์กรประเภทนี้ จะแสดงให้เห็นถึงนโยบายในการสร้างความสมดุลในประโยชน์ที่ไม่จำกัดด้วยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร คือระหว่างผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และพนักงานเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงความสมดุลในประโยชน์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร และผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรด้วย

แผนภาพที่ ๑๗ ผังการปรับวางระดับความพอดเพียงขององค์กรที่แสดงถึงความสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ

ดัชนีการปรับวางระดับความพ่อเพียงขององค์กร

องค์กรธุรกิจโดยมากจะคุ้นเคยกับการบริหารจัดการโดยมีผลลัพธ์ที่วัดได้ในเชิงตัวเลข เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ประเมินผล สำหรับการปรับปรุงการดำเนินงาน หรือการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ระดับความพอดีขององค์กรจึงควรที่จะสามารถแสดงเป็นตัวเลขจากผลของการปรับแนวการดำเนินงานขององค์กรได้ เช่นกัน โดยเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนของการกำหนดเป็นนโยบายของกิจการ ตามความพร้อมและเป็นไปอย่างมีเหตุผลจากการพิจารณาเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทิศทางดังกล่าวควรที่จะสะท้อนอยู่ในวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรด้วย

การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพ่อเพียงขององค์กรนี้ จะถูกนำมาให้ค่าหนัก ความสำคัญจำแนกตามระดับของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยที่ตัวเลขค่าหนักดังกล่าว มาจากการกำหนดขั้นตามความพร้อมและความต้องการขององค์กร มิใช่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ซึ่งมีชุดของตัวชี้วัดกำกับอยู่ ตัวอย่างเช่น องค์กรที่เพิ่งอยู่ในช่วงก่อตั้งและกำลังสร้างกิจการเพื่อให้อยู่รอดในธุรกิจ อาจมีการให้ค่าหนักของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรอย่างเต็มที่ หรือร้อยละ ๑๐๐ ทั้งผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และพนักงาน ผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรที่

เป็นลูกค้ามีค่า�้าหนักอยู่ที่ร้อยละ ๕๐ และคู่ค้ามีค่า�้าหนักอยู่ที่ร้อยละ ๔๐ ในขณะที่ค่า�้าหนักของชุมชนและประชาสัมคมมีน้อยมากหรือมิได้ให้ความสำคัญเลย

สำหรับองค์กรที่ผ่านช่วงของการอยู่รอดมาแล้วและกำลังทบทวนทางสร้างความยั่งยืนในธุรกิจค่า�้าหนักของผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรจะเพิ่มขึ้น โดยค่า�้าหนักของชุมชนอาจอยู่ในช่วงร้อยละ ๖๐-๗๐ ค่า�้าหนักของประชาสัมคมอาจอยู่ในช่วงร้อยละ ๔๐-๖๐ และค่า�้าหนักของคู่แข่งทางธุรกิจอาจเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๐-๓๐ ในขณะที่ค่า�้าหนักของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรยังอยู่ในอัตราร้อยละ ๑๐๐ คงเดิม

ส่วนขององค์กรธุรกิจประเภทที่มิได้มุ่งเน้นการแสวงหากำไรเป็นหลัก ค่า�้าหนักของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรทั้งผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และพนักงาน อาจปรับลดลงเหลือร้อยละ ๖๐-๘๐ ซึ่งเป็นผลจาก การจัดสรรและใช้ประโยชน์ในทรัพยากรขององค์กร เพื่อสร้างให้เกิดความสมดุลในประโยชน์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กร

ค่า�้าหนักความสำคัญที่องค์กรกำหนดขึ้น จะถูกนำมาพิจารณาร่วมกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจาก การดำเนินงานตามเป้าหมายในแต่ละตัวชี้วัด เพื่อคำนวณเป็น “ดัชนีการปรับ枉งระดับความพอเพียง” (Sufficiency Alignment Index - SAI) ที่สามารถใช้ปัจจัยระดับความเข้มข้นในการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละองค์กร

ตัวอย่างเช่น องค์กรธุรกิจแห่งหนึ่งได้กำหนดค่า�้าหนักของผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และพนักงาน อยู่ที่ร้อยละ ๑๐๐ ลูกค้าอยู่ที่ร้อยละ ๕๐ คู่ค้าอยู่ที่ร้อยละ ๔๐ ชุมชนและประชาสัมคมอยู่ที่ร้อยละ ๕๐ และคู่แข่งทางธุรกิจอยู่ที่ร้อยละ ๐ โดยองค์กรธุรกิจแห่งนี้มีผลลัพธ์จากการดำเนินงานในส่วนของผู้ถือหุ้นได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๑๐๐ ในส่วนของผู้บริหารได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๗๐ ในส่วนของพนักงานได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๕๐ ในส่วนของลูกค้าได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๔๐ ในส่วนของคู่ค้าได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๘๐ ในส่วนของชุมชนได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๒๐ ในส่วนของประชาสัมคมได้ตามเป้าหมายร้อยละ ๑๐ ในขณะที่ไม่มีการดำเนินงานในส่วนของคู่แข่งทางธุรกิจ ดังแสดงในตารางที่ ๓

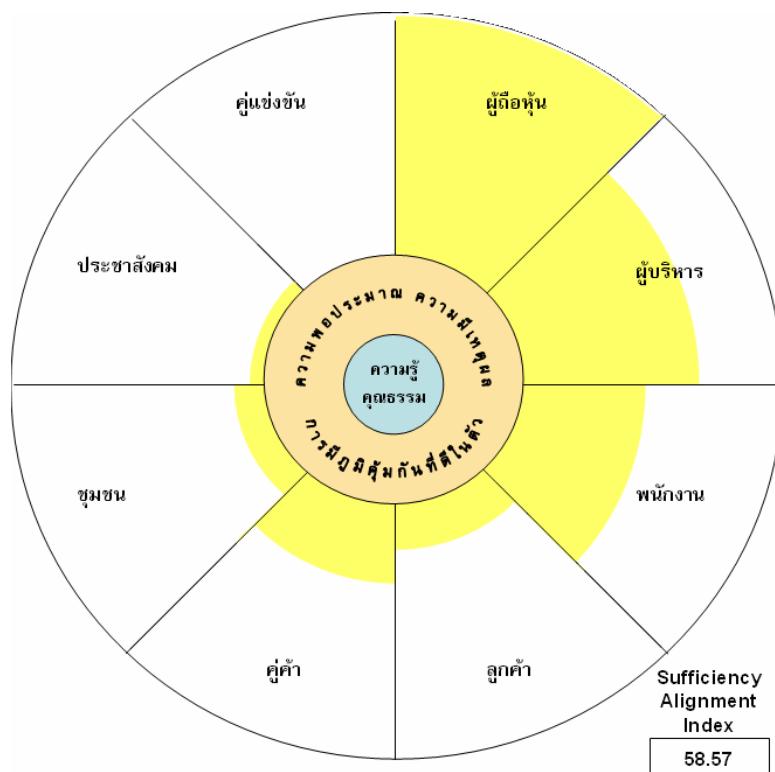
ผู้มีส่วนได้เสีย	วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์	ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์ (ร้อยละ)	ค่า�้าหนัก (ร้อยละ)	ดัชนี
ผู้ถือหุ้น	<ul style="list-style-type: none"> การเน้นกำไรทางเศรษฐกิจมากกว่ากำไรทางบัญชี การจัดสรรผลตอบแทนที่สมเหตุสมผล การบริหารความเสี่ยงในการลงทุนที่ดี 		100	100	100
ผู้บริหาร	<ul style="list-style-type: none"> สร้างความสมดุลในผลประโยชน์ระหว่างผู้ถือหุ้นและพนักงาน ไม่เห็นผลกำไรจะยั่งยืนเป็นหลัก บริหารกิจการโดยคำนึงถึงความเสี่ยงอย่างรอบด้าน จัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance) 		70	100	70

ผู้มีส่วนได้เสีย	วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์	ตัวชี้วัด	ผลลัพธ์ (ร้อยละ)	ค่าหนัก (ร้อยละ)	ตัวชี้วัด
พนักงาน	<ul style="list-style-type: none"> สื่อสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการจับจ่ายใช้สอยไม่ให้เกินรายรับที่หามาได้ รับรองสิทธิและเสริมภาพของพนักงานที่พึงได้ จัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนประกันสังคม ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของพนักงานอย่างต่อเนื่อง ปลูกฝังค่านิยมความเชื่อสัตย์สุจริตต่องค์กร 		50	100	50
ลูกค้า	<ul style="list-style-type: none"> เน้นสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามากกว่ามูลค่า มีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค มีกลยุทธ์ในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อประโยชน์ระยะยาว กระจายความเสี่ยงด้วยการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หรือมีผลิตภัณฑ์ในหลายตลาด มีการวิจัยและพัฒนาแนวต่อไปในน่อง ให้ข้อมูลขององค์กรและตัวผลิตภัณฑ์อย่างเพียงพอและอย่างถูกต้องเที่ยงตรง อุดหนุน มีความเพียรในการให้บริการลูกค้าอย่างตรงไปตรงมา 		40	50	20
คู่ค้า	<ul style="list-style-type: none"> มีการแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากร่วมกันหรือการรวมกลุ่มในแนวตั้งตามสายอุปทาน (Supply Chain) มีการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการรวมกลุ่มในแนวราบในลักษณะของเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกิจการ มีความรอบคอบ ระมัดระวังในการผลิตงานประโยชน์ที่เป็นธรรม 		80	40	32
ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมให้เกิดกลุ่มชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ ส่งเสริมแรงงานห้องถังที่มีโอกาสในการทำงานต่างๆ ในองค์กร สนับสนุนแนวทางการระบาดระวังในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ เรียนรู้วัฒนธรรมห้องถังเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข 		20	50	10
ประชาสังคม	<ul style="list-style-type: none"> สร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม ตรวจสอบความมีให้กับการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน มีการดำเนินกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) รับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ทำหน้าที่ในการเลี้ยงภารกิจให้รู้จักอย่างตรงไปตรงมา 		10	50	5
คู่แข่งขัน	<ul style="list-style-type: none"> มีการเปรียบเทียบเพื่อการปรับปรุงและการพัฒนา (Benchmarking) ในธุรกิจ ดูแลกิจการให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้วยวิธีการทุ่มตลาด ดำเนินงานในทางต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการกรรโชก และการให้สินบนในทุกรูปแบบ 		-	0	-
ตัวชี้วัดการปรับ合わせดับความพอดี (Sufficiency Alignment Index - SAI)					58.57

ตารางที่ ๓ ตัวอย่างค่าตัวชี้วัด ค่าหนักความสำคัญ และผลลัพธ์รวมเฉลี่ยจากการดำเนินงานตามเป้าหมายในแต่ละตัวชี้วัดของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ

การคำนวณตัวชี้วัดนี้จากการปรับ合わせดับความพอดี (Sufficiency Alignment Index - SAI) ของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ มาจาก การปรับปรุงตัวเลขของผลลัพธ์จากการดำเนินงานเทียบกับค่าหนักความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย ในระดับต่างๆ (ซึ่งอาจมีตัวเลขค่าหนักนักที่แตกต่างกัน) ในฐานเดียวกัน โดยค่าตัวชี้วัดนี้หลังจากการปรับฐานค่าหนักของผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร พนักงาน ลูกค้า คู่ค้า ชุมชน และประชาสังคม จะคิดเป็น

๑๐๐, ๗๐, ๕๐, ๒๐, ๑๐ และ ๕ ตามลำดับ (มีผลรวมเท่ากับ ๒๘๗) หลังจากนั้น จึงนำมาคำนวณเป็นดัชนีการปรับวางระดับความพอดีเพียงรวมขององค์กร โดยเทียบกับผลรวมค่าหน้างาน ความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ ขององค์กรนั้นๆ ซึ่งในตัวอย่างนี้เท่ากับ ๑๙๐ ได้เป็นดัชนีการปรับวางระดับความพอดีเพียงรวมขององค์กรมีค่าเท่ากับ ๕๙.๕๗ และสามารถแสดงเป็นผังการปรับวางระดับความพอดีเพียงขององค์กร ได้ดังแผนภาพที่ ๘

แผนภาพที่ ๘ ผังการปรับวางระดับความพอดีเพียงขององค์กรตัวอย่าง

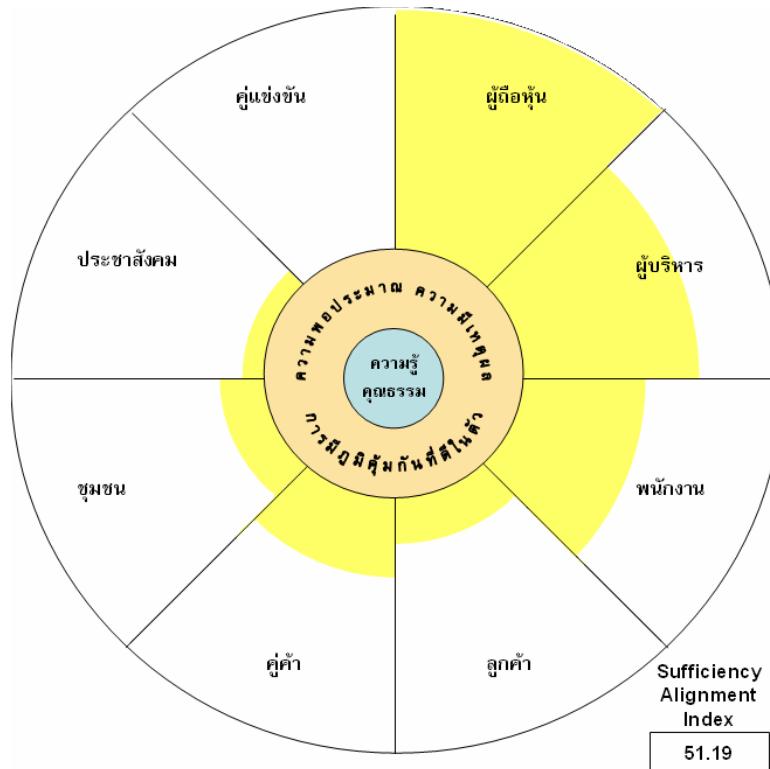
ขอให้สังเกตว่า ค่าดัชนีการปรับวางระดับความพอดีเพียงนี้ เป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงความสามารถในการปรับแนวทางการดำเนินงานขององค์กรให้สอดคล้องกับการให้น้ำหนักความสำคัญในการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่องค์กรตัดสินใจเลือก ว่าทำได้เพียงใด

ด้วยเหตุที่แต่ละองค์กรจะมีการให้ค่าน้ำหนักที่แตกต่างกันออกไป จึงไม่สามารถนำค่าดัชนีของแต่ละองค์กรมาเปรียบเทียบกันได้ และมิใช่เป็นข้อจำกัดของการจัดทำดัชนี หากแต่เป็นความตั้งใจในการสร้างดัชนีที่ไม่ต้องการให้กลایมาเป็นเครื่องมือในการเปรียบเทียบระดับความพอดีเพียงของแต่ละองค์กร ซึ่งในความเป็นจริงก็ทำไม่ได้ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว

มีข้อพิจารณาต่อว่า หากองค์กรที่แสดงเป็นตัวอย่างต้องการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรว่าได้ดำเนินธุรกิจโดยให้ความสำคัญต่อชุมชนและประชาสังคมอย่างเต็มที่ โดยการเพิ่มค่า่าน้ำหนักความสำคัญของชุมชนและประชาสังคมจากร้อยละ ๕๐ เป็นร้อยละ ๑๐๐ เนื่องจากค่าน้ำหนักดังกล่าวจะทำให้ภาระด้อย่างไรก็ได้ จะไปมีผลต่อผังการปรับวางแผนดับความพ่อเพียงขององค์กร และค่าดัชนีการปรับวางแผนดับความพ่อเพียงขององค์กรหรือไม่

ในผังการปรับวางแผนดับความพ่อเพียงขององค์กร ระดับสีที่แสดงถึงความเข้มข้นของการดำเนินกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ในระดับต่างๆ นั้น มาจากตัวเลขผลลัพธ์การดำเนินงานจริงขององค์กรที่ได้ปรับฐานค่าน้ำหนัก มิใช่จากตัวเลขค่าน้ำหนักความสำคัญที่กำหนดขึ้นเองโดยตรง ซึ่งแม้จะมีค่าดัชนีอยู่ที่แตกต่างกันหลังจากการปรับฐานด้วยค่าน้ำหนัก แต่ก็มิได้ทำให้ผังการปรับวางแผนดับความพ่อเพียงรวมขององค์กรสะท้อนข้อมูลที่ผิดไปจากการดำเนินงานจริง

ส่วนค่าดัชนีการปรับวางแผนดับความพ่อเพียงรวมขององค์กรใหม่ที่เกิดจากการเพิ่มค่าน้ำหนักความสำคัญของชุมชนและประชาสังคมเป็นร้อยละ ๑๐๐ นั้น กลับทำให้การคำนวณค่าดัชนีเปลี่ยนแปลงในทางที่ลดลง เนื่องจากผลรวมของค่าดัชนีอยู่มีค่าเท่ากับ ๓๐๒ ในขณะที่ผลรวมค่าน้ำหนักความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ เพิ่มเป็น ๕๙๐ ทำให้ค่าดัชนีใหม่มีค่าเท่ากับ ๕๑.๑๙ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การปรับวางแผนดับความพ่อเพียงขององค์กรในกรณีหลังนี้ มีความสอดคล้องกับการให้ค่าน้ำหนักความสำคัญในการดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพ่อเพียงในระดับที่องค์กรตัดสินใจเลือกน้อยกว่าการให้ค่าน้ำหนักความสำคัญในกรณีแรก

แผนภาพที่ ๑๙ ผังการปรับวางแผนดับความพอเพียงขององค์กรตัวอย่างที่มีการเพิ่มค่า�้าหนักชุมชนและประชาสัมคม

ในทางกลับกัน หากองค์กรพยายามลดความสำคัญต่อชุมชนและประชาสัมคมลงให้เหลือค่าน้ำหนักน้อยๆ เพื่อหวังจะเพิ่มค่าดัชนีการปรับวางแผนดับความพอเพียงรวมขององค์กร แม้ค่าดัชนีใหม่จะเพิ่มขึ้น ก็เป็นเครื่องยืนยันอยู่ในตัวว่า ระดับความพอเพียงที่สอดคล้องกับวิธีในการจัดวางองค์กรหรือการปรับแนว (Alignment) การดำเนินงานขององค์กรยังไม่สามารถครอบคลุมถึงเศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้าได้

แม้กระทั้งการปรับลดค่าน้ำหนักของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรทั้งหมดลงครึ่งหนึ่ง เพื่อหวังเพิ่มค่าดัชนีตามตระรากข้างต้น ก็มิได้ทำให้ค่าดัชนีเปลี่ยนแปลงไปตามต้องการ โดยค่าดัชนีที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ ๕๒.๐๖

ข้อพิจารณาอีกประการหนึ่งคือ การให้ค่าน้ำหนักความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่างๆ จะมีความสัมพันธ์กับจำนวนของวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และคุณภาพของตัวชี้วัด เช่น องค์กรธุรกิจที่ให้ความสำคัญต่อประชาสัมคมมาก จะมีการระบุถึงวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และตัวชี้วัด ในจำนวนที่มากกว่าองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อประชาสัมคมน้อยหรือองค์กรธุรกิจที่มิได้ให้ความสำคัญต่อคู่แข่งทางธุรกิจ ก็จะไม่มีการระบุถึงวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

ผังและตัวชี้การปรับวางแผนด้วยความสามารถนำไปใช้ได้กับองค์กรธุรกิจในทุกสาขา และในทุกระดับทั้งที่เป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่ หรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากความยืดหยุ่น (Flexibility) ของการคำนวณตัวชี้นี้ที่อิงตามหน้าที่กิจกรรมและการให้ความสำคัญโดยคำนึงถึงความพร้อมและความเหมาะสมในแต่ละองค์กร และการปรับขนาดได้ (Scalability) ตามช่วงเวลาของกิจการ

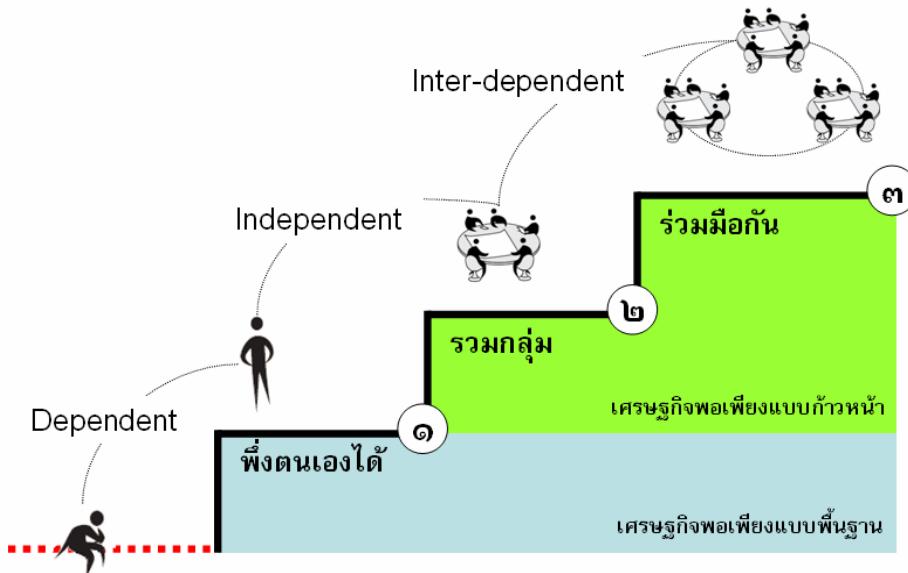
สรุป

การนำเสนอวิธีการและเครื่องมือในการการประยุกต์เศรษฐกิจพอดเพียงนี้ มิได้เป็นการรับประทานว่า หากองค์กรธุรกิจได้ใช้วิธีการและเครื่องมือดังกล่าวแล้ว จะประสบผลสำเร็จในการนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอดเพียงไปประยุกต์ใช้ แต่เป็นเพียงแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ภาคธุรกิจมีโอกาสศึกษาค้นคว้าถึงรูปธรรมของการประยุกต์เศรษฐกิจพอดเพียงที่เป็นไปได้และสามารถนำไปปรับปรุงให้เหมาะสมในแต่ละองค์กร

ข้อร่วงอีกประการหนึ่งสำหรับการใช้เครื่องมือการประยุกต์เศรษฐกิจพอดเพียงดังกล่าว คือพึงระวังถึงว่า อย่าให้เป็นกับดักของการวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอดเพียงในแบบแยกส่วน คุณลักษณะทั้งสามประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ที่อาศัยความรู้ และคุณธรรม เป็นองค์ประกอบหนึ่ง จะต้องดำเนินไปอย่างควบคู่กัน ในฐานะของการเป็นองค์รวมที่สัมพันธ์กัน เชื่อมโยงซึ่กันและกัน เพียงแต่การดำเนินกิจกรรมขององค์กรในแต่ละช่วงเวลา การปรากฏขึ้นของคุณลักษณะหรือองค์ประกอบหนึ่งอาจโดดเด่นกว่าคุณลักษณะหรือองค์ประกอบอื่น กล้ายเป็นคุณลักษณะหรือองค์ประกอบหน้าที่ ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า คุณลักษณะหรือองค์ประกอบอื่นนั้นจะไม่มีความเกี่ยวโยงกัน แต่สามารถอธิบายได้ว่า ในกิจกรรมหนึ่งๆ คุณลักษณะหรือองค์ประกอบหนึ่งอาจเป็นเหตุเกื้อหนุนให้เกิดคุณลักษณะหรือองค์ประกอบอื่นอย่างหนึ่งขึ้น โดยมีคุณลักษณะหรือองค์ประกอบที่เป็นผลเป็นตัวอกรหน้า ซึ่งหากไม่มีคุณลักษณะหรือองค์ประกอบที่เป็นเหตุ คุณลักษณะหรือองค์ประกอบที่เป็นผลก็เกิดขึ้นไม่ได้เช่นกัน

จากที่กล่าวแล้วว่า องค์กรธุรกิจสามารถประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอดเพียงได้ในสองระดับ คือ เศรษฐกิจพอดเพียงระดับพื้นฐาน และเศรษฐกิจพอดเพียงระดับก้าวหน้า ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียภายในองค์กรและภายนอกองค์กรตามลำดับ การดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอดเพียงระดับพื้นฐาน มุ่งเน้นที่การสร้างกิจการเพื่อให้อยู่รอดในธุรกิจและการพัฒนาศักยภาพเพื่อการเจริญเติบโต (Growth) ของกิจการ เป็นบันไดขั้นที่หนึ่ง ในขณะที่การดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอดเพียงระดับก้าวหน้า จะให้ความสำคัญกับการแบ่งปันหรือการใช้ทรัพยากร่วมกันหรือการรวมกลุ่มทั้งในแนวตั้งตามสายอุปทาน (Supply Chain) และแนวราบในลักษณะของ

เครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) เป็นบันไดขั้นที่สอง จนพัฒนามาสู่ความร่วมมือระหว่างกลุ่มธุรกิจหรือเครือข่ายวิสาหกิจต่างๆ เพื่อสร้างให้เกิดความยั่งยืน (Sustainability) ของกิจการ เป็นบันไดขั้นที่สาม

แผนภาพที่ ๒๐ บันไดสามขั้นของการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสามขั้นข้างต้น ซึ่งให้เห็นถึงการพัฒนาที่เริ่มต้นจากหลักของการพึ่งตนเอง โดยเปลี่ยนจากการพึ่งพาตนเองไม่ได้หรือต้องด้อยอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา เป็นการพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็ง สามารถยืนอยู่บนขาของตนเองได้ (Self-Reliance) และจึงค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน (Cooperation) จนนำไปสู่การพึ่งพิงกัน สร้างเคราะห์เกื้อกูล ร่วมมือกัน (Collaboration) และประสานกับโลกภายนอก ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมใหญ่กล้ายเป็นสังคมที่มีความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ภาคผนวก ง.
เครื่องมือการเรียนรู้: บัญชีเกมลิง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชบรมฯ ออกให้สั่งกล่าวไว้ในพระบรมฯ ว่า “ ลิงโดยทั่วไปถ้าเราส่งกลัวยให้ ลิงจะรีบปอกเปลือก เอาเข้าปากเดียว แล้วนำไปเก็บไว้ที่แก้มก่อน ลิงจะทำอย่างนี้จนกลัวหมดหวีหรือเต็มกระพุ้งแก้ม จากนั้นจะค่อยๆ นำออกมาเตี้ยวและกลืนกินaway หลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำพุทธิกรรมของลิงที่นำกลัวมาสะสหมไว้ที่กระพุ้งแก้มก่อนกลืนกินเป็นตัวอย่างในการระบายน้ำออกจากพื้นที่ทั่วไป โดยมีพระราชดำริให้กรมชลประทานก่อสร้างบ่อพักน้ำขนาดใหญ่บริเวณใกล้ชายทะเล เพื่อรับน้ำทั่วไปที่แหลมมาตามลำคลองธรรมชาติและคลองชุดใหม่ และก่อสร้างประตูระบายน้ำ เพื่อรับน้ำลงทะเลในช่วงที่น้ำทะเลลดลง ปิดประตูระบายน้ำเมื่อน้ำทะเลเข้า เพื่อป้องกันมิให้น้ำทะเลไหลเข้ามาทั่วพื้นที่ ”

โครงการแก้มลิง “คลองมหาชัย-คลองสนา�ชัย” และโครงการแก้มลิง “แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง” เป็นตัวอย่างโครงการที่พัฒนาชื่นภายในแนวคิดแก้มลิงเพื่อแก้ไขและป้องกันน้ำทั่วไปอย่างเป็นระบบ สามารถบรรเทาปัญหาน้ำทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดแก้มลิงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ โครงการพักน้ำในลักษณะ “แก้มลิง” ที่ช่วยเสริมให้การแก้ไขและบรรเทาปัญหาน้ำทั่วไปเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ได้เปิดโอกาสให้พสกนิกรเห็นแนวทางในการนำเอาแนวคิดแก้มลิงมาประยุกต์ใช้กับการแก้ไขปัญหาในเรื่องอื่นๆ ได้อีก อาทิ การแก้ไขและป้องกันปัญหาน้ำสิน โดยเปรียบเทียบการให้ลองออกของเงินในระยะเป้า คล้ายกับการให้ลองของน้ำที่สร้างปัญหากำไม่มีการบริหารจัดการที่ดี

หลักการ “แก้มลิง” ทางการเงิน

ในการบริหารจัดการเงินรายได้ของบุคคลหนึ่งๆ มีหลักทั่วไปอยู่ว่า รายได้ที่นำมาได้จะถูกนำมาใช้จ่ายเพื่อการดำเนินชีวิต ที่เหลือจากการใช้จ่ายจึงเก็บเป็นเงินออม ภายใต้สมการง่ายๆ ว่า “รายได้ – รายจ่าย = เงินออม” แต่สิ่งที่ปรากฏจริงในวิถีชีวิตของผู้คนภายใต้กระแสวัฒนธรรมในปัจจุบันที่มุ่งแต่กระตุนให้บริโภคใช้จ่ายอย่างเงินตัว ทำให้ไม่สามารถเหลือเงินจากการใช้จ่ายมาเก็บออมได้ สมการที่ว่าจึงกลายเป็น “รายได้ – รายจ่าย = หนี้สิน”

การแก้ไขปัญหาในเบื้องแรกนั้น จำต้องปลูกฝังทัศนคติของการออมเงินก่อนการใช้จ่ายหรือสร้างค่านิยมให้เกิดการออมเงินส่วนหนึ่งขึ้นมาก่อนใช้จ่าย โดยตัดแบ่งสมการเป็น “รายได้ – เงินออม = ค่าใช้จ่าย” ทั้งนี้ เพื่อสร้างวินัยทางการเงินให้เกิดเป็นภูมิคุ้มกันต่อกระแสบริโภคนิยมขึ้นใน

^๑ โครงการแก้มลิงเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำทั่วไปกรุงเทพมหานครและปริมณฑล, กิจกรรมของมูลนิธิชัยพัฒนา (www.chaipat.or.th/n_stage/activities_t/enter_activities1.html)

ระดับหนึ่ง เสมือนกับการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำสำรองไว้ใช้ยามฉุกเฉินหรือเมื่อประสบภัยแล้ง ในขั้นแรกนี้ จึงเป็นเรื่องของการบริหารจัดการในส่วนที่เป็นเงินทอง

ขั้นต่อมาเป็นเรื่องของการบริหารจัดการในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่าย โดยมีหลักอยู่ว่า ท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมที่ประชาชนถูกกระตุ้นให้จับจ่ายใช้สอยในหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งมีการสร้างบริการทางการเงินที่เอื้อต่อการใช้จ่ายสารพัดวิธี อาทิ บัตรเครดิตที่ส่งเสริมให้ใช้จ่ายเงินล่วงหน้า บริการผ่อนชำระค่าสินค้าในอัตราดอกเบี้ย 0% ที่ส่งเสริมการเป็นหนี้โดยอัตโนมัติ ซึ่งเปรียบเสมือนการกระตุ้นกิจล้วงหรือความต้องการบริโภค (Desire) สำหรับด้วยการขยายกำลังการซื้อ (Purchasing Power) โดยการนำรายได้ในอนาคตมาเป็นหลักประกัน

ด้วยเหตุนี้ วิธีในการป้องกันและบรรเทาปัญหาหนี้สินจากการใช้จ่ายเกินตัว จึงจำต้องลดทอนกำลังของกิจกรรมหรือความต้องการบริโภคในแบบทันทีทันใด ด้วยการชะลอหรือยืดการใช้จ่ายออกไปเป็นระยะเวลาหนึ่ง ภายใต้ข้อเท็จจริงที่ว่า ธรรมชาติของความต้องการหรือกิจกรรม เวลาที่เกิดขึ้นหรือได้รับการกระตุ้นในขณะนั้น จะลดถอยลงเมื่อเวลาผ่านไป เปรียบเสมือนการพักผ่อนไว้ชั่วคราว (ในกรณีนี้ คือ ค่าใช้จ่ายที่พร้อมจะจ่ายออกไปในขณะนั้น) ในภาวะที่ไม่เป็นปกติ (กิจกรรมก่อตัวที่จะพิจารณาระบายน้ำ) ในกรณีนี้ คือ ค่าใช้จ่ายที่ถูกบริหารจัดการแล้ว) ออกในภาวะที่เป็นปกติ (ปัญญาท่าน) เป็น “แก้มลิง” ที่ใช้ในการบริหารจัดการเรื่องค่าใช้จ่าย นอกเหนือจาก “เขื่อน” ที่ใช้ในการบริหารจัดการเรื่องเงินออม

สู่การปฏิบัติด้วย “บัญชีแก้มลิง”

ระดับบุคคล

การนำแนวคิด "แก้มลิง" ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลที่เป็นธุรกรรม อาจเริ่มต้นง่ายๆ ด้วยการจะลอกการใช้จ่ายในส่วนที่ไม่ใช่ของกินของใช้ประจำวัน เช่น การซื้อปั้ง ดูหันฟังเพลง หรือกิจกรรมสันทนาการอื่นๆ ออกไปอยู่ในช่วงครึ่งเดือนหลังของทุกเดือน ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้เห็นเงินคงเหลือในแต่ละเดือนว่าเพียงพอต่อการจับจ่ายใช้สอยในกิจกรรมหรือรายการตั้งกล่าวหรือไม่ เป็นการลดปริมาณหรือจำนวนครั้งของการใช้จ่ายในแต่ละเดือนลง ซึ่งในหลายกรณี กิจกรรมหรือรายการตั้งกล่าวนั้นสามารถที่จะลดเวลาผ่านไป

มีข้อสังเกตว่าในช่วงต้นเดือนนั้น มักมีกิจกรรมกระแสตุ้นการจับจ่ายในลักษณะของการให้ส่วนลดหรือของแถมพิเศษ เนื่องจากเห็นว่าผู้บริโภคเพิ่มได้รับรายได้เงินเดือนและมีกำลังซื้อพอดีกิจกรรมการจับจ่ายใช้สอยและเงินเดือนที่ร้อยหารอจึงมักเกิดขึ้นในช่วงสัปดาห์แรกของเดือน จึงควรพิจารณาหลีกเลี่ยงการถูกกระแสตุ้นกิเลสหรือความต้องการบริโภคในลักษณะดังกล่าว

ในการนี้ของการจับจ่ายใช้สอยสำหรับรายการของชั้นใหญ่ โดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยที่มีมูลค่าเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของเงินเดือน ให้ใช้วิธีชัลลอการตัดสินใจออกไปอีก ๑ เดือน เพื่อให้โอกาสตัวเองในการพิจารณาบทวนการตัดสินใจอีกครั้งว่ามีความจำเป็นต้องซื้อจริงหรือไม่เมื่อผ่านไปแล้ว ๑ เดือน โดยให้นำเงินก้อนดังกล่าวฝากไว้ในบัญชีออมทรัพย์ที่เปิดใหม่สำหรับใช้เป็น "บัญชีแก้มลิง" โดยเฉพาะ แยกต่างหากจากบัญชีออมทรัพย์เดิม ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความเคลื่อนไหวของ "ค่าใช้จ่าย" ที่ได้รับการบริหารจัดการ แยกจาก "เงินออม" ซึ่งถูกกันสำรองไว้ก่อนหน้าการใช้จ่ายจากส่วนหนึ่งของเงินเดือน (สัดส่วนของเงินออมที่แนะนำคือร้อยละ ๒๕ ของเงินเดือน)

ยอดเงินที่ปรากฏในบัญชีแก้มลิงอาจมีการระบุชื่อรายการสินค้าหรือบริการที่ต้องการกำกับไว้ด้วยกีด้วย เพื่อเป็นการเตือนความจำว่ายอดเงินจำนวนดังกล่าวมานำจากการบริหารจัดการมูลค่าใช้จ่ายของรายการสินค้าฟุ่มเฟือยได้ ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไป ๑ เดือน หากยังมีความจำเป็นต้องใช้สินค้าหรือบริการนั้นอยู่ จะได้ถอนเงินออกจากบัญชีแก้มลิงดังกล่าวมาจับจ่ายใช้สอย โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับเงินออมในบัญชีออมทรัพย์เดิม ทั้งยังเป็นการช่วยยับยั้งการนำเงินรายได้ในอนาคตมาใช้จ่ายกับสินค้าฟุ่มเฟือยที่อาจสร้างปัญหาภาระหนี้สินขึ้นภายหลัง

ระดับองค์กร

องค์กรในทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็น บริษัทเอกชน หน่วยงานราชการ หรือสถาบันการศึกษา สามารถมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรด้วย "บัญชีแก้มลิง" โดยแทนที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่แต่ละคนจะเปิดบัญชีแก้มลิงส่วนตัวเอง องค์กรจะเป็นผู้เปิดบัญชีแก้มลิงในนามขององค์กร และเชิญชวนให้พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรนำเงินก้อนสำหรับรายการของชั้นใหญ่ซึ่งมีมูลค่าเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของเงินเดือน ที่ถูกชัลลอการใช้จ่ายมาฝากไว้ในบัญชี มีฐานข้อมูลกลางที่บันทึกชื่อรายการสินค้าหรือบริการที่ต้องการกำกับในแต่ละยอดเงิน โดยเมื่อเวลาผ่านไป ๑ เดือน หากยังมีความจำเป็นต้องใช้สินค้าหรือบริการนั้นอยู่ ก็สามารถเบิกถอนได้

หากสามารถยึดเวลาการใช้จ่ายออกไปจนครบ ๒ เดือน และเป็นสินค้าที่มีความต้องการตรงกันหลายคน องค์กรจะทำหน้าที่รวบรวมความต้องการให้แก่สหกรณ์ร้านค้า เพื่อให้ได้ราคากลุ่ม หรือส่วนลดพิเศษ หรือในการนี้ที่เป็นสินค้าซึ่งมีพนักงานบางคนต้องการขาย องค์กรจะทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลเพื่อให้พนักงานสามารถจับคู่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันในราคามิตรภาพ

และหากสามารถยึดเวลาการใช้จ่ายออกไปจนถึงสิ้นปี องค์กรสามารถจัดกิจกรรมตอบแทนพนักงานที่เข้าร่วมโครงการเป็นของขวัญส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ โดยการนำดอกผลที่ได้จากการรวมเงินต้นทั้งหมดที่คงเหลืออยู่ในบัญชีแก้มลิง ณ วันสิ้นงวดปีนั้น มาจับฉลากโดยมอบเป็นสินค้า

หรือบริการตามที่พนักงานคนนั้นๆ ต้องการซึ่งตั้งแต่แรก จนกระทั่งครบมูลค่าดอกผลที่ได้จากบัญชี แก้มลิง โดยพนักงานที่เข้าร่วมโครงการทุกคน จะได้รับเงินต้นคืนเต็มตามจำนวนที่ฝากไว้ เป็นโบนัส พิเศษที่เกิดจากการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายด้วยตัวเอง

ภาคผนวก จ.
กระบวนการเรียนรู้จากการวิจัยเชิงพื้นที่

การประชุมระหว่าง ศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัฒนธรรมให้ชุมชนวัดท่าลาด ต. นาโศ อ. กุดชุม^(ชุมชนกรณีศึกษา) กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนระดับเข้ามายังและระดับประยุกต์ได้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
วันศุกร์ที่ 10 พฤศจิกายน 2549

ก. รายนามผู้เข้าร่วมประชุม

1. กลุ่มสตรีสมนไพร (ลูกประกอบ)

- 1.1 นางบุญยิชดา ทับแสง
- 1.2 นางปราณี แก้วหาญ
- 1.3 นายชาญชัย มาลัย

2. กลุ่มสตรีสมนไพรบ้านส้มผ่อ

- 2.1 นาง บุญชุม มาศหาว
- 2.2 นาง พิทักษ์ ปากหวาน
- 2.3 นางเทียบ พลมาตย์

3. กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางและถุงห่มการบูร

- 3.1 นางอุ่รวรรณ พุฒวงศ์
- 3.2 นางจรุณ วงศ์อุทา
- 3.3 นายบรรจง พงษ์อุทก

4. กลุ่มสตรีแม่บ้านร่องคำ (น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจาน ทำจากสมนไพร)

- 4.1 นาง เตียงคำ ผิวผ่อง
- 4.2 นางเตือนใจ จันเพ็ง
- 4.3 นางบัวไฟล แสนสมศ

ผู้ดำเนินการประชุม : ประธานกลุ่มศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัฒนธรรมให้ชุมชนวัดท่าลาด ต. นาโศ อ. กุดชุม นาย เกรียงศักดิ์ เวพุวนารักษ์

เวลาในการดำเนินการประชุม: 1 ชั่วโมง (บรรยาย) และอีก 1 ชั่วโมง (การทดลองทำผลิตภัณฑ์)

ข. สาระสำคัญของการบรรยาย

วิทยากรอธิบายเกี่ยวกับ “กระบวนการจัดการ” โดยให้ข้อมูลเริ่มแรกของการจัดตั้งกลุ่ม ตามรายละเอียดในรายงานฉบับแรก เพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบเกี่ยวกับประวัติของกลุ่มฯ พอสังเขป โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับองค์กรที่เข้ามาให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และกำลังทรัพย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งกลุ่ม คือ การผลิตเพื่อใช้เองภายในครัวเรือน และเพื่อใช้ภายในชุมชนในฐานะรายได้เสริมของสมาชิก (ซึ่งยังคงเป็นจุดมุ่งหมายในปัจจุบันด้วย) การเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์ภายในขอบเขตของชุมชนนั้น เนื่نได้ขาดเจนจากการไม่สมัครของมาตรฐาน อย. ขององค์กรอาหารและยา อย่างที่ชุมชนโดยทั่วไปนิยมปฏิบัติกัน โดยชุมชนเลือกที่จะใช้ อยช หรือ องค์กรอาหารและยาของชุมชนเอง แทน เพราะเห็นความสำคัญของความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนกันเอง ก่อน หลังจากนั้น การนักอุตสาหกรรมชาติที่จะตามมา ซึ่งหมายถึงการนำพาอาคนนอกชุมชน (อย่างผู้เข้าร่วมประชุมในวันนี้) ให้เข้าถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้เองในที่สุด

2. วัตถุคุณในการผลิต กว่าร้อยละ 80 ของผลิตภัณฑ์ที่ก่อตั้งผลิตได้นั้น ใช้วัตถุคุณที่เป็นสมุนไพรภายในห้องที่ เช่น กระเทียม กระเพรา ฯ กระชาย เป็นต้น ผนวกกับองค์ความรู้ในการผลิตยาและสูตรยาที่ได้จากหมอยาพื้นบ้าน ทำให้กลุ่มสามารถอุดหนุนผลิตภัณฑ์อันเป็นที่ต้องการของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

3. ช่องทางการประชาสัมพันธ์ มีทั้งที่เป็นแบบการนักแบบปากต่อปากไปทั่วชุมชนถึงผลิตที่ดีที่ได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ (เช่น การอับผิว- การขัดหน้าด้วยตู้อบที่ก่อตั้งมี) และการใช้เครือข่ายพันธมิตรในการกระจายข่าวและเป็นกระบวนการสื่อสารให้แก่กลุ่ม จึงก่อให้เกิดผู้สนใจเข้า คุยงานและอุดหนุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นจำนวนมาก

4. ผู้นำทางความคิดและจิตวิญญาณ หลวงพ่อพระครู ศ. ภาจารวัฒน์ เจ้าคณะตำบล เป็นผู้นำสังฆที่มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำชุมชน ที่มอบแสงสว่างทางความคิด แนวทางการดำเนินการ การก่อให้เกิดเครือข่าย/พันธมิตร ของการร่วมปฏิบัติการ และยังเป็นผู้ประสานความเข้าใจของกลุ่มคนในชุมชนอีกด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า พระครูเป็นผู้รักษาทั้งกายและเยียวยาจิตใจให้แก่ผู้คนในชุมชนพระครูเน้นอยู่เสมอว่า การกระทำสิ่งใดก็ตาม ขอให้เน้นประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้เป็นหลัก พระครูเป็นตัวอย่างของผู้นำที่พร้อมจะสละเพื่อส่วนรวม เนื่องจากกระบวนการของชุมชนวัดท่าลาดนี้ได้ดำเนินการมากกว่า 20 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526) มีประสบการณ์การทำงาน การเงิน และการบริหารจัดการคนที่หลากหลายยิ่ง ดังนั้น ปัญหาเรื่องความไม่พอใจ/ความไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกชุมชนจึงมีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก

ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์บางช่วงที่เงินทุนของกลุ่มเริ่มร้อยหร่อง สมาชิกเริ่มไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่อาจมีเงินปันผลบ้างจำนวนเล็กน้อย จึงเกิดการไหลօอกของคน ต่อมากันในกลุ่มที่

เหลืออยู่ จึงได้ร่วมใจทำการสรุปบทเรียนว่ากลุ่มจะสามารถอยู่รอดได้หรือไม่ ในครั้งนี้ กลุ่มได้รับความช่วยเหลือจาก มูลนิธิพัฒนาชนบทและเพื่อน ของท่านศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ในการอุดหนุน จากอดีตสู่ปัจจุบันไปยังอนาคต โดยมีการวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็ง-โอกาส-อุปสรรค (SWOT Analysis) และมีการตั้งเป้าหมายการปฏิบัติการ โดยมีความย้ำจากคณะกรรมการและศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยพิมพ์ และเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลภัยเบศร์ (จังหวัดปราจีนบุรี) ให้การอบรมด้านการปลูกและการเก็บวัตถุคิน ตลอดจนวิธีการของบรรจุภัณฑ์ โดยมุ่งวิเคราะห์ SWOT มุ่งการคุ้มครองสุขภาพในบ้านพื้นฐานด้วยชาวบ้านเอง (ก่อนไปพับแพที่) มุ่งการพัฒนาต่ำรับยา และมุ่งการสร้างองค์กรชาวบ้านที่เข้มแข็ง ด้วยการบริหารเงินด้วยกลุ่มเอง กล่าวคือ กลุ่มมีการตกลงกันว่า จะให้ค่าตอบแทนสำหรับสมาชิกที่ทำงานให้กับกลุ่มวันละ 80 บาท เป็นระยะเวลา 6 เดือนจึงจะจ่ายค่าตอบแทนให้ ระหว่างนั้น สมาชิกสามารถเบิกยาพื้นฐานได้ ๕ ชนิด เช่น อบเชย เลือดจก. ฟ้าทะลายโจร เป็นต้น ส่วนในบ้านต้องการผลิตนั้น ได้มีการปรับให้มีการควบคุมคุณภาพการทำงานอย่างใกล้ชิด เพื่อติดตามผลการทำงานของสมาชิกและเพื่อส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานงานที่ดีด้วย ตัวอย่างเช่น สำหรับแผนกที่ทำการอบรมสัมมุนไพร จะมีการล้าง การตาก และการซักน้ำหักสัมมุนไพรทั้งก่อนและหลังอบ โดยมีการจดบันทึกข้อมูลไว้อย่างละเอียด หากพบความผิดพลาดก็สามารถตรวจสอบกับผู้ปฏิบัติงานได้โดยตรง หรือ บุคคลากรฝ่ายผลิตจะต้องสวมเสื้อกราวน์ ใส่ผ้าปิดปาก และสวมถุงมือ อยู่เป็นนิจ เพื่อสุขอนามัยของผลผลิต โดยพระครูจะออกเยี่ยมเยียนสมาชิก ให้แนวคิด และเปลี่ยนความคิดเห็น สอบถามประเด็นที่สมาชิกมีความสงสัย ซึ่งพระครูแนะนำให้ใช้ข้อมูลที่เกิดจากการทำงานในอดีตมาเป็นบทเรียนสำหรับการปรับปรุงการทำงานในอนาคตอยู่เสมอ และเมื่อเกิดเหตุจ้าเป็น สมาชิกยังสามารถหยิบยืมเครื่องมือของกลุ่มใช้ได้อีกด้วย

พระครูเนินให้เห็นถึง พลังของคน ในชุมชน ซึ่งควรตั้งอยู่บนฐานของการเรืออาทรซึ่งกันและกัน กระทำการสิ่งใดก็ให้เห็นประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก เพื่อความอยู่รอดของคนส่วนรวม และเพื่อ ก่อให้เกิดความสามัคคีอันนำไปสู่การร่วมกันคิดร่วมกันทำ เพื่อเพิ่มมูลค่าและเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจเริ่มจากพื้นฐานเดียวกันแต่สามารถแต่กรากสร้างหน่อ จนเกิดผลิตภัณฑ์อันเป็นประโยชน์และมี ความหลากหลาย ทั้งนี้ ชาวบ้านจะได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพและทักษะความสามารถในการผลิตอยู่เสมอ

5. ระบบการบริหารจัดการของกลุ่ม นอกเหนือจากการได้รับเงินทุนสนับสนุนแล้ว ความรู้ที่กลุ่มได้รับจากองค์กรภายนอก คือ มาตรฐานการผลิตที่สะอาดถูกสุขอนามัย การพัฒนาระบบบรรจุภัณฑ์ การจัดทำเครื่องมือในการผลิตที่เหมาะสม ตลอดจนการตระหนักรถึงความสำคัญของการสะสมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการคุ้มครองสุขภาพของชาวบ้าน เพื่อเป็นทิศทางการผลิตยาอันเป็นที่ต้องการของชุมชน เช่น การเจ็บป่วยในอดีตจนถึงปัจจุบันคือโรคใด ไปรับการรักษาที่

ใน ด้วยค่าใช้จ่ายเท่าใด สูตรยาที่ใช้คืออะไร และชาวบ้านมีข้อปฏิบัติพื้นฐานเพื่อการดูแลสุขภาพของคนของอย่างไร เป็นต้น กลุ่มยังจัดให้มี คณะกรรมการตรวจสอบการปฏิบัติงานการผลิตของกลุ่ม และยังมีส่วนร่วมในงานวิจัยด้านวิชาการหลายโครงการ ตัวอย่างเช่น โครงการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนร่วมกับมูลนิธิสุขภาพไทย ที่เน้นถึงพฤษศาสตร์สุขภาพ ความรู้พื้นบ้าน และการสำรวจป่า (เพื่อสำรวจพันธุ์ไม้ในป่าชุมชน) และ โครงการบ่มเพาะนวัตกรรมชุมชน ร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น

อนึ่ง วิทยากรได้จับประเด็นการประชุมด้วยการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของผู้นำกลุ่มการผลิต (ตัววิทยากรเอง) ที่จะต้องเป็นนักออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีอีกด้วย ตัวอย่างเช่น จะต้องสามารถดัดแปลงด้วยการเพิ่มหรือการลดวัตถุคุณภาพน้ำ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีพื้นฐานเหมือนกัน แต่แตกต่างกันในผลผลิตขั้นสุดท้าย เช่น น้ำมันงา สามารถดัดแปลงเป็น น้ำมันงา น้ำมันระกำ และเป็นน้ำมันระกำธรรมชาติ เป็นต้น การที่จะบรรลุถึงสิ่งนี้ได้ ผู้นำการผลิตจะต้องมีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รู้ถึงปัญหา เพื่อสามารถวางแผนทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังต้องเป็นผู้รับฟังที่ดี และกระตุ้นให้เกิด การให้ ระหว่างคนในชุมชนผ่านระบบเครือญาติที่มี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการให้ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน

หลังจากการบรรยายแล้ว ผู้เข้าร่วมประชุมมีโอกาสทำผลิตภัณฑ์ น้ำมันพื้นเมืองน้ำมันงา ซึ่งทุกคนให้ความสนใจและกดบันทึกสูตรยา เพื่อนำไปขยายสายผลิตภัณฑ์ของชุมชนตนเอง เนื่องจากมีการใช้วัตถุคุณภาพและมีขั้นตอนในการผลิตที่ไม่ยุ่งยาก สามารถทดลองทำใช้เองก่อนได้

ค. ผลกระทบการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย

(อ้างถึง บทความของศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธุ์เสนา เรื่องวิธีเศรษฐกิจพอเพียง และบทความของ Richard Welford เรื่อง Is Buddhism the new Corporate Social Responsibility (CSR)? ที่แยกจ่ายให้แก่คณาจารย์คณบดีบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี)

จากการประชุมดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ความสำเร็จที่นำพากลุ่มมาถึงจุดปัจจุบันที่กลุ่มสามารถเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างของหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้นั้น นอกจากรากลุ่มจะอยู่ พัฒนาความสามารถในการบริหารเงิน บริหารงาน และบริหารคน ได้ เนื่องจากมีผู้นำที่มีคุณธรรมแล้ว ความสำเร็จในวันนี้ มีรากฐานมาจาก

1. การพัฒนาองค์กร (หรือ ปัจจัยของ การมีภูมิคุ้มกัน ของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) ด้วยการผลิตสินค้าที่ใช้วัตถุคุณภาพในชุมชนที่มีอยู่อย่างพร้อมพรั่ง ด้วยการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการผลิตที่ได้มาตรฐานและถูกสุขอนามัย ตลอดจนเรื่องบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย ด้วยการมีหน่วยงานผู้มีความเชี่ยวชาญร่วมดำเนินการปรุงยา (หรือ ทุน

มนุษย์) ด้วยความช่วยเหลือกันและกันในระบบเครือญาติ (หรือ ทุนสังคมและ วัฒนธรรม) ด้วยภาวะทางการตลาดที่เน้นการใช้สินค้าภายในครัวเรือนและภายใน ขอบเขตของชุมชนเป็นหลัก

2. ความสามารถในการจัดการสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (หรือ ปัจจัยของ ความพอประมาณ ของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) ด้วยการไม่ทำการใดที่เกินกำลังความสามารถ ไม่ทำการ ใดด้วยความโลภเป็นหลัก จะเห็นได้จากการที่พระครูเน้นถึงประโยชน์ของส่วนรวม เป็นหลัก ในขณะเดียวกับที่ชุมชนก็สามารถช่วยเหลือตัวเองได้อยู่่เสมอ ด้วยการ ช่วยเหลือเกื้อกูลแทนการเอารัดเอาเรียบกันทางการค้าและการผลิต
3. ความซื่อสัตย์และความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน (หรือ ปัจจัยของ ความมีเหตุผล ของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) ความร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิกในการผันผ่า อุปสรรค ในขณะเดียวกับที่มีการให้ผลลัพธ์ของคนในปี พ.ศ. 2539 จนชุมชน สามารถจัดขึ้นมาด้วยความสำเร็จอีกครั้งอย่างในปัจจุบันนี้นั้น จะเกิดขึ้นไม่ได้โดย หากสมาชิกกลุ่มขาดซึ่งความมานะ บากบั้น และอดทน ต่อปัญหารุ่มเรือน นานับประการ
4. การมีสติและปัญญา (หรือเงื่อนไขของ ความรู้ ของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) กลุ่มนี้ ความรู้จริงในการผลิตสินค้าที่ตรงกับความต้องการของชุมชนวัดท่าตลาด ด้วยการ ดูแลสุขภาพเชิงรุกแบบ preventive care โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และด้วยความสามารถในการจับคู่อย่างเหมาะสมระหว่างอุปสงค์ (demand) และอุป ทาน (supply) ภายใต้ท้องถิ่น
5. การมีความอ่อนไหวต่ออาชญากรรม (หรือเงื่อนไขของ คุณธรรม ของหลักเศรษฐกิจพอเพียง) จาก การที่กลุ่มนี้มีการเยี่ยมเยียนกัน และเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็น สอบถามถึงประเด็น ที่มีปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกันอยู่่เสมอ

นอกจากนี้ ศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัฒนธรรม ไพรชุมชนวัดท่าตลาด ยังมีความสามารถ ในการบริหารความสมดุลระหว่าง การพัฒนาจิตวิญญาณของสมาชิก และการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ตัวอย่างเช่น การให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมชุมชนและต่อการผลิตสินค้าที่มีนวัตกรรมอยู่่เสมอนั้น ถือ ว่าเป็นการพัฒนาศักยภาพของทุนมนุษย์ อันเป็นความต้องการขั้นสูงสุดในระดับ self-actualization ตาม แบบจำลองของ Maslow การตระหนักรถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม การ ไม่ผูกเน้นที่กำไรเพียงประการ เดียว หากแต่เชื่อมั่นในการ “เอื้อดอยู่่ เอื้อกิน” ของกลุ่ม อันนำมาซึ่ง การอยู่่อย่างพอประมาณ

(modesty) การ ไม่สร้างอันตรายต่อสภาพแวดล้อมและ ความเดือดร้อนแก่เพื่อนร่วมชุมชน ตลอดจนการ ให้เวลาแก่สมาชิกด้วยความเอาใจใส่ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป วิสาหกิจชุมชนของ ศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัฒนธรรม ไพรชุมชน วัดทำ ลาดนั่น ได้ดำเนินการตามหลักธรรมาของพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิตอยู่ 3 ประการ ได้แก่ (1) การให้โอกาสคนในชุมชน ได้ใช้และ ได้พัฒนาทักษะของตนในการผลิต (2) การช่วยให้ผู้คนและทึ่งอัตตา ของตน โดยการเข้าร่วมทำการกิจที่ให้ประโยชน์ร่วมกัน และ (3) การจัดให้มีสินค้าและบริการที่จำเป็น ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ในชุมชน อันเป็นการสร้างชีวิตชีวาและเกื้อหนุน จิตวิญญาณของความเป็น ชุมชนให้คงอยู่ ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

*****

Quote

ในขณะที่กลุ่มผู้เข้าร่วมมีจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งเพื่อบริโภคภัยในครัวเรือนเป็นหลัก เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้านร่องคำ หรือเพื่อใช้ภายในงานของชุมชน เช่นกลุ่มสตรีสมุนไพร (ลูกประคำ) และกลุ่มสตรีสมุนไพรบ้านส้มผ่อ หรือเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวของสมาชิก เช่นกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางและถุงห้อมการบูร โดยแต่ละกลุ่มสามารถใช้วัตถุดินที่หาได้ในชุมชนหรือละแวกใกล้เคียงเพื่อทำการผลิตนั้น หากแต่สิ่งที่ขาดหายไปอย่างชัดเจนของกลุ่ม ที่เข้ามายังหลักเศรษฐกิจพอดีเพียง เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้านร่องคำ กลุ่มสตรีสมุนไพร (ลูกประคำ) และกลุ่มสตรีสมุนไพรบ้านส้มผ่อ นั้นคือ “เครื่องเขาย” ซึ่งหมายถึง ผู้เป็นพันธมิตรที่ทำหน้าที่เป็นกระบวนการเสียงในแก่ชุมชนในการขยายการใช้ผลิตภัณฑ์ให้กว้างขวางออกไป เช่น

กลุ่มสตรีแม่บ้านร่องคำ “จันชาเยี่น ได้แค่แควรบปูนเท่านั้น เพราะไม่รู้จักใคร ไม่มีใครแนะนำให้”

กลุ่มสตรีสมุนไพรบ้านส้มผ่อ “ถุงของนันชาไข่ลูกค้าที่มานวดแบบโบราณแบบซื้อติดไม่ติดมีอีกไปเท่านั้น”

นอกจากนี้เรื่องของ “ผู้นำ” ที่มี Charisma ที่สามารถนำจิตวิญญาณของคนในชุมชนได้ เช่น ท่านพระครู ส. ภาจารวัฒน์ นั้น เป็นเรื่องที่ผู้เข้าประชุมต่างแสดงออกที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์การรวมพลังต่อสู้ของคนชุมชนอันยาวนาน โดยเฉพาะที่ท่านพระครูกล่าวว่า “ คนเรารอยู่ด้วยกันต้องช่วยเหลือกัน ต้องหารือกัน จะทำอะไรก็ให้กันก็ชุมชนก่อนตัวเอง ที่สุดชุมชนทึ่งหมุดก็อยู่ได้ด้วยดี ”

ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมประชุมบางราย เช่น กลุ่มสตรีสมุนไพร (ลูกประคำ) ยังให้ความสนใจสอบถามถึงวิธีการบริหารจัดการของชุมชน โดยเฉพาะการหมุนเวียนเปลี่ยนกันปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ และการสอดส่องคุ้มครองกลุ่มคนที่ทำงานได้ดีหรือไม่อย่างไร เป็นต้นว่า “ วัดท่าลาดเลือกคณะกรรมการบริหารอย่างไร ” “ การทำงานวันละ 3 คนจะหมุนเวียนงานในแผนกต่างได้อย่างไร ” และ “เงินเดือนจ่ายให้เขากี่แค่ไหน ”

อนึ่งแม้มีคำถามล่าவ່າ คนอีสานมักมีข้อเสียเปรียบคนภาคอื่นๆ อยู่ 3 ประการคือ

1. กลัวขาดทุน 2. กลัวคนอื่นได้กว่าตนเอง และ 3. กลัวเจ้าคนนายคน หากแต่ที่วัดท่าลาดแห่งนี้ คุณเกรียงศักดิ์มีความยินดีและเติมใจที่จะสอนการทำ “ นำมันขึ้นดึงนำมันลง ” โดยได้บอกสูตรการผลิตในทุกขั้นตอนอย่างละเอียด และให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้ลงมือทำจริง เพื่อใช้เอง ก่อนการนำไปประยุกต์กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ของตนเองต่อไป เพราะที่แห่งนี้ “ เพิ่มความเมตตา ความกรุณา ” ลงไปในผลิตภัณฑ์ เพื่อความสุขของผู้ซื้อและเพื่อความสงบสุขของชุมชนผู้ผลิตเอง

กลุ่มตัวอย่างต้นแบบ (Role Model) ของกลุ่มสมุนไพรในจังหวัดยโสธร

ศูนย์สุขภาพและพัฒนาวัตถุคิบสมุนไพรชุมชนวัดท่าลาด ต.นาโภส์ อ.กุดชุม

ได้รับรางวัล ๓ ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ปี พ.ศ. 2547

ได้รับรางวัล ๒ ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ปี พ.ศ. 2548

ประวัติความเป็นมา

ปี พ.ศ. 2526 มีการก่อตั้ง “ชมรมหมอยาพื้นบ้านและผู้สนใจสมุนไพร อ.กุดชุม จ.ยโสธร” โดยการนำของพระผู้นำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข และหมอยา รวมทั้งสิ้น ประมาณ 200 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาใช้สมุนไพรเพื่อคุ้มครองสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน เนื่องจากตระหนักรู้ว่า ในท้องถิ่นของตนเองนั้น ยังมีสมุนไพรอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าและสามารถนำมาใช้ในการคุ้มครองสุขภาพของตนเองได้ในยามเจ็บไข้ได้ป่วย โดยอาศัยความรู้ของหมอยาพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกทางความเชื่อ หลังจากการก่อตั้งชมรมหมอยาพื้นบ้านฯ เป็นต้นมา ชาวบ้านในเขตอำเภอ กุดชุม มีความตื่นตัวในการใช้สมุนไพรคุ้มครองสุขภาพเป็นอย่างมาก เช่น การจัดการวางแผนสมุนไพรเพื่อออกไปให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในพื้นที่ เป้าหมาย การเดินป่าศึกษาและเก็บตัวอย่างสมุนไพรในป่าชุมชน ป่าอนุรักษ์และป่าดอนป่าต้า การบริการด้านสุขภาพ เช่น การอบสมุนไพรและการนวดทุกๆวันพระ การเพาะขยายกิ่งพันธุ์ สมุนไพร ให้แก่สมาชิกเพื่อนำไปปลูกและจำหน่ายให้กับผู้สนใจทั่วไป โดยทั้งหมดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลาง และมีการประสานงานตลอดจนการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน เมื่อชาวบ้านมีความรู้และมีความตื่นตัวในการใช้สมุนไพรกันมากขึ้น จึงได้มีการพัฒนาจากการใช้สมุนไพรมาสู่การแปรรูปเป็นยา เพื่อความสะดวกในการใช้สอย อีกทั้งยังส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกสมุนไพรและเก็บมาจำหน่ายให้กับศูนย์ฯ เพื่อนำมาเป็นวัตถุคิบในการผลิตยาแปรรูป เพื่อเป็นรายได้เสริมในครอบครัวและชุมชน ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งเป็น “ศูนย์พัฒนาวัตถุคิบสมุนไพร วัดท่าลาด” ขึ้น ในปี พ.ศ. 2535 โดยการสนับสนุนของสถาบันการแพทย์แผนไทยและมูลนิธิสุขภาพไทย โดยชุมชนวัดท่าลาดมีจำนวนครัวเรือนรวม 68 ครัวเรือนด้วยประชากรจำนวน 478 คน (ชาย 230 คน หญิง 248 คน) หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม

1. NGO และมูลนิธิสุขภาพไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2545 โดยให้การสนับสนุนด้านเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ และขอเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม จำนวนกว่า 1 ล้านบาท
2. สมาคมแพทย์แผนไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2545 ด้วยเงินสนับสนุนประมาณ 1,200,000 บาท

รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต/เดือน

- a. น้ำมันงา จำนวน 800 斛
- b. ยาหม่อง จำนวน 300 斛
- c. ผงขัดหน้า จำนวน 200 กระปุก
- d. ขมิ้นชัน จำนวน 200 กระปุก
- e. ยาชาตุอุบเชย จำนวน 500 斛

2. สมาชิกกลุ่ม

กลุ่มนี้สมาชิกรวม 280 คน โดยเป็นคนในชุมชนวัดท่าลาดจำนวนร้อยละ 70 คนในตำบล ใกล้เคียงจำนวนร้อยละ 25 และจากกรุงเทพประมาณร้อยละ 5 จัดตั้งในรูปแบบขององค์กรชาวบ้าน ด้วยการระดมทุนๆละ 10 บาท โดยสมาชิก 1 รายสามารถซื้อได้จำนวน 5 หุ้น เป็นอย่างต่ำ กลุ่มนี้ทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานประมาณ 50,000-60,000 บาท

การดำเนินงานกลุ่ม

1. ประธานกลุ่ม : คุณ เกรียงศักดิ์ เวพวนารักษ์
2. รองประธาน : ผู้ใหญ่ประดิษฐ์ แสงโชติ
3. เลขานุการ: ผู้ใหญ่ประดิษฐ์ แสงโชติ

รายละเอียดอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม ได้แก่

- (1) ได้รับเงินสนับสนุนจากสถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข
- (2) มีคณะกรรมการบริหาร 15 คน มีวาระ 1 ปี
- (3) จ้างผู้จัดการ 1 คน ค่าตอบแทน 1,800 บาท/เดือน
- (4) จ้างเจ้าหน้าที่บัญชี 1 คน ค่าตอบแทน 700 บาท/เดือน
- (5) จ้างหรรษัญิก 1 คน ค่าตอบแทน 700 บาท/เดือน
- (6) จ้างลูกจ้างประจำ 1 คน ค่าตอบแทน 1,800 บาท/เดือน

ปัจจุบัน มีคนทำงาน 19 คน ทำงานวันละ 3 คน หมุนเวียนกันไป โดยได้รับค่าตอบแทนวันละ 80 บาท

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่ม

1. กรุงเทพมหานคร โดยมูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548 ด้วยงบประมาณจำนวน 60,000 บาท ของกรมการพัฒนาชุมชน

2. กรุงเทพมหานคร โดยมหा�วิทยาลัยเกษตรศาสตร์และกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ระหว่างปี พ.ศ. 2548 ด้วยเงินสนับสนุน 150,000 บาท

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

- a. น้ำมันงา
- b. ยาหม่อง
- c. ผงขัดหน้า
- d. ขมิ้นชัน
- e. ยาชาตุอุบเชย

สถานที่ทำการของกลุ่ม วัดท่าลาด ต. นาโสส อ.กุดชุม จ.ยโสธร

คุณ เกรียงศักดิ์ เวพวนารักษ์ นายเลขที่ 087-999-6502

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชนวัดท่าลาด

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด

บรรยายศาสตราเรียนที่ชุมชนวัดท่าลาด

การสาธิตโดยชุมชนวัดท่าลาด

การสาธิตโดยชุมชนวัดท่าลาด

การอุดหนุนผลิตภัณฑ์โดยกลุ่มที่มาดูงาน

ถ่ายรูปร่วมกันเมื่อยิ่งชมและดูงาน

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด - น้ำมันปาล์ม

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด – น้ำมันงา

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด – ผงขัดหน้า

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด – น้ำมันไพร

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด – ยาหม่องน้ำ

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนวัดท่าลาด – ยาชาตุ

ความเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: เป็นกระบวนการศึกษาตัวอย่างของหลักเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มสมุนไพรจำนวน 4 กลุ่มที่ต้องการดูตัวอย่างของกลุ่มต้นแบบในจังหวัดยโสธร

1. กลุ่มสตรีสมุนไพร (ลูกประคำ)

ได้รับรางวัล ๒ ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2548

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2546 กลุ่มได้รวบรวมสมาชิกขึ้นจำนวน 42 ราย เพื่อทำการผลิตลูกประคำ สมุนไพร เพื่อใช้ในการนวดแผนโบราณ เนื่องจากผู้คนในละแวกนี้มีทักษะด้านการนวดเป็นพิเศษ อีก ทั้งวัสดุที่ใช้ อันได้แก่ ขมิ้น หนาด ตะไคร้ มะกรูด ไพล น้ำ ข้าวบ้านสามารถปลูกได้เองตามบ้านเรือนของตนเอง โดยจำหน่ายลูกประคำในราคา 30 บาทต่อ 1 ลูก (บรรจุสมุนไพรในผ้าขาวลักษณะกลม โตกคล้ายน้ำเต้า) โดยสามารถใช้ได้ประมาณ 3-4 ครั้งต่อ 1 ลูกประคำ ด้วยความช่วยเหลือขององค์กรบริหารส่วนตำบลส้มผ่อ กลุ่มมีรายได้ประมาณ 1,000 บาทต่อคนต่อเดือน สมุนไพรที่ใช้ได้มาจากภูเขาในพื้นที่ โดยเฉพาะจากภูเพชร บ้านใหม่ชุมภู ตามคำแนะนำของอายุรแพทย์และภัยได้การดูแลของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มให้การสนับสนุนงานต่างๆ ของชุมชนตามสมควร โดยชุมชนส้มผ่อ มีครัวเรือนจำนวน 30 ครัวเรือน ด้วยประชากร 280 คน (ชาย 150 คน และหญิง 130 คน) หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลส้มผ่อ จำนวน 10,000 บาท โดยใช้ร่วมกับหน่วยงานนวดไทยแผนโบราณ รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต : ลูกประคำจำนวน 150 ลูก ต่อเดือน

2. สมาชิกกลุ่ม : เป็นการเกณฑ์อาสาสมัครหมู่บ้านมาเป็นช่างนวด โดยได้รับค่าตอบแทนรายเดือนจากองค์กรบริหารส่วนตำบล

3. การดำเนินงานกลุ่ม ปัจจุบัน กลุ่มมีเงินสะสมประมาณ 2,000-3,000 บาท

3.1 ประธานกลุ่ม : นาง บุญยิธิดา ทับแสง

3.2 รองประธาน : นายสมร พรเมธินทร์

3.3 เลขาธุการ : นางปราณี แก้วหาญ

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่ม

1. ปี พ.ศ. 2547 งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกรรมการพัฒนาชุมชน ได้รับเงินสนับสนุนการประชุมตามควร (วันละ 200 บาทเป็นเวลา 3 วัน) มีผู้เข้าร่วมงานกว่า 1,000 คนจากทั่วจังหวัดยโสธร (จัดที่ อุบลบุรีสอร์ท)

2. ปี พ.ศ. 2548 งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกระทรวงพาณิชย์ ได้รับเงินสนับสนุนการ ประชุมตามควร (วันละ 200 บาท เป็นระยะเวลา 2 วัน 1 คืน) มีผู้ร่วมงานกว่า 200 คน จากทั่ว จังหวัดยโสธร (จัดที่โรงเรียน เจ.พี ยโสธร)

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

1. ลูกประคำสมุนไพร

สถานที่ทำการ 25 นาเงิน หมู่ 2 ตำบลส้มผ่อ อำเภอไทยเจริญ

คุณบุญยิชิตา ทับแสง หมายเลขโทรศัพท์ 045-738-735/ 084-729-1954

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชน : กลุ่มสตรีสมุนไพรลูกประคำ

การเตรียมสมุนไพรของกลุ่มลูกประคำ – จ.ยโสธร

ความเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: เข้ามายหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. กลุ่มสตรีสมุนไพรบ้านส้มผ่อ (ถุงการบูร)

ได้รับรางวัล ๑ ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2548

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2544 โดยการแนะนำและการอบรมของแพทย์แผนโบราณ โรงพยาบาล กุดชุม กลุ่มได้รวมตัวกันโดยมีสมาชิกจำนวน 32 ราย เพื่อริเริ่มทำการนวดไทยแผนโบราณ โดยได้รับ การสนับสนุนจากสถานีอนามัย และองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลส้มผ่อ เพื่อให้บริการแก่ลูกค้า ทั่วไป โดยมีเตียงนวดจำนวน 1 เตียงและมีตู้ (พลาสติก) อบสมุนไพรจำนวน 1 ตู้ ตั้งอยู่บนชั้น 2 ของ สถานีอนามัยดังกล่าว เพื่อให้ลูกค้าได้ผ่อนคลายความตึงเครียดและความเหนื่อยเมื่อยล้าจากการ ทำงานและเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีอีกด้วย

ต่อมา กลุ่มจึงได้คิดบรรจุการบูรหอมที่ห่อด้วยกระดาษสาเป็นลายรูปหัวใจขนาดเล็ก โดยขายชิ้นละ 5 บาท และเป็นแท่งยาวขนาดกล่องโดยขายชิ้นละ 10 บาท ปัจจุบัน กลุ่มมีรายได้จากการ ขายถุงหอมการบูรเพียงเดือนละ 100 บาท โดยประมาณ ซึ่งเป็นการขายให้แก่ลูกค้าที่เข้ามารับบริการนวด นั่นเอง

เนื่องจากรายได้ของกลุ่มจากการขายถุงการบูรมีไม่มากนัก จึงยังไม่มีการแบ่ง รายได้กันในหมู่สมาชิก หากแต่นำเงินไปซื้อสมุนไพร กระดาษสา ด้วย และเงิน ซึ่งเป็นวัตถุคุณใน การผลิตเข้ามาแทน

นอกจากนี้ กลุ่มยังมีการผลิต “ผ้าผืนเยื่อมตีธรรมชาติ” เพิ่มเติมด้วย โดยมีครัวเรือน จำนวน 10 หลังที่มีฝีมือในการทอเป็นผู้ผลิต แต่ยังไม่มีศักยภาพในการแบ่งปันรายได้ให้แก่ชุมชน นอกจากการร่วมแรงในงานบุญงานกุศลต่างๆ ของชุมชนท่านนี้

อนึ่ง เนื่องจากชุมชนแห่งนี้อยู่ที่เดียวกับกลุ่มข้างต้น (ตำบลส้มผ่อ) จึงมีจำนวนครัวเรือน 30 หลังครัวเรือนและประชากรชาย-หญิง รวม 280 คนเท่ากัน

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม เช่นเดียวกับกลุ่มข้างต้น (ลูกประคำสมุนไพร)
รูปแบบการดำเนินงาน

1. กำลังการผลิต ถุงการบูรหอมจำนวน 10 ถุงต่อเดือน/ ตามคำสั่งซื้อ

2. สมาชิกกลุ่ม อาศัยอยู่ในชุมชนส้มผ่อ

3. การดำเนินงานกลุ่ม

2.1 ประธานกลุ่ม : นาง บุญชน นาศหาว

2.2 เลขาธุการ : นาง พิทักษ์ ปากหวาน

ผู้ที่สนใจเป็นสมาชิกสามารถลงทะเบียนคนละ 20 บาทเพื่อให้ได้สถานภาพการเป็นสมาชิกของกลุ่ม และร่วมดำเนินกิจการของกลุ่มต่อไปได้ โดยมีเงินทุนหมุนเวียนที่ได้รับการสนับสนุนจากการขององค์กรบริหารส่วนตำบลจำนวนหนึ่ง ส่วนการจัดการบริหารงานของกลุ่มนี้ เป็นการรวมตัวของกลุ่ม โดยมีผู้ดำเนินการหลักจำนวนหนึ่งที่ลงทั้งแรงและเงิน ในขณะที่สมาชิกที่เหลือลงทุนเพียงเงินเท่านั้น กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่ม

- ปี พ.ศ. 2547 งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกรรมการพัฒนาชุมชน ได้รับเงินสนับสนุนการประชุมตามควร (วันละ 200 บาทเป็นเวลา 3 วัน) มีผู้เข้าร่วมงานกว่า 1,000 คนจากทั่วจังหวัด ยโสธร (จัดที่ อุบลนรีสอร์ท งานเดียวกับกลุ่มคุณ บุญยิชิตา ทับแสง)

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

1. ถุงห่มการบูร

สถานที่ทำการ 2 สำมพ่อ หมู่ 1 ตำบลสำมพ่อ อำเภอไทยเจริญ

คุณบุญชุม มาศขาว หมายเลขโทรศัพท์ 086-994-4218

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชน : กลุ่มสตรีสมุนไพรบ้านสำมพ่อ (ถุงการบูร) อ.ไทยเจริญ

การบรรจุถุงการบูร (ห้องระดายสา)

การบรรจุถุงการบูร (ห้องระดายสา)

ความกี่วิข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: เข้ามายหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. กลุ่มสตรีแม่บ้านร่องคำ (น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจานทำจากสมุนไพร)

ได้รับรางวัล 3 ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2548

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2544 กลุ่มได้จัดตั้งขึ้นด้วยจำนวนสมาชิก 15 ราย โดยได้รับการอบรมงานจากวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ อำเภอป่าติ่ว ภายใต้การดำเนินงานของพระสุภัทโธ มีวัตถุประสงค์ในการผลิตเพื่อใช้เองในครัวเรือนและขายแก่ลูกค้าในตำบลห้องแขวง วัดคุดินในการผลิตซื้อหามาจากวัดป่าสวนธรรมร่วมใจ ซึ่งมีส่วนผสมอยู่ 8 ชนิด ได้แก่ น้ำยา N 70 เชือขัน ผงพอง น้ำเกลือ น้ำมะกรูด น้ำหอม น้ำยาเก็บเสีย (ส่วนผสม 7 ชนิดสำหรับน้ำยาล้างจาน) และน้ำด่าง (เพิ่มส่วนผสมตัวที่ 8 สำหรับน้ำยาซักผ้า) ขั้นตอนในการทำ เริ่มจากการต้มน้ำเกลือให้สุก ทิ้งให้เย็น และนำมายกน้ำให้เข้ากับส่วนผสมอื่นๆ โดยใช้เวลาในการกวนประมาณ 2 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย จะได้ผลผลิตประมาณ 15 ขวด สำหรับการใช้ภายในครัวเรือน และผลิตครัวละประมาณ 2-3 สักป้าห่อต่อเดือน เพื่อให้ได้ผลผลิตขายในพื้นที่ประมาณ 100 ขวด ต่อเดือน ราคาขายขวดละ 60 บาท

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2547 ประธานกลุ่มได้ทำการผลิตเพิ่มอีกเดือนละประมาณ 100 ขวด บรรจุใส่ขวดพลาสติกแก้วลอนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และได้รับสลาก “OTOP ยโสธรตามนาวคู่” จากกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อนำไปจำหน่ายที่จังหวัดนครปฐม โดยเน้นกลุ่มคนอีสานที่ทำงานในโรงงานและแก้วพื้นที่ดังกล่าว โดยชุมชนบ้านร่องคำมีจำนวนครัวเรือน 91 หลังคาเรือน มีประชากรรวม 278 คน (ชาย 133 หญิง 145)

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม

เป็นความพยายามอย่างยิ่งที่กลุ่มไม่ขอรับเป็นตัวเงิน แต่เป็นวัสดุ/ความรู้ แทน โดยเป็นการให้เปล่า เท่านั้นจึงจะรับ ได้แก่

- อุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี จำนวนที่เสนอจะให้ 50,000 บาท
- กรมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (กรุงเทพมหานคร) จำนวนที่เสนอจะให้ 50,000 – 100,000 บาท

รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต : 100-200 ขวดต่อเดือน (น้ำยาล้างจานและน้ำยาซักผ้า)

2. สมาชิกกลุ่ม : เป็นชาวบ้าน (สตรี) บ้านร่องคำ

3. การดำเนินงานกลุ่ม

3.1 ประธานกลุ่ม : นาง เตียงคำ ผิวผ่อง

3.2 รองประธาน : นาง ไยดี เนียมเพ็ญ

3.3 เลขาธิการ : นางบุญศรี พุฒจัน

ประธานกลุ่ม (คุณเตียงคำ ผิวผ่อง) ลงเงินการผลิตเริ่มแรกจำนวน 5,000 บาท โดยพยายามอย่างยิ่งที่จะไม่รับเงินกู้ใดๆ จากองค์กรบริหารส่วนตำบล เนื่องจากไม่ต้องการเป็นหนี้ หากแต่ถ้าเป็นการให้เปล่า เช่น ให้หนื้อต้ม แก๊ส หรือ ถังน้ำยา ก็ยินดีรับไว้ใช้งานในกลุ่มต่อไป ปัจจุบันกลุ่มมีเงินสะสมประมาณ 15,000 บาท

การจัดการบริหารงานของกลุ่ม - เป็นการรวมตัวกันเดือนละ 2- 3 สัปดาห์ เพื่อทำการผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือนของสมาชิกก่อน จึงทำการผลิตเพื่อส่งขายในตำบลห้องเชง และ ผลิตส่งขายที่จังหวัด นครปฐมต่อไป และเมื่อมีโอกาส กลุ่มจะมอบน้ำยาล้างจานและน้ำยาซักผ้าให้แก่คุณยาย ไว้ในชุมชน

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่ม

1. ปี พ.ศ. 2548 ที่วัดป้าจันทวนาราม ตำบลห้องเชง โดยเชิญวิทยากรจาก หกส. ให้ความรู้และอบรมเรื่องการทำน้ำยาซักผ้าและน้ำยาล้างจานจากสมุนไพร

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

1. น้ำยาซักผ้าบรรจุขวดแก้วลอก

2. น้ำยาล้างจานบรรจุขวดแก้วลอก

สถานที่ทำการ 41 ร่องคำ หมู่ 14 ตำบลห้องเชง อำเภอเลิงนกทา

คุณเตียงคำ ผิวผ่อง หมายเลขโทรศัพท์ 045-716-835

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชน : กลุ่มศรีแม่บ้านร่องคำ

ผลิตภัณฑ์น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจานทำจากสมุนไพร

ความเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: เข้ามายหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4. กลุ่มคอกไก่ประดิษฐ์จากใบยางและถุงห้อมการบูร

ได้รับรางวัล ๓ ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2546

ได้รับรางวัล ๓ ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2547

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2546 (วันที่ 30 กรกฎาคม 2546) กลุ่มได้จัดตั้งขึ้นด้วยจำนวนสมาชิก 18 คนเพื่อการเย็บปัก และถักโครงเต็งถุงที่ใช้ไส้การบูร มี 2 ขนาด คือ ขนาดเล็กราคาถุงละ 20 บาท และขนาดใหญ่ (ราม/เบน) ราคาถุงละ 70 บาท ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งประกวด โอลิมปิก ตลาดส่วนใหญ่ อยู่ที่ภาคกลาง กรุงเทพ และภาคใต้ โดยมักออกบูธเพื่อการประชาสัมพันธ์ ตลาดระยะเวลาที่ผ่านมา กลุ่มได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากประสบการณ์การทำงาน จากการอบรมของกระทรวงพาณิชย์ และจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มแม่บ้านต่างๆ ทั่วประเทศ วัตถุประสงค์หลักของกลุ่ม คือ การเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนของสมาชิก โดยชุมชนอุดมสุขแห่งนี้มีจำนวนครัวเรือนรวม 160 หลังคาเรือน ประชากรจำนวน 500 คน (ชาย-หญิงอย่างละครึ่ง)

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม

ไม่ได้ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด

รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต : ถุงการบูรเล็ก ถุงละ 20 บาท จำนวน 1,000 ถุงต่อเดือน ถุงการบูรใหญ่ ถุงละ 70 บาท จำนวน 500 ถุงต่อเดือน
2. สมาชิกกลุ่ม : สมาชิกจะลงทุนคราวละ 500- 1,000 บาทเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์สำหรับนำไปจำหน่าย มีการจัดทำบัญชีกับกลุ่ม โดยรายได้ที่ขายจะนำส่วนหนึ่งหักข้ากกลุ่มก่อนเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน จากนั้น จะคำนวณค่าแรงที่สมาชิกกลุ่มทำงานส่วนมากโดยให้เป็นเงินสด เพราะสมาชิกต้องการรับรายได้รายเดือนมากกว่าราย 6 เดือนหรือ 12 เดือน นอกจากนี้ มีการจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิก และมีให้การช่วยเหลือสมาชิกหากมีความเดือดร้อน ส่วนชุมชนนี้ กลุ่มมีการมอบเงินสดให้แก่โรงเรียน ให้แก่งานของเทศบาลนคร และงานศพ ทั้งนี้ ประธานกลุ่มมีงานหลักคือรับราชการและใกล้เกี้ยมแล้ว

3. การดำเนินงานกลุ่ม

- 3.1 ประธานกลุ่ม : นาง ยุวี สินโภสูร
- 3.2 รองประธาน : นาง อุ่รวรรณ พุฒพงษ์
- 3.3 เลขาธุการ : นาง รัชนา ไชยมະโย

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่ม

ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2548 กลุ่มได้รับการอบรมความรู้เพิ่มเติมจาก กรมการพัฒนาชุมชน สหกรณ์ และสำนักงานพัฒย์จังหวัด โดยได้รับค่าตอบแทนพอสมควร (งบประมาณสำหรับ 3 คนๆ ละ 100-200 บาท(ค่าน้ำมัน) ส่วนอาหารมีการเลี้ยงต่างหาก (แบบโต๊ะ)

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในปัจจุบัน

- ถุงการบูรด้วยถุงบรรจุถักโครเชตขนาดเล็ก
- ถุงการบูรด้วยถุงบรรจุถักโครเชตขนาดใหญ่

สถานที่ทำการ 382/2 ถนนวิทยารังค์ ตำบลเลขทศบาล อำเภอเมืองโถธร

คุณยุวรี สินโภกสูง หมายเลขโทรศัพท์ 045-715-374

ภาพถ่ายวิสาหกิจชุมชน : กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากใบยางและถุงห้อมการบูร

ถุงห้อมการบูร อ.เมือง จ.ยโสธร

ผลิตภัณฑ์กลุ่มถุงห้อมการบูร

ถุงห้อมการบูร – มะกรูดหอม

ความเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง: ชุมชนสามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้

การประชุมระหว่าง กลุ่มจัดสถานผลิตภัณฑ์จาก กกและผู้อื่น บ้านแแดงน้อย ต.บ้านแแดง
อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี(ชุมชนกรณีศึกษา)กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ระดับเข้าข่ายและระดับประยุกต์ได้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

8 ธันวาคม 2549

ก.รายนามผู้เข้าร่วมโครงการฯ

1.กลุ่มตัดเย็บกระเป้าจากผ้ากานบัว บ้านปะขาว

- นางเตือนใจ แก้ววงศ์
- นางพัชรี กัลปพฤกษ์
- นางดวงปั่ง คุณนาม

2. กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์

- นางสมยคำ คุณบุตร
- นางอุทัย แสงจันทร์นวล
- นางสมคิด เหล่าศรี

3. กลุ่มหัดกรรมจากผ้าบ้านหนองบุ่น

- นางบานเย็น ดาวดา
- นางหนูพิน เครื่องกัณฑ์
- นางแแดง กำเนิดลิงห์

4. กลุ่มสตรีทำผลิตภัณฑ์จาก กก/ผื้อ/ไหล บ้านกุดข้าวปูน

- นางอภัสรา ลอยลม
- นางพวง นามจันทร์
- นางจันได กาบกว้าง

ผู้ดำเนินการประชุม นางประสิทธิ์ บุญลา เลขาธุการกลุ่มจัดสถานผลิตภัณฑ์จาก กกและผู้อื่น บ้านแแดง
น้อย ต.บ้านแแดง อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี (ชุมชนกรณีศึกษา)

เวลาในการดำเนินการประชุม 3 ชั่วโมง โดยมีหัวข้อการบรรยายดังนี้

- พฤษภัณฑ์เศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน และวัตถุประสงค์การทำโครงการฯ (อ.สีบพงศ์)
- ตัวแทนกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการฯ แนะนำกลุ่มของตน

- ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม รูปแบบการบริหารงาน การประยุกต์ผลิตภัณฑ์
ปัญหาในการดำเนินงาน และการแก้ปัญหา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ครัวงจรด้านวัตถุคุณ
การผลิตและการจำหน่าย ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (นางประสิทธิ์ บุญล่า)
- ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสาธิต-ทดลองทำผลิตภัณฑ์(ผู้ร่วมโครงการฯ)

บ. สาระสำคัญของการบรรยาย

1. กลุ่มวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชนและ วัตถุประสงค์การทำโครงการฯ (อ.สีบพงศ์)

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิธีในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตแต่ความลึกซึ้งของเศรษฐกิจ
พอเพียงอยู่ที่การเป็นวิถีในการดำรงชีวิตที่จะนำไปสู่ชีวิตที่มีความทุกข์ลดน้อยลงหรืออีกนัยหนึ่งก็คือชีวิต
ที่มีความสุขเพิ่มขึ้น ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทั้งวิถีและวิธีในการดำรงชีวิตในแง่ของการเป็นวิธีใน
การประกอบอาชีพ จุดเน้นของเศรษฐกิจพอเพียงจะอยู่ที่การมีภูมิคุ้มกัน เนื่องจากการมีภูมิคุ้มกันที่ดีจะ
ช่วยทำให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้ในลักษณะไม่เสื่อมมากจนเกินไปทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการ
เปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นที่ไม่อาจคาดเดาล่วงหน้า ได้หรือถ้าหากได้รับผลกระทบสามารถฟื้นตัวได้ใน
เวลารวดเร็วพอสมควร โดยที่การจะมีภูมิคุ้มกันที่ได้นั้นจำเป็นต้องมาจาก การพึ่งตัวเอง ให้ได้เป็นส่วน
ใหญ่ หมายถึงใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เองหรือหาได้ง่ายในห้องถินมากที่สุด ใช้เทคโนโลยีเหมาะสมที่สามารถ
จัดการหรือควบคุม ได้ หรือมีทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทางกายภาพที่มั่นคง เป็น
ผู้สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเงินทุนเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยีในการผลิต ตลอดจนภาระณ์
ตลาดที่สามารถจัดการ ได้โดยไม่ยากจนเกินไป ถ้าสามารถที่จะพึ่งตนเอง ได้มากเท่าไหร่ ภูมิคุ้มกันก็จะมี
สูงมากขึ้น ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นและมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด ก็สามารถจัดการ ได้ เพราะ
ปัญหาส่วนใหญ่ทุกประเภทอยู่ในขอบเขตความสามารถที่จะจัดการ ได้เอง แต่การจะพึ่งตัวเองนั้น
จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มี ความพอประมาณ ความหมายของความพอประมาณก็คือทำทุกอย่างเท่าที่จะ
สามารถจัดการเอง ได้ไม่เกินกำลังความสามารถหรือ โลกมาก (ที่มา: ศ.ดร.อภิชัย พันธุเสน 2549;
บทความ)

ในการที่บุคคลจะ มีความพอประมาณต้องเริ่มที่การจัดการวิธีการดำเนินชีวิตของตนเอง ไม่ว่าจะ
เป็นการจัดทำบัญชีครัวเรือน การบริหารจัดการทางด้านการเงิน การออมเพื่ออนาคต หรือแม้กระทั่งการ
บริหารจัดการทรัพยากรในห้องถินเพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อเป็นการใช้ชีวิตอย่างระมัดระวัง ไม่ประมาท
และมีการเตรียมพร้อมที่จะเผชิญปัญหาที่จะเข้ามาในการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็น
หลักยึดในกระบวนการต้านทานและแก้ไขปัญหา ในแนวทางดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการจัดโครงการนี้
ขึ้นเพื่อให้ความรู้ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มที่กลุ่มวิสาหกิจขนาดเล็ก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพล
ต่อกิจกรรมและแนวคิดของคนในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ นำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดและ
ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2. ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม (นางประสิทธิ์ บุญลา)

กลุ่มจักسانผลิตภัณฑ์จากกอกและพืชบ้านเด่นน้อย ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2521 โดยมีคุณสุวรรณี พรหมจันทร์ จากศูนย์วิจัยโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล ได้มารับรองตั้งกลุ่มแม่บ้านทอ กี กระตุกพร้อมกับได้นำกระเป้าจากประเทศฟิลิปปินส์มาเป็นตัวอย่างและให้กลุ่มแม่บ้านนำต้นกอกมาสาน เป็นรูปกระเป้าดังกล่าว ซึ่งช่วงแรกมีสมาชิกกลุ่มจากหมู่ที่ 1, 2 และ 3 ร่วมผลิตชิ้นงานต่าง เพื่อจำหน่าย แต่ปัญหาที่กลุ่มประสบ คือ ชิ้นงานที่ทำการผลิตขาดตลาดรองรับ และกลุ่มได้ปิดไปเมื่อปี พ.ศ. 2533 ต่อมากรมพัฒนาชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตระการพืชผลได้เข้ามาแนะนำและรวมกลุ่มกัน อีกครั้ง ซึ่งในครั้งนี้มีนางสมพร สีศิริ เป็นประธานกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 40 คน ในหมู่ที่ 2 ต่อมาปี พ.ศ. 2536 นางราตรี คำแก้ว ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานกลุ่ม โดยการดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้รับความ ช่วยเหลือจากสมาคมเกษตรกรก้าวหน้า, กองทุนเพื่อสังคม อบต. บ้านเด่นและหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด อุบลราชธานี อย่างต่อเนื่อง

ซึ่งในปี พ.ศ. 2546 กลุ่มฯ ได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิรักษ์ไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับมอบหมายจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน ของกลุ่ม ในระยะเวลาตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ภายใต้โครงการ สนับสนุนการดำเนินงานอุตสาหกรรมชุมชน โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมูลนิธิรักษ์ไทยจะเน้นทักษะในการ พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่และการขยายช่องทางการตลาดให้กับกลุ่มฯ ปัจจุบันกลุ่มฯ มีตลาดรองรับ อยู่ คือ ประกอบการจากตลาดนัดสวนจตุจักร, ร้านค้าสหกรณ์ เลmonฟาร์มและตลาดในพื้นที่แนวโน้ม กลุ่มฯ จะมีการขยายตลาดมากยิ่งขึ้น

3. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 ประเภท

- ประเภทสิ่งของใช้ต่าง ๆ เช่น หมวก กล่องใส่กระดาษทิชชู ตะกร้า
- ประเภทใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับสินค้าประเภทต่าง ๆ เช่น ชุดใส่ไวน์
- ประเภทการเพิ่มน้ำค่าให้กับตัวสินค้าประเภทต่างๆ
- ประเภทผลิตอุปกรณ์บางส่วนของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

4. รูปแบบการบริหารงาน

กำลังการผลิต สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อหรือผลิตชิ้นงานเพื่อเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งกำลังการผลิตในปี พ.ศ. 2548 จำนวน 48,193 ชิ้น

สมาชิกกลุ่มฯ ในปัจจุบันมีจำนวน 254 คน ทำการผลิต 120 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบล บ้านเด่น อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

การดำเนินงานกลุ่มฯ

นางราตรี คำแก้ว ประธานกลุ่ม

นางบานเย็น ดาษดา รองประธาน

นางประสิทธิ์ บุญลา เลขานุการ

คณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ 15 คน

5. การจัดการด้านวัตถุคิบ การผลิตและการจำหน่าย ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ในอดีตทางกลุ่มมีการใช้วัตถุคิบจากในพื้นที่โดยการใช้ กก ผือและ ไหล จากภายในหมู่บ้านและละแวกใกล้เคียงเพื่อใช้ในการผลิต ต่อมาเมื่อมีความต้องการวัตถุคิบมากขึ้นทำให้ต้องหาซื้อวัตถุคิบจากพื้นที่อื่นโดยในระยะหลังเริ่มขาดแคลนวัตถุคิบมากขึ้นจึงต้องเดินทางไปซื้อวัตถุคิบจากพื้นที่ที่ห่างไกลออกไป เช่น ที่บ้านกุดปลาขาว อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลฯ ซึ่งมีระยะทางห่างกันประมาณ 70 กิโลเมตร ทำให้ทางกลุ่มต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจึงไม่มีกำไรจากการค้าเป็นผลให้ช่วงนั้นทางกลุ่มเริ่มนิขัดแยกในเรื่องของผลประโยชน์ และเนื่องจากต้นทุนมีราคาสูงขึ้นทำให้ไม่สามารถทำราคาขายขึ้นกับผู้ผลิตรายอื่นๆ ได้จึงไม่มีลูกค้ามาสั่งผลิตกันทั้ง ทางกลุ่มจึงเลือกหันถึงการพึ่งพาตนเอง การอยู่อย่างพอประมาณตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จึงเริ่มต้นการผลิตในรูปแบบใหม่โดยการทำท่าที่มีกำลังพอ และการเริ่มรื้อฟื้นการปลูกต้น กก ผือ และ ไหล เพื่อนำมาเป็นวัตถุคิบในการผลิต โดยใช้เวลาในการปรับปรุงด้านการจัดการหนึ่งปี จากนั้นทางกลุ่มก็เริ่มขยายตัวได้มากขึ้นและใช้พื้นที่ป่าสาธารณะของหมู่บ้านปลูกวัตถุคิบเป็นเนื้อที่กว่า 30 ไร่ ทำให้ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนวัตถุคิบ ได้เป็นอย่างมาก

จากนี้ทางกลุ่มจึงเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แบบพึ่งพาตนเองและมีความพอประมาณอย่างแท้จริงและต่อมาทางกลุ่มจึงได้รับความสนใจจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มต่างๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกับที่ทางกลุ่มเคยประสบมา กลุ่มนี้ได้ร่วมมือกันจัดตั้งชุมชนฯ ในการให้ความรู้และแนวคิดต่างๆ ที่ใช้ทุนธรรมชาติและทุนนุชย์และทุนทางสังคมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการของกลุ่มและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มและชุมชน โดยมีการคุ้มครองและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ ที่ทางชุมชนจัดขึ้นพร้อมทั้งมีการแบ่งปันกำไรบางส่วนกับชุมชนเพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชนและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

๖. ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ผู้ร่วมโครงการฯ)

กลุ่มสตรีทำผลิตภัณฑ์จาก กก/พืช/ไหล บ้านกุดข้าวปูน

ทางกลุ่ม บ้านกุดข้าวปูน ได้แนะนำว่าการทำโครงการฯ ทำให้มองเห็นประโยชน์จากการดำเนินงานของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนนี้ทางกลุ่มบ้านกุดข้าวปูน เองก็กำลังประสบปัญหาเช่นเดียวกับ กลุ่มบ้านแแดงอยู่แต่ยังไม่ถึงขั้นรุนแรง เพราะเป็นกลุ่มขนาดเล็กผลกระทบจากการขาดแคลนวัตถุดิบและการขาดการพึ่งพาตนของจังหวังไม่ส่งผลกระทบมากนักแต่คาดว่าในอนาคตหากทางกลุ่มไม่มีการแก้ปัญหาหรือการเตรียมพร้อมในการแก้ปัญหาที่ดีแล้วทางกลุ่มบ้านกุดข้าวปูนคงจะไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะกลุ่มเล็กๆ ยังขาดความร่วมมือกันอยู่มาก แต่จากการที่ได้มาร่วมโครงการนี้คิดว่าทางกลุ่มคงจะต้องไปคุยกันเพื่อเตรียมป้องกันและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กลุ่มบ้านกุดข้าวปูน ยังให้แนวคิดอีกว่า การดำเนินงานของ กลุ่มต่างๆ ก็หลายกลุ่มที่ยังดำเนินงานแบบไม่มีทิศทาง คิดเพียงแต่จะขายอย่างเดียวไม่เคยคิดถึงว่าถ้าขาดวัตถุดิบหรือเมื่อใดที่ไม่มีคนซื้อ สินค้ายาไม่ได้แล้วจะหาคนกันอย่างไร เพราะตอนนี้การทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้กลามมาเป็นส่วนหนึ่งของรายได้หลักไปแล้วและในแนวคิดที่ต้องพึ่งพาตนเองทางกลุ่มบ้านกุดข้าวปูน คิดว่าคงจะต้องรับกวนให้ กลุ่มบ้านแแดงเป็นพื้นที่เลี้ยงแนะนำให้ในการดำเนินการเป็นขั้นตอนต่างๆ แต่ไม่ต้องกลัวว่ากลุ่มบ้านกุดข้าวปูน จะเป็นคู่แข่งทางการค้า เพราะกลุ่มบ้านกุดข้าวปูน จะเป็นเพียงกลุ่มที่ช่วยบ้านแแดงผลิตในกรณีที่มีการสั่งเข้ามาจำนวนมาก นอกเหนือจากนั้นกลุ่มบ้านกุดข้าวปูนก็มีตลาดของตัวเองอยู่แล้ว

กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์

กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์ จริงๆแล้วทางกลุ่มของเรามาไม่ได้ใช้วัตถุดิบในการผลิตในพื้นที่เป็นหลักมีใช้ก็เป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นแต่จากการได้มาร่วมโครงการฯ ที่ทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ ในการดำเนินงานของกลุ่ม เพราะตอนนี้กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์ ก็มีรายได้จากการทำผลิตภัณฑ์เป็นหลักถ้าจะเปรียบเทียบก็เรียกว่าเป็นรายได้หลักหลังจากการทำงานเลยก็ว่าได้ เพราะสามารถทำกันได้ทุกเพศทุกวัย โดยไม่ต้องพึ่งบ้านออกไปทำงานที่อื่นแต่ถ้าวันหนึ่งราคาวัตถุดิบเพิ่มสูงขึ้นกลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์ของเราก็จะลำบาก เพราะถ้าเรารื้นราคากลุ่มอื่นๆ ที่เค้าทำในราคากูอกกว่าก็จะดึงลูกค้าไปหมด และพอมาฟังกลุ่มบ้านแแดงแล้วทำให้คิดได้ว่าถ้าให้ความสำคัญแต่ในเรื่องรายได้เพียงอย่างเดียวอาจทำกลุ่มอยู่ได้ย่างไม่ยั่งยืน แต่กลุ่มเราเป็นกลุ่มเล็กและยังขาดความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาตนเองก็ฝึกทางอาจารย์ สืบพงศ์ ช่วยแนะนำด้วย

กลุ่มหัตถกรรมจากผ้าบ้านหนองชุ่น

กลุ่มหัตถกรรมจากผ้าบ้านหนองชุ่น ทางกลุ่มเป็นกลุ่มที่มีการผลิตหัตถกรรมจากเศษผ้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้วัตถุดินจากที่อื่นทางกลุ่มก็มีหน้าที่เพียงการประกอบเป็นรูปปั่งแล้วจึงตั้งราคาขายส่วนด้านการจัดการ ความพอใจของทางกลุ่มก็มีข้อจำกัดด้านความพอใจอยู่แล้วคือจะมีการจัดสรร การผลิตให้กับสมาชิกในปริมาณที่พอเหมาะสมและตามกำลังความสามารถแต่ละคนทำให้ไม่มีปัญหาด้านการจัดการมากนักจะมีปัญหาบ้างก็คือเรื่องการใช้เงินของสมาชิกที่ก่อให้เกิดปัญหาโดยสมาชิกบางคนยังขาดความระมัดระวังในการใช้เงินให้คุ้มค่าและยึดติดกับวัตถุนิยมอยู่มาก ทางกลุ่มบ้านหนองชุ่นยังให้ข้อคิดเห็นว่าในการจัดโครงการนี้เป็นเรื่องที่ดี เพราะถ้ากลุ่มไม่ได้มาก็ไม่มีโอกาสในการรับฟังวิธีการในการบริหารจัดการแบบพอเพียงและการพึ่งพาตัวเองแต่ทางกลุ่มบ้านหนองชุ่นก็มีปัญหาที่แก้ไม่ตกคือในเรื่องการผลิตคือทางกลุ่มจำเป็นต้องใช้วัตถุดินจากภายนอก เพราะเศษผ้าที่เป็นวัตถุดินที่ต้องใช้ในปริมาณมากถ้าจะเอาเศษผ้าจากแวดล้อมบ้านมาใช้ก็ไม่พอและไม่มากขนาดนั้น นอกจากนี้ทางกลุ่มเองก็ไม่มีการให้ความสำคัญกับวัตถุดินเท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่จะมีนัยหน้ามีติดต่อเรื่องถ้าเศษผ้าที่เป็นวัตถุดินที่น้ำค่าทางกลุ่มแรกที่ขึ้นราคากองสินค้าตามราคาวัตถุดินที่สูงขึ้นแต่ช่วงปีที่ผ่านมาเราเริ่มคิดแล้วว่าถ้าหากขึ้นราคากองสินค้าสูงขึ้นเรื่อยๆจะทำให้ราคาน้ำตกและไม่ได้สุดท้ายแรกที่คงต้องเลิกทำและก็ขาดรายได้แน่ๆ

กลุ่มตัดเย็บกระเป้าจากผ้ากานบัว บ้านป่าอ่าว

กลุ่มบ้านป่าอ่าวเป็นกลุ่มที่มีการจัดตั้งมานานแล้วและเหตุผลในการจัดตั้งกลุ่มของแรกคือการใช้ประโยชน์จากเศษผ้าที่เหลือจากการตัดแต่งแล้วโดยการนำเศษเหล็กๆน้อยมาผสมกันให้สวยงามแล้วก็ตัดเย็บเป็นกระเป้าจากเศษผ้ากานบัวโดยความคิดเริ่มต้นจากการเลี้ยดายผ้าที่ต้องทิ้งวันๆมากมาย กลุ่มเราเป็นกลุ่มที่มีพี่เลี้ยงคือพระมีกกลุ่มตัดเย็บและทอผ้ากานบัวเป็นผู้แนะนำให้และไม่ได้คิดค่าผ้าหรือเศษผ้าที่เป็นวัตถุดินในการทำกระเป้าแล้วกลุ่มแรกคิดว่าถ้ากลุ่มที่เป็นพี่เลี้ยงรายงาจะได้เหมือนในปัจจุบันแรกไม่น่ามีปัญหาเรื่องวัตถุดินในการทำกระเป้า แต่ปัจจุบันนี้ก็เริ่มจะเจอปัญหาแล้วคือเราเริ่มขายคือขึ้น เพราะรายของราคากลุ่ม เพราะต้นทุนเราน้อยมากพอยกกลุ่มก็เริ่มมีคนสั่งเข้ามากขึ้นเศษผ้าที่เคยมีก็เริ่มไม่พอ กับการทำกระเป้าตอนนี้เราต้องใช้ผ้าทึบผืนแล้วนำมารักเป็นชิ้นเล็กๆเพื่อทำกระเป้าจากผ้ากานบัวซึ่งทำให้ราคานั้นทุนจะสูงขึ้นมากจากแต่เดิมไม่ได้ซื้อวัตถุดินเลยและถ้าคิดดูอีกที่ที่เรายกกระเป้าจากเศษผ้าได้น่าจะมากกว่าที่ถูกทำให้คนนิยมซื้อไปเป็นของที่ระลึกแต่พอเริ่มขายคิดมากขึ้นกล้ายเป็นว่าเราจะลับต้องซื้อต้นทุนแพงมากทำถ้าเป็นแบบนี้เรื่อยๆกลุ่มของเราก็จะไม่ติดเชื้อและขาดรายมากก็จะไม่มีวัตถุดินเพียงพอหรือจะยึดเป็นรายได้หลักเลยก็ยิ่งไม่ได้ใหญ่เลย สงสัยทางกลุ่มต้องเอาแนวทางพอเพียงมาปรับใช้โดยเฉพาะในเรื่องของทุนทั้งหลายด้านตามแนวทางพอเพียงทางกลุ่มคงจะมีความมั่นคงมากกว่านี้ถ้าเรา

สามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองไม่พึ่งพิงภายนอกจนเกินไปแต่คิดว่าโครงการแบบนี้ควรจะทำแบบต่อเนื่องไม่ใช่ปล่อยเราทำกันเอง เพราะเราเองก็ต้องทำมาหากินคงไม่มีเวลาาร่วมตัวกันแบบนี้บ่อยๆแต่ถ้ามีตัวกลางอยู่ประสานให้เราเก็บรวมกลุ่มกันได้และสืบต่อน อย่างที่ทางโครงการตั้งไว้ได้ต่อไป

ค.ผลกระทบของการสังเกตของผู้วิจัย

การประชุมดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โครงการฯ ที่จัดตั้งขึ้นเป็นโครงการที่มีประโยชน์เป็นอย่างมาก เป็นการแลกเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิด และการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อความยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายในการรวมกลุ่มกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการกลุ่ม โดยได้รับความร่วมมือที่ดีจากกลุ่มต่างๆ ที่ร่วมโครงการฯ แต่อุปสรรคที่ทางกลุ่มต่างๆ ร่วมกันออก ความเห็นคือ ทำอย่างไรให้สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มหันมาให้ความสำคัญกับทุนทั้ง 4 ด้านและเลือกเห็นผลที่จะเกิดขึ้น เพราะผลดังกล่าวเป็นผลที่เกิดขึ้นในอนาคต ตอนนี้คนในกลุ่มอาจยังมองไม่เห็นผลลัพธ์ด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น เพราะมองเป็นเรื่องไกลตัว

จากการลงพื้นที่ตามโครงการฯ ครั้งนี้ยังทำให้ค้นพบว่า การเข้าร่วมของบางกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการฯ เป็นการเข้าร่วมตามกระแสแต่ไม่อาจลูกเจาลีกลงในการปฏิบัติจริงเนื่องจากบางกลุ่มที่ร่วมโครงการฯ ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายในการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นควรเสนอรูปแบบต่างๆ ในการมีส่วนร่วมในการทำโครงการฯ ต่อไปเพื่อความต่อเนื่องในการบริหารกลุ่มตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

- 1) ควรจัดแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมในการอบรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่นๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
- 2) สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา ในรูปขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับท้องถิ่น โดยเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยให้องค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจและดำเนินการอย่างอิสระภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ
- 3) เปิดโอกาสให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจและติดตามประเมินผล ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนา รวมทั้งปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น
- 4) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการบริหารจัดการแบบพอเพียง

- 5) แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและระบบงบประมาณของภาครัฐ ให้สามารถส่งเสริม และเอื้ออำนวยต่อการประสานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับประชาชน ท่องถิ่นตลาดชนบทอย่างระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุม กำกับ ดูแลและจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง
- 6) สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของชุมชน โดยการเพิ่มความรู้ ทักษะและการมีจิตสำนึกในด้าน การจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจ การอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนให้ก้าวข้ามจากขึ้น

ทั้งนี้ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่ม ควรเป็นรูปแบบดังนี้

พื้นฐานของการเข้าร่วม ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมมาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุน หรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมที่มาจากการปัจจัยภายนอก โดยอาศัยอำนาจการมีหรือแรงบันดาลใจจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจ หรืออิทธิพลของผู้มีอำนาจ จากชุมชนเอง ถึงจะสามารถกระทำได้สำเร็จ แต่ก็ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจ ความยั่งยืนต่อเนื่องของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ก็จะลดลง

รูปแบบของการเข้าร่วม การเข้าร่วมของประชาชนนั้น เป็นการเข้าร่วมโดยการจัดตั้งของประชาชนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมที่ดำเนินถึงประโยชน์ที่ได้รับของกลุ่มสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านตัวแทนกลุ่ม เช่น กรรมการกลุ่ม การเข้าร่วมของกลุ่มและอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือ

ขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นช่วงเวลาการมีส่วนร่วม การใช้เวลาเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ จะใช้เวลามากน้อยต่างกัน ความถี่ห่าง จำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความสม่ำเสมอและถ้วนถี่ที่เหมาะสม ช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้ง

ผลของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจ ต่อรองให้กับกลุ่มมีศักยภาพเป็นตัวของตัวเอง สร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีในมวลสมาชิกของกลุ่ม และมองเห็นถึงประโยชน์ในภาคหน้าอย่างแท้จริง ของการใช้แนวปฏิบัติในแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความยั่งยืนของกลุ่ม

การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา จะเห็นว่ากิจกรรมการพัฒนาใด ๆ ตาม หากประชาชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและลงมือดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองแล้ว กิจกรรมนั้นก็มิอาจจะสำเร็จและดำเนินอยู่ได้ แต่ถ้าหากว่าประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการอย่างต่อเนื่องแท้ สามารถมองเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัวและกลุ่มชุมชน ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ จึงเกิดความตระหนักรู้ในปัญหาของตนเองและดินแดนทางแห่งใหม่เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจน

เกิดการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการทุกกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา การร่วมคิด และหารือแก้ไขปัญหา ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนร่วมปฏิบัติตาม นโยบายหรือแผนงาน ให้บรรลุตามผลที่กำหนดไว้ และร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล

2.การมีส่วนร่วมไม่แท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน โดยเฉพาะที่ร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ไม่มีการกำหนดไว้แล้ว อาทิ

2.1) การมีส่วนร่วมในการคืนปัญหาและสาเหตุของปัญหา และร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะถ้าหากว่าบุคคลในชุมชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้วยตัวเองแล้ว การจัดกิจกรรม โอกาสเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ไม่อาจเอื้ออำนวยประโภชน์ต่อบุคคลในชุมชนนั้นได้ เพราะบุคคลในชุมชนนั้น ยังขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น ลิ่งหนึ่งที่ผู้ให้ความรู้จะต้องยอมรับ คือบุคคลในชุมชน ซึ่งเป็นผู้อยู่กับปัญหาของตนเองดีที่สุด แต่เขาจะมองปัญหานั้นไม่ชัดเจน หรือเข้าใจลึกลงแก่นแท้ของปัญหา ต่อมามีส่วนร่วมเพื่อเรียนรู้ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง ทั้งการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมเพื่อจะนำไปสู่แนวทางแก้ปัญหานั้น ต่อไป

2.2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรม เมื่อนักคลื่นชุมชนได้เรียนรู้ปัญหาของคนเองแล้ว ขั้นตอนต่อไปของการมีส่วนร่วมคือ จะต้องให้นักคลื่นได้เรียนรู้ในเรื่องของการวางแผนและดำเนินกิจกรรม การแสวงหาแหล่งทรัพยากรหรือความช่วยเหลือ เพื่อที่จะมาสนับสนุนกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ นักคลื่นยังต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน การแก้ปัญหาจะกระทำได้หลายวิธีแต่จะมีวิธีที่ดีที่สุดในเรื่องดังกล่าว ผู้ที่ให้ความรู้ซึ่งอยู่ในฐานะที่มีประสบการณ์มากกว่า ต้องเป็นผู้ค่อยให้คำแนะนำจนกระทั่งนักคลื่นสามารถตัดสินใจได้จะเลือกใช้วิธีใดในการแก้ไขปัญหาที่ตนเองและชุมชนกำลังเผชิญอยู่

2.3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวจะสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับบุคคลและชุมชน ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการปฏิบัติงานด้วยตนเอง อาจจะทำให้บุคคลและชุมชนได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เมื่อเห็นประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินกิจกรรมนั้นด้วยตัวเองพร้อมทั้งร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย

2.4) การมีส่วนร่วมและการติดตามประเมินผล การประเมินผลด้วยตนเองจะทำให้บุคคลและชุมชนมีความตระหนักว่า กิจกรรมที่ตนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทำทั้งหมดนั้นดีหรือไม่ เพียงไร และควรพิจารณาว่าจะดำเนินการต่อไปอย่างไร ทำให้บุคคลได้เรียนรู้และประโยชน์ของการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และจะส่งผลถึงการดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อๆ ไปให้ประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้มากขึ้น

รูปทั่ว่ชุมชนทั่วแบบ

กลุ่มจัดสถานผลิตภัณฑ์จากกอกและผื่อ

บ้านແಡນ້ອຍ

- ได้รับรางวัล ๓ ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2546
- ได้รับรางวัล ๕ ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2547

ประวัติความเป็นมา

กลุ่มจัดสถานผลิตภัณฑ์จากกอกและผื่อบ้านແດນ້ອຍ ได้จัดตั้งขึ้นตั้งแต่วันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. 2521 โดยมีคุณสุวรรณี พรมจันทร์ จากศูนย์วิจัยโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล ได้มารับรองกลุ่มแม่บ้านทอกกิ้งตุกพร้อมกับได้นำกระเป้าจากประเทศพลิปปินส์มาเป็นตัวอย่างและให้กับกลุ่มแม่บ้านนำต้นกอกมาสาน เป็นรูปกระเป้าดังกล่าว ซึ่งช่วงแรกมีสมาชิกกลุ่มจากหมู่ที่ ๑, ๒ และ ๓ ร่วมผลิตชิ้นงานต่าง เพื่อจำหน่าย แต่ปัญหาที่ก่อขึ้นคือ ชิ้นงานที่ทำการผลิตขาดตลาดรองรับ และกลุ่มได้ปิดไปเมื่อปี พ.ศ. 2533 ต่อมาระบบทั่วไปห้ามนำเข้ามาในประเทศไทย จึงต้องย้ายไปตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาปี พ.ศ. 2536 นางรัตรี คำแก้ว ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานกลุ่ม โดยการดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้รับความช่วยเหลือจากสมาคมเกษตรกรก้าวหน้า, กองทุนเพื่อสังคม อบต. บ้านແດນและหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด อุบลราชธานี อย่างต่อเนื่อง

ช่วงในปี พ.ศ. 2546 กลุ่มฯ ได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิรักษ์ไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับมอบหมายจากการส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน ของกลุ่ม ในระยะเวลาตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548 ภายใต้โครงการ สนับสนุนการดำเนินงานอุตสาหกรรมชุมชน โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมูลนิธิรักษ์ไทยจะเน้นทักษะในการ พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่และการขยายช่องทางการตลาดให้กับกลุ่มฯ ปัจจุบันกลุ่มฯ มีตลาดรองรับ อยู่ คือ ประกอบการจากตลาดนัดสวนจตุจักร, ร้านค้าสหกรณ์ เล蒙อนฟาร์มและตลาดในพื้นที่แนวโน้ม กลุ่มฯ จะมีการขยายตลาดมากยิ่งขึ้น

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

- ปี 2521 – ปัจจุบัน กรมพัฒนาชุมชน
- ปี 2538 สมาคมเกษตรกรก้าวหน้า
- ปี 2543 กองทุนเพื่อสังคม
- ปี 2541- ปัจจุบัน องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านແດນ

5. ปี 2547 – 2548 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและมูลนิธิรักษ์ไทย

รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อหรือผลิตชิ้นงานเพื่อเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งกำลังการผลิตในปี พ.ศ. 2548 จำนวน 48,193 ชิ้น

2. สมาชิกกลุ่มฯ

จำนวน 254 คน ทำการผลิต 120 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบล บ้านแดง อำเภอตระการพีชผล จังหวัดอุบลราชธานี

3. การดำเนินงานกลุ่มฯ

- นางราตรี คำแก้ว ประธานกลุ่ม
  - นางบานเย็น ดายดา รองประธาน
  - นางประลักษณ์ บุญลา เลขาธุการ
- มีคณะกรรมการ 15 คน

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

1. โครงการฝึกอบรมการบริหารจัดการและพัฒนากลุ่มอาชีพ

- งบประมาณสนับสนุนจากการส่งเสริม อุตสาหกรรม
- วิทยากรจากคณะวิทยาการจัดการ จامعةวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2. โครงการฝึกอบรมการออกแบบแบบผลิตภัณฑ์และเพิ่มทักษะการผลิต

- งบประมาณสนับสนุนจากการส่งเสริม อุตสาหกรรม
- วิทยากรจากคณะศิลปะประยุกต์และการออกแบบจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 ประเภท

- ประเภทลิ้งของใช้ต่าง ๆ เช่น หมวด กล่องใส่กระดาษทิชชู กระกร้า
- ประเภทใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับสินค้าประเภทต่าง ๆ เช่น ชุดนอนใส่ไว้ใน
- ประเภทการเพิ่มมูลค่าให้กับตัวสินค้าประเภทต่างๆ
- ประเภทผลิตอุปกรณ์บางส่วนของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

สถานที่ทำการ/ที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มจัดสถานผลิตภัณฑ์จากกอกและผื้อ บ้านเลขที่ 26 หมู่ 2 บ้านแดง ตำบล บ้านแดง อำเภอตระการพีชผล จ. อุบลราชธานี 34130 โทรศัพท์ 0-1790-0250, 0-4525-8681

กลุ่มสตรีทำดอกไม้จันทน์

- ได้รับรางวัล ๓ ดาว ในการประกวดระดับอำเภอ โครงการพีชผล

ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านตาเหลา หมู่ ๕ ตำบลหัวนา มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๓๕๐ ครัวเรือน เริ่มจัดตั้งกลุ่มโดยนางไพรสัน ศิริรัตนพิริยะ เป็น อบต.รุ่นแรกของตำบล โดยมีเงินทุนก่อตั้งกลุ่ม ๗,๐๐๐ บาท แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ขาดทุนไป ๕,๐๐๐ บาท ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๔ ก.ค. ๒๕๔๒ นางสมัยคำ กุลบุตร หัวหน้ากลุ่มในยุคต่อมา จึงสนใจก่อตั้งกลุ่มโดยชวนสมาชิกคนอื่นที่อ嫣จะร่วมจัดตั้งกลุ่มมาช่วยกันทำงาน ด้วยเงินทุนที่เหลือเพียง ๒,๐๐๐ บาท โดยนางสมัยคำ กุลบุตร ร่วมมือกับพัฒนาชุมชน อำเภอ ตระการพีชผล มาช่วยให้ความรู้ และมาอบรมให้สมาชิกในกลุ่ม รวมไปถึงการนำสินค้าที่ผลิตได้เข้าระบบอินเทอร์เนต ต่อมาอาจารย์สิริพร ได้เข้ามาช่วยผู้ดูแลเรื่องการเงิน แรกเริ่มทำดอกไม้จันทน์ และเครื่องน้ำชา กองบัว โดยชื่อวัสดุมาทำเอง โดยมีชาวบ้านนาตาลที่เคยไปอบรมมาเป็นผู้สอนทำในช่วงแรก มีการขายโดย wangsinika หรือผู้สนับสนุนใจให้มาสั่งซื้อ โดยทำการผลิตที่บ้านของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน และหากมีเวลาว่างตรงกันก็จะทำการผลิตด้วยกัน ถ้าถึงฤดูกาลเกี่ยวข้าว ก็จะไปทำนา ในปัจจุบันได้มีการทำผ้าขาวม้าเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 20,000 บาท
- องค์กรบริหารส่วน.ตำบลหัวนา สนับสนุนกลุ่มฯ จำนวน 30,000 บาท (ทุนให้เปล่า)
- พัฒนาชุมชน อำเภอเขมราฐ

รูปแบบการบริหารงาน

การดำเนินงานกลุ่มฯ

1. กำลังการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานดอกไม้จันทน์ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อ โดยดอกไม้จันทน์จะขายช่อละ ๑๐ บาท

2. สมาชิกกลุ่มฯ

จำนวน 15 ครัวเรือน ทำการผลิต 15 คน ส่วนใหญ่สมาชิกมีภูมิลำเนาอยู่ในบ้านตาแหนหลวง ต.หัวนา อ.เขมราธ จ.อุบลราชธานี

3. การดำเนินงานกลุ่มฯ

1. นางสมัย คุณตร	ประธานกลุ่ม
2. นางอุทัย แสงจันทร์นวล	รองประธาน
3. นางศิริพร คุณตร	เหรัญญิก

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

- โครงการฝึกอบรมวิชาชีพจากศูนย์ศิลปาชีพ บางไทร จ.พระนครศรีอยุธยา

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท

1. ดอกไม้จันทน์
2. พานกองบัวช
3. วัสดุเครื่องใช้จัดงาน
4. ตะกร้าหามาก
5. ผ้าขาวม้า

สถานที่ทำการ / ที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มสตรีดอกไม้จันทน์ บ้านเลขที่ 154 หมู่ 5 บ้านตาแหนหลวง ต.หัวนา

อ.เขมราธ จ.อุบลราชธานี 34130

โทรศัพท์ 08-7241-3502 , 0-4521-9043

กลุ่มหัตถกรรมจากผ้าบ้านหนองบูน

ประวัติความเป็นมา

บ้านหนองบูน ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 จากทิ้งหมอด้วยสีน้ำเงิน 13 หมู่ ในหมู่บ้านมีจำนวน 165 ครัวเรือนทางกลุ่มได้เริ่มก่อตั้งปี พ.ศ. 2541 โดยนางสว่าง แก้วสุขเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่ม ด้วยสมาชิกแรกเริ่ม 18 คน เริ่มจากสาเหตุที่เกิดการว่างงานในหมู่บ้าน หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวเสร็จ ประกอบกับภูติพิเนื่องที่มาจากการกรุงเทพฯ คือนางอุไร พิมพ์แน่น ซึ่งเป็นพี่สาวของนางสว่าง เป็นผู้จุดประกาย ได้ได้นำเสนอผู้มาเยือนมาและนำมาฝึกให้ได้รับและให้ขาย สมาชิกเลยเกิดความคิดอยากจะนำมาลองทำดูบ้างและคนในท้องถิ่นก็ชอบตัดเย็บอยู่แล้ว การก่อตั้งครั้งแรกมีอบต.ยางโภภพ มาช่วยสนับสนุนเครื่องจักรเย็บผ้า 1 ตัว โดยใช้เงินจากกองทุนของ อบต.ยางโภภพ

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

- กรมพัฒนาชุมชน
- เกษตรอาชว
- องค์กรบริหารส่วนตำบลยางโภภพ (50,000 บาท)

รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อ ต่างคนต่างทำและมารวมกันขาย เพราะสถานที่แคบและทุกคนมีภาระครอบครัว

2. สมาชิกกลุ่มฯ

ปัจจุบันมีสมาชิก 51 คน มีเงินสะสมของกลุ่มอยู่ประมาณ 200,000 บาท หุ้นจำนวน 6,600 หุ้น หุ้นละ 30 บาท

3. การดำเนินงานกลุ่มฯ

- นางสว่าง แก้วสุข ประธานกลุ่ม
- นางพีรวรรณ เลขานุการ

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

- โครงการการฝึกอบรมการบริหารจัดการและพัฒนากลุ่มอาชีพ

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

1. ผ้าห่ม
2. พรเมชีดเท้า
3. การเก็บ / เสื้อผ้าเด็ก

สถานที่ทำการ/ที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มหัดทดลองจากผ้า บ้านหนองปุ่น บ้านเลขที่ 61 หมู่ 11 บ้านหนองปุ่น ถนนชยางกูร ตำบล ยางโยภาพ อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี 34140

โทรศัพท์ 0-7814-0138

กลุ่มสตรีทำผลิตภัณฑ์จากกอก/ผึ้ง/ไหล

- ได้รับรางวัล ๓ ดาว ในการประกวดระดับ จังหวัดอุบราชธานี

ประวัติความเป็นมา

เริ่มก่อตั้งกลุ่มในปี พ.ศ. 2545 โดยนางอภิสรา ลอยลม เป็นผู้ก่อตั้ง เพราะเห็นว่าในหมู่ ๑ ตำบลกุดข้าวปูน ยังไม่มีกลุ่มอาชีพเสริมสำหรับชุมชนจึงคิดอย่างจัดตั้งกลุ่มจึงไปขอทุนจากเทศบาลตำบลกุดข้าวปูนและได้รับการตอบรับและสนับสนุนด้วยเงินทุนเริ่มต้น 10,000 บาท โดยมี ส.ส. ในพื้นที่ให้คำปรึกษาและช่วยสนับสนุน เริ่มแรกจากการทำกระเป้า ต่อมาทำกระเป้าเริ่มอีมิตัวและขายได้ยาก จึงคิดทำเสื่อ โดยคนในท้องถิ่นยังไม่มีใครทำ นางอภิสรา ลอยลม ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มจึงได้ศึกษาจากผลิตภัณฑ์ของตลาดหลายที่แล้วจึงนำมาออกแบบลาย กระเป้าและเลื่อนมาให้ทางกลุ่มช่วยกันแกะแบบ เดิมในช่วงแรกจัดตั้งในนามกลุ่ม ชื่อกลุ่มสตรีสหกรณ์กุดข้าวปูน หมู่ ๑ สมาชิกที่เริ่มก่อตั้ง ๓๐ คน ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มสตรีทำผลิตภัณฑ์จากกอก/ผึ้ง/ไหล มีสมาชิกเหลือ ๒๐ คน ปัจจุบันวัสดุคาดเคลื่อนจึงเกิดความคิดที่จะปลูกต้นไหลเอง ในพื้นที่ของหมู่บ้านและพื้นที่ของสมาชิกกลุ่มฯ

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

- เทศบาลสนับสนุน 10,000 บาท
- ส.ส. ชุมชนพิทักษ์พรพัลลภ

รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อหรือผลิตชิ้นงานเพื่อเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และเป็นของที่ระลึกสำหรับแขกบ้านแขกเมืองจาก อำเภอ กุดข้าวปูน

2. สมาชิกกลุ่มฯ

จำนวน 20 คน ปัจจุบันมีเงินทุนในกลุ่มประมาณ 100,000 บาท กำไรแต่ละปีไม่แน่แต่ถ้าหากเดือนร้อนก็มายืมได้ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๒ บาทให้กู้ได้เฉพาะสมาชิกในกลุ่ม โดยรายได้มาจากการเมื่อกลุ่มน้ำผลิตภัณฑ์ขายจะหักเข้ากลุ่มในละ ๕ บาท

การดำเนินงานกลุ่มฯ

1. นางอภิสรา ลอยลม ประธานกลุ่มฯ
2. นางหนูสิน หาญชัย รองประธาน
3. นางจันได กานกว้าง เลขาธุการ

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

1. ดูงานผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เมืองทองธานี กรุงเทพฯ
2. โครงการฝึกอบรมการอุดหนุนแบบผลิตภัณฑ์และเพิ่มทักษะการผลิต จังหวัดอุบลฯ

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๖ ประเภท

1. เสื้อ
2. กระดิบข้าว
3. กระเป้า
4. หมวกสาบ
5. กล่องกระดาษทิชชู
6. กล่องผ้าไหม

สถานที่ทำการ/ที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มสตรีทำการผลิตภัณฑ์จากกอก/ผืด/ไหล บ้านเลขที่ 114 หมู่ 1 บ้านกุดข้าวปืน ต.กุดข้าวปืน อ.กุดข้าวปืน จ.อุบลราชธานี 34270 โทรศัพท์ 0-1389-7740

กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้ากานบัวประรูปะเป่า

ประวัติความเป็นมา

เริ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2546 โดย นางเตือนใจ แก้ววงศ์ได้ระดมความคิดกับสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้านเนื่องจาก ในชุมชนมีผ้าทอลายกานบัวจำหน่าย นำจันมาประรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่น และเห็นว่าผ้าทอลายกานบัวสามารถนำมาตัดเย็บเป็นกระโปรง ได้รวมรวมเพื่อนบ้านที่สนใจ โดยมีพัฒนาชุมชนและนายอำเภอให้คำแนะนำจัดตั้งกลุ่มขึ้น

ผ้าไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้าน ในหมู่บ้านปะอามีการทอผ้าใหม่สืบทอดกันมาหลายรุ่น และทอกันเป็นจำนวนมาก แต่เดิมชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ทอผ้าจะทอใช้ในครัวเรือน และได้มีการพัฒนาส่งเสริมการทอผ้าให้เป็นสินค้าภูมิปัญญาในท้องถิ่น ให้ออกสู่ท้องตลาด ผ้ากานบัวเป็นผ้าลายเอกสารลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีการอนุรักษ์ไว้ ผ้ากานบัวอาจทอด้วยฝ้ายหรือใหม่ประกอบด้วยเส้นยืดย่องอย่างน้อยสองเส้นเป็นริ้วตามลักษณะชิ้นทิว ใช้เส้นพุ่งเป็นใหม่สีใหม่ทางกรรอก มัดหมี และขิด เดิมที่ผ้ากานบัว ส่วนใหญ่จะทอเป็นสีกีบีบัว หรือสีของกานบัว จึงถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้มีสีสันและลวดลายให้หลากหลายยิ่งขึ้น

หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มฯ

- งบ อบต. (กระทรวงศุลกากร) 75,000 บาท สนับสนุนเป็นค่าวิทยากร วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักร
- กศน. (ศบอ.เมืองอุบลราชธานี) สนับสนุนวิทยากรฝึกตัดเย็บกระโปรง ทักษะ เนพะด้าน การกุ้น การเข้าซิป การออกแบบ และการถ่ายทอดความรู้ภายนอกกลุ่ม
- พัฒนาชุมชน สนับสนุนการตลาด

รูปแบบการบริหารงาน

1. กำลังการผลิต

สามารถผลิตชิ้นงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งซื้อ ต่างคนต่างทำและมาร่วมกันขาย เพราะสถานที่แคบและทุกคนมีภาระครอบครัว

2. สมาชิกกลุ่มฯ

ปัจจุบันมีสมาชิก 32 คน มีเงินสะสมของกลุ่ม ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน 30,000 บาท

3. การดำเนินงานกลุ่มฯ

1.นางเตือนใจ แก้ววงศ์	ประธาน
2.นายนิรพงษ์ ศรีเสมอ	รองประธาน
3.นางโศรี ทองล้วน	เลขานุการ
4.นางอัมพร สายละเอียด	เหรียญภูมิคุณ

แบ่งหน้าที่กันในกลุ่ม มีฝ่ายตัดเย็บกระเพ้า มีฝ่ายหอผ้า และมีฝ่ายขาย

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มฯ

1. โครงการฝึกอบรมการบริหารจัดการและพัฒนากลุ่มอาชีพ
2. โครงการฝึกอบรมการออกแบบผลิตภัณฑ์และเพิ่มทักษะการผลิต

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำการผลิตในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

1. กระเพ้าถักเศษผ้ากานบัว
2. กระเพ้าไส้เหรียญนาทจากเศษผ้ากานบัว

สถานที่ทำการ/ที่ตั้งกลุ่ม

กลุ่มหัตถกรรมจากผ้าบ้านหนองบุ่น บ้านเลขที่ 52 หมู่ 3 ต.ปะขาว อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

จ.อุบลราชธานี โทรศัพท์ 081-076-1249

การประชุมระหว่าง กลุ่มทอผ้าใหม่บ้านลาดสมดี ต. ภูศกร อ. ตระการพีชผล (ชุมชนกรรณีศึกษา) กับ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนระดับเข้าข่ายและระดับประยุกต์ได้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

วันเสาร์ที่ 16 ธันวาคม 2549

ก. รายนามผู้เข้าร่วมประชุม

5. กลุ่มสตรีทอผ้าใหม่ฝ่าย (ต. โนนสว่าง อ. ภูด้าวปูน จ. อุบลฯ)

- 5.1 นางหนูเพ็ญ โภตรขวา
- 5.2 นางบุญเยี่ยม ไถสะเทือน
- 5.3 นางคำมี วงศ์สุข

6. กลุ่มสตรีทอผ้าใหม่ (ต. บอน อ. สำโรง จ. อุบลฯ)

- 6.1 นางนิษฐา ลาพรหมา
- 6.2 นางบุญญนุช บรรณณี
- 6.3 นางนิตยา บุสดี

7. กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสว่าง (ต. โนนสว่าง อ. เดชอุดม จ. อุบลฯ)

- 7.1 นายสุพรรรณ ผ่องสีหา
- 7.2 นางสมปอง ทองโชค

8. กลุ่มทอผ้าใหม่ (บ้านโนนสวารค์ ต. โนนสวารค์ อ. เดชอุดม จ. อุบลฯ)

- 8.1 นางนิล ตันเกตุ
- 8.2 นางสาวคร ภายาดี
- 8.3 นางสมใจ แสงกล้า

ผู้ดำเนินการประชุม : ประธานกลุ่มทอผ้าใหม่บ้านลาดสมดี ต. ภูศกร อ. ตระการพีชผล
นาง สำราญ เจริญท้าว

เวลาในการดำเนินการประชุม : 1 ชั่วโมง (บรรยาย) และอีก 1 ชั่วโมง (การเยี่ยมชมการกระบวนการปลูก
หม่อนเลี้ยงใหม่ การย้อมใหม่ การทอผ้าใหม่)